

Tvedestrand kommune

Økonomiplan 2017-2020
Budsjett 2017 – vedtatt i
kommunestyret 13.12.16 sak
155/16

Dokumentet er oppdatert i tråd med kommunestyrets vedtak
13.12.2016

INNHOLDSFORTEGNELSE:

1. INNLEDNING	4
2. KORT SAMMENDRAG.....	5
3. HOVEDSTRATEGI.....	6
3.1. MÅLSETTING OG FORUTSETNINGER.....	6
3.2. STRATEGI	7
3.3. SATSINGSOMRÅDER	7
3.4. RISIKOELEMENTER.....	9
3.5. UTVIKLING FRA BUDSJETT 2016 TIL BUDSJETT 2017	10
3.6. BRUK AV EIENDOMSSKATT	11
4 STYRINGSSYSTEM OG MÅLEKART	12
4.1 MÅLEKART FOR KOMMUNEN	12
4.2 ORGANISERING AV ARBEIDET MED ØKONOMIPLAN OG BUDSJETT.....	12
5 STATSBUDSJETTET	14
5.1 OMTALE AV DET ØKONOMISKE OPPLEGGET FOR KOMMUNSEKTOREN	14
5.2 ENDRINGER I INNTEKTSSYSTEMET	15
6 DRIFT	17
6.1 HOVEDOVERSIKT DRIFT, SKJEMA 1A	17
6.2 HOVEDOVERSIKT DRIFT, SKJEMA 1B	21
6.3 VIDEREFØRING AV DAGENS DRIFT	21
6.4 DRIFTSTILTAK I ENHETENE.....	23
6.4.1 Ansvar 210 Rådmann og politiske styringsorganer.....	24
6.4.2 Ansvar 215 Administrativ støtteenhet	25
6.4.3 Ansvar 229 Tvedestrandskolen.....	25
6.4.4 Ansvar 230 Barnehageenheten	26
6.4.5 Ansvar 240 Plan, miljø og eiendom	26
6.4.6 Ansvar 245 Teknisk drift	28
6.4.7 Ansvar 250 Omsorg og rehabilitering	29
6.4.8 Ansvar 255 Oppfølgingsenheten	32
6.4.9 Ansvar 260 Familiehuset – Ressurssenter for barn og unge.....	33
6.4.10 Ansvar 265 NAV	34
6.4.11 Ansvar 275 Kirke og tros- og livssynssamfunn	34
6.4.12 Ansvar 280 Tilleggsbevilgninger, lønnsoppgjør og premieavvik	35
6.4.13 Ansvar 282 Tiltakspakke	36
6.4.14 Vurdering knyttet til kunstnerisk utsmykning	36
6.4.15 Søknader fra organisasjoner	36
6.5 SAMLEDE DRIFTSINNTEKTER OG – UTGIFTER	36
6.6 LIKVIDITET	37
7 INVESTERING	38
7.1 SAMLET OVERSIKT OVER INVESTERINGER MED FINANSIERING (SKJEMA 2A)	38
7.2 NÆRMERE OM DE ENKELTE INVESTERINGSPROSJEKTENE (SKJEMA 2B)	39
7.3 FINANSIERING AV INVESTERINGENE	45
7.4 UTVIKLING AV LÅNEGJELD.....	46
8 ENHETENES ANSVARSOMRÅDER	47
8.1 INNLEDNING	47
8.2 ANSVAR 210 RÅDMANNEN OG POLITISKE STYRINGSORGANER	47
8.3 ANSVAR 215 ADMINISTRATIV STØTTEENHET	49
8.4 ANSVAR 229 TVEDESTRANDSKOLEN	51
8.5 ANSVAR 230 BARNEHAGEENHETEN	52
8.6 ANSVAR 240 PLAN, MILJØ OG EIENDOM	54

8.7	ANSVAR 245 TEKNISK DRIFT	56
8.8	ANSVAR 250 OMSORG OG REHABILITERING.....	58
8.9	ANSVAR 255 OPPFØLGINGSENHETEN	61
8.10	ANSVAR 260 FAMILIEHUSET – RESSURSSENTER FOR BARN OG UNGE.....	63
8.11	ANSVAR 265 NAV	65
8.12	ANSVAR 275 KIRKE, TROS- OG LIVSSYNSAMFUNN.....	66
8.13	ANSVAR 280 TILLEGGSBEVILGNINGER, LØNNSOPPGJØR OG PREMIEAVVIK	67
VEDLEGG		69
1.	KOMMUNELOVENS REGLER OM ÅRSBUDSJETTET OG INFORMASJON OM ROBEK	69
2.	EIENDOMSSKATT – BEREKNING AV ØKONOMISK EFFEKT	70
3.	DRIFTSBUDSJETT VANN, AVLØP OG FEIING 2016-2020	71
4.	SØKNADER FRA ORGANISASJONER	73
5.	AVGIFTER, BETALINGSSATSER OG GEBYRER	74
6.	IKT-INVESTERINGER.....	77
7.	BUDSJETTFORSKRIFTENS VEDLEGG 3: ØKONOMISK OVERSIKT - DRIFT.....	78
8.	BUDSJETTFORSKRIFTENS VEDLEGG 4: ØKONOMISK OVERSIKT – INVESTERING	79
9.	KOMMUNESTYRETS VEDTAK 13.12.16 I SAK 155/2016: »ØKONOMIPLAN 2017-2020 OG BUDSJETT 2017»	80

1. INNLEDNING

Rådmannen legger med dette frem forslag til økonomiplan 2017-2020 og budsjett 2017.

Handlingsplan 2017-2020 legges frem som eget dokument og sak, og behandles i forkant av økonomiplan og budsjett på samme kommunestyremøte.

Reglene for budsjett- og økonomiplan er gitt i kommunelovens paragrafer 44-47. Årsbudsjettet for 2017 er et bindende dokument hvor kommunestyret fastsetter bevilgningene for neste års drift og investeringer. Økonomiplanen viser konsekvensene av bevilgningene og prioriteringene over en fireårsperiode. Handlingsplanen viser hovedmålsetting, hovedstrategi og hovedsatsingsområdene som legges til grunn de neste fire årene. I tillegg viser handlingsplanen nøkkeltall (KOSTRA) for driften av kommunen vurdert opp mot sammenlignbare kommuner og over tid for vår kommune.

I årsbudsjettet og økonomiplanen er det lagt inn en konkret plan for å komme ut av Robek-lista *senest* våren 2018. Planen går i korte trekk ut på at akkumulert underskudd for perioden 2013-2015 på om lag 4,85 mill. kroner er dekket inn *senest* i regnskapsåret 2017, finansiert ved bruk av eiendomsskatt.

Økonomiplan og budsjett som styringsdokument ble endret noe fra 2014. Dette er videreført og prøvd forbedret ytterligere i 2017. Den er forsøkt lagd kortest mulig med presise fokusområder og målbare resultatkrav knyttet til den enkelte enhet. Disse er satt opp i en tabell under omtalen av hver enhet, og vil være de områdene og resultatene kommunestyret vil motta rapportering på gjennom budsjettåret. I tillegg vil hver enhet også rapportere på én til tre fokusområder i tertialrapportene og årsmeldingen.

Orientering om regler, søknader, betalingssatser, prognoser og oversikter m.m. er lagt ved som vedlegg. Rådmannen har etter lovverket ikke noen selvstendig innstillingsrett eller plikt til å legge fram budsjett og økonomiplan. I henhold til kommuneloven er det formannskapet som er gitt myndighet til å avgi den endelige budsjettinnstillingen til kommunestyret. Formannskapet avgir sin innstilling 29.11.16, denne legges ut til offentlig ettersyn før kommunestyret har sluttbehandling i møte 13.12.16. Deretter skal Fylkesmannen utføre lovlighetskontroll på budsjettet og godkjenne de skisserte låneopptakene i 2017.

Det framlagte forslaget til budsjett- og økonomiplan er selvsagt preget av den økonomiske situasjonen Tvedestrand kommune er i, og det hadde vært ønskelig med mer ressurser innen flere områder/ tjenester. I tillegg blir det innført eiendomsskatt som gir en økt utgift for våre innbyggere og hyttegjester. Men, kommunen skal i 2017 og resten av økonomiplanperioden yte tjenester for store beløp, og grunnfjellet i de kommunale tjenestene vil opprettholdes. I en tid der det blir mye fokus på de midlene vi ikke har, må vi ikke glemme alle de midlene vi faktisk har. Disse midlene vil innebære mange og gode tjenester for våre innbyggere. Og ikke minst, vi lever i et samfunn som har av de aller beste levekårene på kloden! Dette viktige perspektivet må vi aldri miste av syne og det gir også perspektiver på våre egne problemer.

Rådmannen vil med dette takke alle som har lagt ned en stor innsats for å komme i mål i en krevende budsjettprosess.

Som et apropos til alt snakket om penger og økonomi som dette dokumentet innebærer, kan det kanskje være på sin plass å sitere Skrue McDuck som forfekter at; *penger er ikke alt, bare man har nok av dem!*

Dokumentet er oppdatert i tråd med kommunestyrets vedtak, og kommentarene i den forbindelse er skrevet i kursiv.

Tvedestrand den 15.november 2016/16.januar 2017

Jarle Bjørn Hanken

Rådmann

Øyvind Johannesen

Ass. rådmann

2. KORT SAMMENDRAG

Dette kapitlet er ikke endret etter kommunestyrets vedtak.

Kommunens primære oppdrag er å gi innbyggerne gode tjenester med god kvalitet gjennom god ressursutnyttelse i dag og i framtid og å sørge for å legge til rette for vekst og utvikling i framtida. Hovedmålsettingen for Tvedestrand kommune er gitt i Handlingsplanen for 2017-2020 og er:

- Attraktiv bokommune med Østre Agder som arbeidsplassregion
- En befolkningsutvikling tilnærmet lik landet

Handlingsplanens hovedstrategi for å nå målene, manifestert gjennom budsjett 2017 og økonomiplan 2017-2020 er:

- Tilpasse driftsnivået til det ordinære inntektsnivået *uten* eiendomsskatt.
- Gjennomføre et svært høyt og ekspansivt investeringsnivå for å legge til rette for vekst og utvikling.
- Innføre eiendomsskatt fra 2017 som hovedfinansiering av investeringene.
- Bygge opp en økonomisk buffer samt et utviklingsfond for å gi kommunen nødvendig økonomisk handlingsrom.
- Kommunen skal være ut av Robek-lista senest våren 2018.

Kommunens økonomiske situasjon p.t. fører til at tjenesteproduksjonen må effektiviseres ytterligere, dette betyr at det må gjøres noen endringer i tjenesteproduksjonen som kan oppleves som negative både for brukere og ansatte. Samtidig må utgiftene på noen lovpålagte tjenesteområder økes, økningene er større enn effektiviseringene.

I forhold til gjeldende økonomiplan er det gjort noen tidsforskyvinger for en del av investeringene, dette er i hovedsak praktisk betinget, men letter også litt på det økonomiske trykket. Et nytt større utbyggingsprosjekt, flere boliger for PU-brukere, er også tatt inn og må gjennomføres i perioden.

Kommunen vil kunne få økte kapital- og driftsutgifter i 2021 (dvs. etter økonomiplanperioden) på opp mot 10-12 mill. kroner. Dette vil gi utfordringer.

Som følge av det høye investerings- og lånenivået i økonomiplanperioden vil kommunen være sterkt eksponert for renteøkninger ut over det som er lagt til grunn i økonomiplanen.

Strategien som er lagt til grunn binder kommunens handlingsfrihet i lang tid og begrenser kommunens mulighet for å gjøre vesentlig med andre og nye prioriteringer framover. Strategien fordrer også evne og vilje til å avsette midler til reserver og til ikke å bruke reservene i utrengsmål.

Budsjettoplegget innehar en rekke risikoelementer knyttet f.eks. til skatteinngang, renteutvikling, pensjonskostnader, ressurskrevende brukere, sosialhjelpsutbetalinger og uforutsette hendelser av ulike slag.

Totaliteten i de kommunale avgiftene i perioden er beregnet til å bli uendret, men innføring av eiendomsskatt fra 2017 vil likevel gi innbyggerne økte samlede utgifter.

Men, kommunen skal i 2017 og resten av økonomiplanperioden yte tjenester for store beløp, og grunnfjellet i de kommunale tjenestene vil opprettholdes. Dette gir fortsatt mange og gode tjenester for våre innbyggere. Og ikke minst, vi lever i et samfunn som har av de aller beste levekårene på kloden!

3. HOVEDSTRATEGI

Dette kapitlet er ikke endret etter kommunestyrets vedtak.

3.1. MÅLSETTING OG FORUTSETNINGER

Tvedestrand kommunes oppdrag er å gi innbyggerne gode tjenester med riktig kvalitet, gjennom god ressursutnyttelse.

Hovedstrategien som er lagt til grunn i Handlingsplanen for 2017-2020 har som hensikt å nå hovedmålsettingen for kommunen, som er:

- Attraktiv bokommune med Østre Agder som arbeidsplassregion
- En befolkningsutvikling tilnærmet lik landet

Kommunens økonomiske situasjon p.t. fører til at tjenesteproduksjonen må effektiviseres ytterligere. Samtidig må utgiftene på noen lovpålagte tjenesteområder økes.

Etter rådmannens vurdering har kommunen nå ikke noe økonomisk handlingsrom, og dette må legges til grunn for budsjettarbeidet. Dette krever betydelig tilbakeholdenhet og kontroll med kommunens driftsutgifter.

Kommunen står overfor svært store investeringer de neste fire årene, noe som vil kreve innføring av eiendomsskatt fra 2017. Dette har kommunestyret tatt konsekvensen av og gjort vedtak om innføring av eiendomsskatt fra 2017.

Kommunen er kommet på Robek-lista i 2016 som følge av ikke inndekning i 2015 av underskuddet fra 2013 på om lag 1,2 mill. kroner. Planen som er lagt i budsjettet for 2017 og økonomiplanen for 2017-2020 er at kommunen kommer ut av Robek-lista *senest* våren 2018 ved inndekning av akkumulert underskudd på totalt 4,85 mill. kroner senest i regnskapsåret 2017.

Fra 2017 er det lagt inn avsetninger som vil gi kommunen en mer sunn kommunal økonomi, og som bygger opp fremtidig økonomisk buffer. Dette er videreført i økonomiplanen for perioden 2018-2020. I 2020 er avsetningene nedadgående, og gir grunnlag for å vurdere ytterligere tiltak utover det som ligger i økonomiplanen.

Kommunen vil kunne få økte kapital- og driftsutgifter i 2021 på opp mot 10-12 mill. kroner, som det ikke er tatt tilstrekkelig høyde for i det økonomiske opplegget for 2020. Dette omfatter følgende områder:

- Økte kapitalutgifter som følge av låneopptak i 2020 med om lag 5 mill. kroner
- Økte driftsutgifter som følge av flere voksne utviklingshemmede som kommunen får ansvar for fra høsten 2020 med om lag 5,5 mill. kroner
- Økte kapital- og driftsutgifter med kjøp av gamle videregående skole ved Lyngmyr og ta bygget i bruk som f.eks. lokaler til kulturskolen m.fl. med om lag 1-1,5 mill. kroner. Det understrekes at forhandlingene om kjøp ikke er sluttført, ei eller har kommunestyret gjort endelig vedtak om eiendommen skal kjøpes.

Som følge av det høye investerings- og lånenivået i økonomiplanperioden vil kommunen være sterkt eksponert for renteøkninger i fremtiden ut over det som er lagt til grunn i økonomiplanen. Etter rådmannens vurdering vil det være behov for å justere finansreglementet i 2017 med tanke på å få muligheten til lengre bindingstid på fastrentelån enn 5 år, f.eks. opptil 10 år, samt å gi anledning til større grad av fastrentebinding enn dagens nivå på 70 %. Økte rentenivå kan også medføre at det må tas en revurdering av det foreslåtte investeringsnivået som ligger i økonomiplanen, og/eller ytterligere økning av eiendomsskatten. Det er lagt til grunn en rentebane for p.t. rente på 1,75 % i 2017, 2,00 % i 2018, 2,25 % i 2019 og 2,5 % i 2020. En økning på f.eks. 1 % utover dette kan medføre en økt netto renteutgift på omlag 5-6 mill. kroner pr. år i 2020.

3.2. STRATEGI

I tråd med handlingsplanen for 2017-2020 er det i stor grad lagt til grunn følgende hovedstrategi for budsjett 2017 og økonomiplan 2017-2020:

- Tilpasse driftsnivået til det ordinære inntektsnivået *uten* eiendomsskatt.
- Gjennomføre et svært høyt og ekspansivt investeringsnivå på brutto omlag 550 mill. kroner i perioden 2017-2020 innenfor prioriterte områder hvor økte kapitalutgifter og eventuelle økte driftsutgifter finansieres med eiendomsskatt.
- Innføre eiendomsskatt fra 2017 med 2 o/oo; om lag 11,6 mill. kroner i 2017 og 2018 og med 4 o/oo; om lag 23,2 mill. kroner fra 2019.
- Bygge opp en økonomisk buffer på 4 mill. kroner *pr. år* fra 2017, samt et utviklingsfond over tid, slik at samlet avsetning i perioden 2017-2020 gir kommunen nødvendig økonomisk handlingsrom. Denne fondsavsetning finansiere både ved effektivisering av driften og fra eiendomsskatt.
- Kommunen skal være ut av Robek-lista senest våren 2018. Det legges til grunn at underskuddene fra 2013-2015 på totalt kr. 4,85 mill. dekkes inn ved bruk av eiendomsskatt i 2017, isteden for avsetning til utviklingsfond. Dette i tråd med føringene fra handlingsplanen, se K-sak119/16.

Det er i budsjettet og økonomiplanen lagt til grunn følgende fire *grep*:

- Investere stort for å gripe handlingsrommet som nå oppstår for å sikre vekst og utvikling.
- Tilpasse driftsnivået for sikre effektiv tjenesteproduksjon med riktig kvalitet.
- Bygge opp en økonomisk buffer og utviklingsfond for å sikre stabil utvikling og fremgang.
- Innføre eiendomsskatt for å sikre forsvarlig økonomisk handlingsrom.

Skal kommunen klare å innfri hovedstrategien fordrer dette en tydelig og felles forståelse for hva dette innebærer. Det betyr at en både politisk og administrativt må holde en klar linje og være innforstått med at strategien binder kommunens handlingsfrihet i lang tid. En har på sett og vis "bundet seg til masten", og har begrenset egen mulighet for å gjøre vesentlig med andre og nye prioriteringer framover. Strategien fordrer også evne og vilje til å avsette midler til reserver, og ikke minst til å ha "is i magen" til ikke å bruke reservene selv om det er mange gode formål som en gjerne vil tilgodese.

3.3. SATSINGSOMRÅDER

På *investeringssiden* er det lagt til grunn følgende satsingsområder i tråd med handlingsplanen for 2017-2020:

- Bygging av nytt idrettsanlegg, nærmiljøanlegg og infrastruktur i forbindelse med at fylkeskommunen bygger ny videregående skole ved Mjåvann (forventninger fra fylkeskommunen om at kommunen bygger og leier ut til fylkeskommunen). Ferdigstillelse 01.08.2020.
- Bygging av ny og fremtidsrettet barneskole i sentrum med infrastruktur. Ferdigstillelse 01.08.2020.
- Bygging av ny og fremtidsrettet barnehage i sentrum som erstatning for 2-3 uegnede barnehagebygg i sentrum, samt for utvidet volum. Ferdigstillelse 01.08.2021.
- Nærings- og utviklingsprosjekter som følge av bygging av ny E 18 Tvedestrand – Arendal. Utbygging av attraktive næringsområder, boligområder og infrastruktur.
- Oppfølging av Byløftsprosjekter som Hovedgata/Hulgata og Møllerbekken. Utvikling av rådhuset og havneområdet vurderes etter 2020.

I tillegg er det lagt inn følgende større investeringer som også er finansiert ved bruk av eiendomsskatt:

- Inntil 8 boliger for utviklingshemmende samlokalisert i sentrum. Ferdigstillelse 01.10.2020.
- Brannsikring utvendig av Dypvåg og Holt kirker i 2018 og 2020.
- Kjøp av bygning og tomt for gamle videregående skole ved Lyngmyr i 2020.

I 2017 og delvis i 2018 legges det opp til å planlegge og å prosjektere de store investeringene. Fremdriftsplanen legger opp til at det store investeringsnivået starter i slutten av 2018 og avsluttes i 2020.

I forhold til sist vedtatt økonomiplan er de fleste større investeringene skyvet ut et år senere, fra ferdigstillelse høsten 2019 til høsten 2020. For nytt barnehagebygg er ferdigstillelsen skyvet ut to år senere, til høsten 2021. Forskyvningen av nytt barnehagebygg er gjort på bakgrunn av at kommunen må bygge inntil 8 nye omsorgsboliger til utviklingshemmede, som må stå ferdig senest høsten 2020. Dette ble også påpekt i sist økonomiplan som et stort usikkerhetsmoment.

Samlet brutto investeringsnivå for hele økonomiplanperioden ligger på om lag 552,7 mill. kroner fordelt slik:

- Investeringer i bygg og anlegg finansiert med eiendomsskatt: 470,6 mill. kroner
- Investeringer i vann- og avløpsanlegg finansiert med ordinære avgifter: 55,1 mill. kroner
- Investeringer i bygg og anlegg finansiert over ordinær drift: 27,0 mill. kroner

Samlet låneopptak til investeringer i perioden ligger på om lag 444,6 mill. kroner, hvorav kr. 55,1 mill. kroner gjelder vann- og avløpsinvesteringer. Etter momsrefusjon og eksternt tilskudd er det om lag 389,5 mill. kroner i låneopptak som blir finansiert med innføring av eiendomsskatt for å dekke rente- og avdragsutgifter.

På *driftssiden* er det lagt til grunn følgende i tråd med handlingsplanen for 2017-2020:

- Kommunen skal være ut av Robek-lista senest våren 2018 ved inndekning av akkumulert underskudd for 2013-2015 i regnskapsåret 2017.
- Tilpasse driftsnivået stort sett til det ordinære inntektsnivået *uten* bruk av eiendomsskatt.
- Avsette en økonomisk buffer på 4 mill. kroner hvert år i perioden, og å bygge opp et utviklingsfond på om lag 16,5 mill. kroner. Totalt blir det avsatt 32,5 mill. kroner i planperioden.

Rådmannens ledergruppe har arbeidet med driftsbudsjettet ut fra disse forutsetningene. Dette medfører at det m.a. er nødvendig å gjøre grep som å legge ned Dypvåg bofellesskap fra høsten 2017, samt å gjøre andre effektiviseringstiltak i kommunens driftsopplegg.

Samlet er det lagt inn tiltak som reduserer utgifter og øker inntekter på om lag 6,6 mill. kroner i 2017, som øker til om lag 10,3 mill. kroner i 2020.

Økte behov for tjenester innenfor flere av sektorene medfører økte utgifter og reduserte inntekter på om lag 12,1 mill. i 2017, som øker til om lag 18,3 mill. i 2020.

Det er *ikke* lagt inn endringer i skolestrukturen i planperioden i tråd med klare politiske føringer.

Det er heller ikke lagt inn eksterne midler til en eventuell samlet stor organisasjonsgjennomgang av kommunen i planperioden. Det legges opp til fra rådmannens side å gjøre mindre justeringer underveis i hvorledes kommunen organiseres på for å ha en mest mulig effektiv og hensiktsmessig organisasjonsform for å møte fremtidens utfordringer. Utvikling og gjennomføring av en digitaliseringsstrategi vil utfordre hvorledes kommunen organiseres og drives på i fremtiden. Her ligger flere muligheter til å få bedre tjenester til innbyggerne med samme eller lavere kostnader. Dette vil stille store krav til evne og vilje til omstillinger av kommuneorganisasjonen, og måten å arbeide på for ansatte og ledelsen.

Det er ikke lagt inn noen vurderinger på hva som vil bli leieinntekten fra fylkeskommunen i forbindelse med bygging av idrettsanlegg for ny videregående skole ved Mjåvann. Det må forventes at

fylkeskommunen ikke vil dekke de samlede kapital- og driftsutgiftene ved denne investeringen. Den bruken av disse idrettsanleggene som kommunens innbyggere vil kunne benytte etter skoletid, vil kommunen måtte betale for. Dette er en meget stor satsning på idretten og kulturlivet for kommunen i planperioden. Forhandlingene om en leieavtale med fylkeskommunen er startet opp og forventes fra kommunens side å være ferdig før sommeren 2017. Det vises for øvrig til inngått rammeavtale mellom kommunen og fylkeskommunen som ble vedtatt av kommunestyret våren 2016. Endelig vedtak om iverksettelse av dette store investeringsprosjektet vil bli fattet av fylkestinget og kommunestyret høsten 2017.

Innenfor selvkostområdene vann, avløp og feiing har strategien vært samlet ikke å øke avgiftsnivået nominelt i perioden. Dette er også resultatet av budsjettarbeidet, samlet avgiftsnivå for vann, avløp og feiing er holdt på 10.500 kroner inkl. moms. Renovasjonsavgiften i 2017 holdes også på samme kronenivå som i 2016. Vannavgiften vil måtte økes med *samlet* om lag 1.090 kroner ekskl. moms i 2019 og 2020. Kloakkavgiften er da satt ned med tilsvarende beløp på samme tid. Det medfører at vannfondet blir brukt opp i planperioden og at kloakkfondet blir redusert *til* om lag 2,3 mill. kroner i slutten av 2020.

3.4 RISIKOELEMENTER

Ethvert budsjettopplegg er basert på mange forutsetninger og element som er mer eller mindre sikre da de omhandler en framtid som grunnleggende er usikker og delvis ukjent. Nedenfor er det listet opp noen risikoelement for budsjett og økonomiplan som det er viktig å være klar over. Listen er ikke uttømmende:

- *Skatteinngang og rammeoverføringer:* Selv om rådmannen har basert seg på statlige anslag og beregninger fra den såkalte "Børre Stolp-modellen" fra KS, er dette ikke sikker viten. Forutsetninger, f.eks. knyttet til demografi og skattevekst, kan endre seg. At dette stadig kan bli endret, viser mange års erfaringer.
- *Renteutvikling:* Rentenivået er fremdeles historisk lavt, og på helt kort sikt er det lite som tilsier sterk økning. Stiger rentenivået utover i økonomiplanperioden mer enn det rådmannen har forutsatt, gir dette raskt utfordringer for driften. Den store lånegjelden som kommunen vil få i løpet av økonomiplanperioden gjør oss ekstra eksponert for endringer i rentenivået, se også kommentarer under pkt.3.1 foran.
- *Pensjonskostnader:* Som omtalt i K-sak 128/16, Budsjett rapport pr. 2 tertial 2016, hefter det usikkerhet knyttet til prognosene for de årlige pensjonskostnadene og endelig bilde for 2017 er f.eks. ikke avklart før tidlig i 2018.
- *Lønnsavsetningsposten for 2017:* Størrelsen på lønnsavsetningsposten for 2017 er satt til 3,7 mill. kroner. Dette bygger på en årslønnsvekst på 2,2 % (KS-området). I statsbudsjettet for 2017 har regjeringen lagt til grunn i deflatoren en årslønnsvekst på 2,7 %.
- *Budsjettoppfølging:* Klarer ikke kommunen å iverksette tiltak hvis budsjettets forutsetninger endres i året, vil dette fort gi økte problemer som kan forlenge Robek-oppholdet.
- *Presset kommunal drift:* Når økonomien er vanskelig blir inntektsforutsetningene ofte strukket lenger enn ønskelig i en situasjon, og forutsetninger knyttet til utgiftene kan være for optimistiske eller marginale. I dette ligger det risiko, ikke minst kommer et slikt bilde tydelig fram i 2016-budsjettet. Svært mange av de risikoelementene som var skissert i budsjettopplegget har dessverre slått til.

- *Omstillingstiltak:* Budsjettets forslag til omstillingstiltak skal faktisk gjennomføres, og det er ulik grad av usikkerhet knyttet til hvor raskt tiltak kan gjennomføres og om en klarer å få full effekt av alle tiltakene.
- *Utvikling i antall ressurskrevende brukere og barnevernstiltak:* Det er i perioden ikke satt av midler til nettoøkning i antall ressurskrevende brukere utover det som nå er kjent/avklart og lagt inn i 2017-opplegget. Kommunen har fått indikasjoner på mulig tilbakeføring av svært ressurskrevende brukere i løpet av de kommende årene, uten at det nå er mulig å si noe nærmere om, når og omfang. Kommunen har også en uavklart tvistesak (kommunen vs. Bufetat) som i verste fall kan gi en merkostnad opp mot 2 mill. kroner, se også omtale i K-sak 128/16 (Budsjettkontroll pr. 2. tertial).
- *Sosialhjelpsutbetalinger:* Sosialhjelpsutbetalingene har gjennom flere år hatt en nedgang, men denne trenden ble brutt i inneværende år. Dette først og fremst pga. en stadig stigende arbeidsledighet. Det er usikkert hvordan utviklingen her vil bli, og selv om budsjett 2017 har en økning på dette området er økningen lavere enn prognosene for samlede utbetalinger i 2016
- *Underskudd:* Kommunen har gjennom de siste tre år hatt driftsmessig underskudd som ennå ikke er innekket. Eventuelle ytterligere underskudd i planperioden vil kunne forsterke og/eller forlenge underskuddssituasjonen ytterligere.
- *Eksterne tilsyn og pålegg:* Kommunen har hvert år flere tilsyn knyttet til ulike deler av tjenestetilbudene og til kommunens bygg og anlegg. I den grad tilsyn fører til avvik og pålegg kan dette også gi økte drifts- og/eller investeringsutgifter.
- *Uforutsette hendelser mv:* Budsjettet har ikke reserver til å takle uforutsette hendelser som større ulykker, ekstra store snøfall eller andre klimatiske utfordringer som en dessverre må regne med å oppleve med ujevne mellomrom.
- *Robek-status og Fylkesmannens uttale og behandling:* Fylkesmannens oppfølging av budsjett-opplegget og låneopptak kan medføre behov for endringer i budsjettåret.

3.5 UTVIKLING FRA BUDSJETT 2016 TIL BUDSJETT 2017

I tabellen som følger har en vist den nominelle (kronemessige) utviklingen fra budsjett 2016 til budsjett 2017. Tabellen viser endringer fra det ene budsjettåret (2016) til det neste (2017).

Endringer fra budsjett 2016 til budsjett 2017 - Hovedtrekkene	
Tekst	Endring i nominelle kr.
Frie inntekter (skatt og rammeoverføringer) - Økning inntekt	10 158 000
Tilskudd til frivilligsentraler, ikke lenger øremerket statstilskudd	-310 000
Andre generelle statstilskudd ekskl. flyktninger - Økning inntekt	88 000
Andre generelle statstilskudd bosetning av 30 flyktninger - Økning inntekt	5 950 000
Utbytte Agder Energi AS - Reduksjon inntekt	-586 000
Renter og avdrag (netto finansutgifter) ekskl. nye investeringer - Reduksjon nettoutgift	285 000
Dekning av underskudd - Økning utgift	-2 677 000
Netto bundne avsetninger - Økning netto bruk	1 828 000
Sum disponibelt til enhetene i 2017 (tjenesteproduksjonen)	14 736 000
<i>Disponert slik:</i>	
Lønnsoppgjør i 2017 inkl. sosiale utgifter - Økning utgift med lønnsvekst på 2,2 %	-3 700 000
Videreføring av vedtatt tjenestenivået fra 2016 - Endringer (inkl. prisjusteringer og pensjon)	-12 575 000

Endringer fra budsjett 2016 til budsjett 2017 - Hovedtrekkene	
Tekst	Endring i nominelle kr.
Sum disponibelt til nye tiltak i 2017 - Reduksjon	-1 539 000
Renter og avdrag (netto finansutgifter) nye investeringer - Økning utgift	-452 000
Netto frie avsetninger - Økning i netto avsetning	-4 000 000
Innføring av eiendomsskatt i 2017 - Økning inntekt	11 600 000
Takseringsutgifter i 2017 vedrørende innføring av eiendomsskatt fra 2017 - Økning utgift	-100 000
Sum tiltak som øker enhetenes samlede rammer (netto driftsutgifter) m.m.	5 509 000
Fordelt slik:	
Utgiftsreduksjoner og inntektsøkninger i enhetenes samlede rammer inkl. tiltakspakke	-6 642 000
Utgiftsøkninger og inntektsreduksjoner i enhetenes samlede rammer inkl. tiltakspakke	12 151 000
Sum netto endringer i enhetenes samlede rammer (økning)	5 509 000
Sum balanse	0

Oversikten viser at kommunen får nominelt om lag 10,2 mill. kroner mer i frie inntekter (skatt- og rammeoverføringer) i 2017 enn i 2016 (opprinnelig budsjett).

Når det korrigeres for ulike endringer i generelle statstilskudd, oppgaveendringer, finans, netto bundne avsetninger og inndekning av tidligere års underskudd, viser oversikten at kommunen har omlag 14,7 mill. kroner igjen av den samlede nominelle økningen.

Oversikten viser at kommunen er i minus med om lag 1,5 mill. kroner når det tas hensyn til utgiftene med en videreføring av driftsopplegget i 2016 inn i 2017 inkl. lønnsoppgjør, prisjusteringer og pensjonsutgifter.

Når det tas hensyn til innføring av eiendomsskatt, økte renter og avdrag på nye lån og økt fri avsetning (økonomisk buffer) fremkommer det disponibelt om lag 5,5 mill. kroner, som brukes til netto økning av enhetenes rammer. Enhetenes rammer inkl. tiltakspakke reduseres først med om lag 6,6 mill. for deretter å øke med om lag 12,1 mill. kroner.

3.6 BRUK AV EIENDOMSSKATT

Eiendomsskatten foreslått brukt slik i perioden 2016-2020:

Tekst	2016	2017	2018	2019	2020
Eiendomsskatt	-	-11 600	-11 600	-23 200	-23 200
brukt slik					
Renter og avdrag investeringer	256	243	1 873	7 115	20 099
Driftsutgifter som følge av investeringer	700	700	200	100	270
Utgifter til taksering	600	700	-	-	-
Eiendomsskattekontor		510	510	510	510
Avsetning økonomisk buffer	-	4 000	4 000	4 000	4 000
Avsetning utviklingsfond	-	-	5 300	10 100	1 100
Dekning underskudd	-	4 851	-	-	-
Ordinær drift	-1 556	596	-283	1 375	-2 779
Sum bruk	-	11 600	11 600	23 200	23 200

Samlet for perioden 2016-2020 er det ikke foreslått brukt noe av eiendomsskatten til ordinær drift. Det foreslås med andre ord samlet å bruke om lag 2,65 mill. kroner fra ordinær drift til å dekke utgifter som var prioritert i Handlingsplanen skulle dekkes av eiendomsskatt (sum linjen «ordinær drift» over 5 år).

4 STYRINGSSYSTEM OG MÅLEKART

Dette kapitlet er ikke endret etter kommunestyrets vedtak.

Styringssystemet i Tvedestrand kommune er basert på balansert målstyring. Fra 2015 er det lagt til grunn følgende tre fokusområder for alle enhetene:

- Brukere
- Medarbeidere
- Økonomi

Kommunens styringssystem bygger på en årshjulstenkning, hvor plan- og styringsprosessen gjennomgår ulike faser i løpet av året. Ledelse, forbedringer, bruker- og medarbeidermedvirkning er sentrale elementer i dette. Målstyringen skal legges opp slik at det søkes balanse mellom økonomiske mål, brukermål og medarbeidermål, som samlet sett gir best mulige tjenester til innbyggerne og effektiv ressursutnyttelse. Det er også satt opp normalt tre fokusområder (forbedringsområder) for hver enhet i 2017, som tidligere år.

4.1 MÅLEKART FOR KOMMUNEN

Balansert målstyring forutsetter ofte at det utarbeides et målekart for organisasjonen. I 2012 og 2013 ble det kun utarbeidet et felles målekart for hele kommunen. Fra 2014 er dette videreutviklet ved at det ble utarbeidet et målekart for hver enhet i tillegg til et målekart for hele kommunen. Fokusområdet samfunn ble tatt ut av målekartet fra 2014, da dette punktet i stor grad dekkes innenfor fokusområdet bruker. Dette ble gjort for å få færre og mer målbare mål.

I tillegg er det under omtalen av hver enhet fra 2014 også tatt med et nytt punkt som viser det budsjetterte aktivitetsnivået på de ulike tjenestene i form av noen nøkkeltall.

Målekart for Tvedestrand kommune 2017:

Fokusområde	Bruker	Medarbeider	Økonomi
Hva måler vi?	Brukertilfredshet i hver enhet	Medarbeidertilfredshet Sykefravær	Avvik i forhold til budsjett
Hvordan måler vi?	Brukerundersøkelser i hver enhet	Medarbeiderundersøkelse 2.hvert år, neste i 2018 Sykefraværstatistikk	Regnskap
Resultat (ambisjonsnivå)	Fastsettes i hver enhet	Medarbeidertilfredshet på 4,2 (1 – 5, hvor 5 er best) Svarprosent: 66 % Sykefravær totalt på 7,0 %, hvorav korttid på 1,8 %.	Avvik +/- 0,5 % fra netto budsjettramme, sum for alle enhetene.

Det ble gjennomført medarbeiderundersøkelse, KS-modellen 10-faktor, i 2016. Resultat samlet på de 10 områdene var en medarbeidertilfredshet på 4,2 i en skala fra 1-5, hvor 5 er best. Samlet for de andre kommunene som bruker denne modellen var resultatet 4,2. Det er lagt opp til at medarbeiderundersøkelsen gjennomføres 2.hvert år. Neste blir i 2018. Svarprosenten var 66 % i 2016.

Ambisjonsnivået for samlet sykefravær for hele kommunen er endret fra 7,5 % i 2016 til 7,0 % i 2017. Samlet sykefravær i 2015 var på 7,3 % og korttidsfraværet på 1,9 %. Pr. 3. kvartal 2016 ligger samlet sykefravær på 6,9 % og korttidsfraværet på 1,8 %.

4.2 ORGANISERING AV ARBEIDET MED ØKONOMIPLAN OG BUDSJETT

Prosessen for utarbeidelse av økonomiplan og budsjett har i år, som for budsjett 2015 og 2016, vært lagt opp med den klare målsettingen om å få en størst mulig forankring både politisk og i rådmannens ledergruppe. Fra rådmannens side har det vært viktig at politikerne skal gi klare føringer på

hovedstrategi med styringssignaler og prioriteringer. Dette skjer gjennom prosessen ved utvikling av Handlingsplanen for 2017-2020.

Hovedtrekkene i prosessen har vært følgende:

- Kommunestyret vedtok den 23.juni 2016 innføring av eiendomsskatt fra 2017 i tråd med forutsetninger som var lagt til grunn i sist vedtatt handlingsplan og økonomiplan for 2016-2019.
- Utvidet formannskap gjennomførte en "workshop" den 30. august 2016, hvor det var sterkt fokus på valg av hovedstrategi med utgangspunkt i rådmannens forslag til handlingsplan for 2017-2020, samt prioriteringer og føringer til rådmannen basert på fakta (KOSTRA-tall og sammenligning med andre kommuner). Både rådmannens ledergruppe, økonomisjef, hovedtillitsvalgte og hovedverneombudet deltok på samlingen. Rådmannen oppfattet at det var en klar føring på denne samlingen om å videreføre "utviklingsalternativet" som ble vedtatt i sist handlingsplan for 2016-2019 i det videre arbeidet med økonomiplan og budsjett.
- Kommunestyret vedtok den 13.september 2016 å legge rådmannens utkast til handlingsplan for perioden 2017-2020 ut på offentlig høring. Her ligger forslag til hovedmålsetting, hovedstrategi og hovedsatsingsområder i tråd med tidligere vedtatt "utviklingsalternativ" med innføring av eiendomsskatt fra 2017.
- Rådmannen og hans ledergruppe har deretter arbeidet hele høsten i felleskap med økonomiplanen og budsjettet med utgangspunkt i de klare politiske styringssignalene og føringene.
- Rådmannens utkast til økonomiplan 2017-2020 og budsjett 2017 offentliggjøres den 15.11.2016 på kommunestyremøtet. Samtidig legger rådmannen også frem endelig utkast til Handlingsplan for 2017-2020.
- Arbeidsmiljøutvalget og administrasjonsutvalget avgir en uttalelse til rådmannens forslag til økonomiplan og budsjett, samt handlingsplan, den 22.11.2016.
- Formannskapet avgir sitt forslag til økonomiplan og budsjett i møte den 29.11.2016. Samtidig behandler formannskapet handlingsplanen.
- Formannskapetets forslag til økonomiplan og budsjett legges ut på offentlig høring i 14 dager fra den 29.11.2016.
- Kommunestyret behandler og vedtar økonomiplan 2017-2020 og budsjett 2017 på møte den 13.12.2016. Samtidig blir også handlingsplan 2017-2020 behandlet og vedtatt.

5 STATSBUDSJETTET

Dette kapitlet er ikke endret etter kommunestyrets vedtak.

5.1 OMTALE AV DET ØKONOMISKE OPPLEGGET FOR KOMMUNESEKTOREN

For å bidra til et levende lokaldemokrati og styrke det kommunale velferdstilbudet, er Regjeringens økonomiske opplegg for kommunesektoren ment å legge til rette for at kommunene og fylkeskommunene kan tilby flere og bedre tjenester.

I statsbudsjettet for 2017 legger regjeringen opp til en reell vekst i kommunesektorens frie inntekter på 4,1 mrd. kroner, herav 3,625 mrd. kroner til kommunene og 0,45 mrd. kroner til fylkeskommunene. Realveksten i kommunesektorens samlede inntekter for 2017 er på 3,4 mrd. kroner. Forklaring på den lavere veksten i samlede inntekter, i forhold til veksten i frie inntekter, forklares i stor grad av reduksjonen i øremerkede tilskudd på om lag 1,3 mrd. kroner. Øremerkede tilskudd er som kjent ikke frie inntekter. Realveksten er regnet fra inntektsnivået i 2016 etter Stortingets behandling av Revidert nasjonalbudsjett 2016.

Veksten i frie inntekter er blant annet begrunnet med satsinger på rehabilitering og habilitering (100 mill. kroner), rusomsorg (300 mill. kroner), skolehelsetjenester- og helsestasjoner (50 mill. kroner) og tidlig innsats i grunnskolen (150 mill. kroner). I tillegg er en del av veksten begrunnet med behovet for fornying og opprusting av fylkesvegene. Regjeringen foreslår i tillegg å bevilge 650 mill. kroner i engangstilskudd til vedlikehold i kommuner på Sør- og Vestlandet. Formålet er å bidra til økt aktivitet i regioner som er rammet av høy ledighet. Tvedestrand kommunes andel av denne satsingen er 1,95 mill. kroner og kommer i tillegg til frie inntekter.

Veksten i de frie inntektene må, i tillegg til satsingsområdene, ses i sammenheng med merutgifter knyttet til demografi og pensjonskostnader, anslått hhv til 2,1 mrd. kroner og 0,85 mrd. kroner. Når satsingsområdene på 0,8 mrd. kroner er medtatt, gjenstår et handlingsrom for kommunesektoren på 0,325 mrd. kroner av den totale veksten på 4,1 mrd. kroner.

Regjeringen forsetter arbeidet med å fornye, forenkle og forbedre offentlig sektor. Målet er en enklere hverdag for folk flest. Digitalisering av offentlige tjenester og arbeidsprosesser skal sørge for at ansatte i staten kan jobbe enklere og mer effektivt, og at innbyggere og næringsliv får gode og enkle tjenester.

Maksimalprisen på barnehageplass er 2 655 kroner per måned, og totalt 29 205 kroner per år for 2016. Maksimalprisen for 2017 er i Statsbudsjettet foreslått til 2 730 kroner per måned, og totalt 30 030 kroner per år. Dette er en ren prisjustering av satser.

Regjeringen har varslet innføring av lovkrav om psykologkompetanse i kommunene fra 2020. For å bidra til en forsterket rekruttering frem til kravet om psykologkompetanse trer i kraft, foreslås det øremerket tilskudd til psykologstillinger.

Ved beregning av realveksten i kommunesektorens inntekter er det lagt til grunn en prisvekst på kommunal tjenesteyting (deflator) på 2,5 pst. fra 2016 til 2017.

Som følge av forslaget om 1 prosentenhet reduksjon i skattesatsene på alminnelig inntekt, foreslås skattesatsen på fellesskatt til staten for personlig skattytere redusert fra 10,55 pst. i 2016 til 9,55 pst. i 2017. Skattesatsen på alminnelig inntekt reduseres dermed fra 25 pst. i 2016 til 24 pst. i 2017. Det foreslås å holde både den kommunale skattøren for personlig skattytere uendret fra 2016 til 2017, på 11,8 pst. Skatteinntektene anslås etter dette å utgjøre 40 pst. av kommunenes samlede inntekter i 2017.

Nedenfor er satt opp oversikt over innlemming og korreksjoner i rammetilskuddet for kommunene for 2017 (i 100 2017-kroner):

Innlemminger og korreksjoner i rammetilskuddet for kommunene	2017-priser
Oppgaveendringer m.m / korreksjoner:	
Boligsosialt kompetansetilskudd	5 700
Tilskudd boligsosialt arbeid	10 000
Tilskudd til frivilligsentraler	131 000
Omdisponering fra storbytilskudd til Groruddalsatsing	-10 000
Tilbakeføring bevilgning 2016 IKT-modernisering Husbanken	11 500
Tilbakeføring av del av bevilgning valgdirektoratet	12 800
Øyeblikkelig hjelp rus og psykiatri	86 500
Aktivitetsplikt sosialhjelpsmottakere	60 000
Avvikling av diagnoseliste for fysioterapi	-175 000
Økte barnehageutgifter som følge av botidskrav kontantstøtte	2 000
Momskompensasjon sameier	-35 000
Økt antall elever statlige/private skoler	-111 000
Helårseffekter - kompensert med rammeøkning	
Ny naturfagstime	114 400
Gratis kjernetid barnehage	28 700
Endringer skjønn, utenfor overgangsordningen m.m	
Helårseffekt forsøk med ny oppgave og ansvarsdeling i barnevernet	18 200
Helårseffekt forsøksordning omsorgstjenester	-518 355
Ny ramme 2017-priser	123 748 268

5.2 ENDRINGER I INNTÆKTSSYSTEMET

Når staten fastsetter hvor mye hver enkelt kommune skal få i rammeoverføringer, deles først det samlede beløpet med en lik sum pr. innbygger. Deretter gjøres det korrigeringer som følge av forskjeller i forventet utgiftsnivå fra kommune til kommune. Til hjelp i dette er det laget kostnadsnøkler på de ulike tjenesteområder, der en tar utgangspunkt i hvilke forhold som påvirker kostnadene. Ved behandlingen av kommuneproposisjonen for 2017 ga Stortinget sin tilslutning til Regjeringen sitt forslag til nytt inntektssystem for kommunene. De viktigste endringene i inntektssystemet fra og med 2017 er:

- Kostnadsnøklerne er oppdatert for å fange opp endringer i befolkningssammensetning, levekår, reiseavstander og andre strukturelle forhold.
- Fra 2017 vil vektingen mellom de ulike sektorene i kostnadsnøkkelen for kommunene bli oppdatert årlig, med de siste tilgjengelige regnskapstallene.
- Det blir innført et nytt bosettingskriterium basert på reiseavstander (strukturkriteriet) for å differensiere mellom frivillige og ufrivillige smådriftsulempere på kommunenivå. Dette innebærer at basistilskuddet, som i hovedsak skal dekke utgifter til administrasjon, blir differensiert avhengig av om kommunen har ufrivillige avstandsulempere eller ikke. Dette bidrar til å gjøre inntektssystemet mer nøytralt med hensyn til kommunestruktur.
- Regionalpolitiske tilskudd skal fortsatt være en viktig del av inntektssystemet. De regionalpolitiske tilskuddene blir knyttet tettere opp til distriktspolitikken ellers, og gjør disse tilskuddene mer nøytrale med hensyn til kommunesammenslutninger. Nord-Norge- og Namdalstilskuddet, distriktstilskudd Sør-Norge og småkommunetilskuddet blir slått sammen til to nye tilskudd: distriktstilskudd Nord-Norge og distriktstilskudd Sør-Norge. Dagens

småkommunetilskudd blir videreført som et eget småkommunetillegg innenfor de nye tilskuddene. For å målrette tilskuddene mot kommuner med reelle distriktsutfordringer blir satsene i småkommunetillegget differensiert etter kommunenes verdi på distriktsindeksen. Satsene for kommuner med distriktstilskudd Sør-Norge ellers blir dreid mer i retning av fordeling per innbygger og mindre per kommune.

- Det blir innført en ny tilskuddsordning som vil omfatte mellomstore kommuner som slår seg sammen, og som dermed utgjør et sterkere tyngdepunkt i sin region.
- I 2016 gis det veksttilskudd til kommuner som har hatt en gjennomsnittlig årlig befolkningsvekst på mer enn 1,5 pst. de siste tre årene. Fra 2017 blir grensen redusert til 1,4 pst. Dette innebærer at flere kommuner kommer med i ordningen. Endringene i inntektssystemet for kommunene trer i kraft fra 2017. For en nærmere omtale av endringene vises det til kommuneproposisjonen for 2017 og Innst. 410 S (2015–2016).

6 DRIFT

Dette kapitlet er endret etter kommunestyrets vedtak, og kommentarene i den forbindelse er skrevet i kursiv. Tabeller er oppdatert.

6.1 Hovedoversikt drift, skjema 1A

I forskrift om årsbudsjett er det angitt to budsjettskjema som er obligatoriske, det er skjema 1A og 1B. Skjema 1A viser skatt, rammetilskudd, statlige tilskudd, renter og avdrag, samt finansieringstransaksjoner. Skjema 1B viser hvordan nettoinntektene fra skjema 1A er fordelt på enhetene og ansvarsområdene i kommunen. For begge gjelder at det er 2017 som er bindende. Årene 2018 til 2020 er tatt med for å gi en samlet oversikt for hele økonomiplanperioden. Skjema 1A omfatter det som i kommunens detaljbudsjett og -regnskap føres på ansvar 290 Frie disponible inntekter, finans og avsetninger. *Tabellen er oppdatert i tråd med kommunestyrets vedtak.*

Driftsbudsjettet (skjema 1A) (2016-2019: 2016-priser, hele 1 000 kr.)	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Økonomiplan		
				2018	2019	2020
Skatt på inntekt og formue	-126 294	-137 078	-138 395	-138 395	-138 395	-138 395
Ordinært rammetilskudd	-188 938	-192 464	-201 305	-203 105	-203 505	-203 705
<i>herav: fast del</i>	-163 929	-169 406	-173 905	-176 570	-176 918	-177 103
<i>skjønnsmidler</i>	-400	-400	-700	-400	-400	-400
<i>inntektsutjevning</i>	-24 410	-22 658	-26 700	-26 135	-26 187	-26 202
<i>prosjektskjønnsmidler</i>	-200	0	0	0	0	0
Skatt på eiendom	0	0	-11 600	-11 600	-23 200	-23 200
Andre direkte eller indirekte skatter	0	0	0	0	0	0
Andre generelle statstilskudd	-8 813	-14 230	-20 268	-22 862	-24 489	-25 878
<i>herav: inv.komp. Reform 97</i>	-361	-340	-340	-330	-330	-330
<i>rentekomp. skolebygg</i>	-299	-170	-150	-130	-150	-120
<i>rentekomp. skolebygg fra 2009</i>	-88	-80	-100	-120	-130	-140
<i>rentekomp. kirkebygg</i>	-1 382	-50	-50	-50	-50	-160
<i>inv.komp. eldreomsorg</i>	-69	-1 270	-1 258	-1 242	-1 279	-1 258
<i>integregringstilskudd flyktninger</i>	-6 167	-11 240	-17 190	-19 810	-21 370	-22 690
<i>vertskom.tilskudd asylmottak</i>	-447	-1 080	-1 180	-1 180	-1 180	-1 180
Sum frie disponible inntekter	-324 045	-343 772	-371 568	-375 962	-389 589	-391 178
Renteinntekter og utbytte	-9 760	-8 475	-8 327	-8 843	-9 384	-9 907
<i>herav: renteinntekter bankinnskudd</i>	-896	-525	-750	-880	-1 000	-1 130
<i>andre renteinntekter</i>	-50	-100	-100	-100	-100	-100
<i>utbytte fra Agder Energi</i>	-7 376	-6 950	-6 364	-6 364	-6 364	-6 364
<i>renteinntekter formidlingslån</i>	-1 438	-900	-1 113	-1 499	-1 920	-2 313
Gevinst finansielle instrumenter		0	0	0	0	0
Renteutg., provisjoner og andre finansutg.	7 722	7 939	7 942	9 020	13 811	18 868
<i>herav: renteutgifter egne investeringslån</i>	6 220	6 739	6 529	7 221	11 591	16 255
<i>renteutgifter formidlingslån</i>	1 502	1 200	1 413	1 799	2 220	2 613
Tap finansielle instrumenter	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån (egne investeringslån)	12 490	13 550	13 550	14 697	17 535	24 094
Netto finansinntekter/-utgifter	10 453	13 014	13 165	14 874	21 962	33 055
Til dekn. av tidl. års r-messige merforbruk	0	2 174	4 851	0	0	0
Til ubundne avsetninger	0	0	4 000	9 300	14 100	5 844
<i>herav: generelt disposisjonsfond</i>	0	0	4 000	4 000	4 000	4 000
<i>utviklingsfond</i>	0	0	0	5 300	10 100	1 844
Til bundne avsetninger	6 110	726	0	900	0	0

Driftsbudsjettet (skjema 1A) (2016-2019: 2016-priser, hele 1 000 kr.)	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Økonomiplan		
				2018	2019	2020
<i>herav: bundet fond vann</i>		0	0	0	0	0
<i>bundet fond avløp</i>		726	0	900	0	
<i>bundet fond feiing</i>		0	0	0	0	0
<i>andre bundne driftsfond</i>		0	0	0	0	0
Bruk av tidl. års r-messige mindreforbruk		0	0	0	0	0
Bruk av ubundne avsetninger	-701	0	0	0	0	0
<i>herav: generelt disposisjonsfond</i>	-701	0	0	0	0	0
<i>enhetenes disp.fond</i>		0	0	0	0	0
<i>"lån" av enhetenes disp.fond ved saldering</i>		0	0	0	0	0
Bruk av bundne avsetninger	-2 603	-1 272	-2 374	-2 497	-1 591	-2 661
<i>herav: bundet fond vann</i>		-1 254	-1 238	-2 454	-1 230	
<i>bundet fond avløp</i>		0	-1 093		-318	-2 618
<i>bundet fond feiing</i>		-18	-43	-43	-43	-43
<i>bundet fond byggesak</i>		0	0	0	0	0
<i>andre bundne driftsfond</i>		0	0	0	0	0
Netto avsetninger	2 806	1 628	6 477	7 703	12 509	3 183
Overført til investeringsbudsjettet	0	0	0	0	0	0
Til fordeling drift	-310 787	-329 130	-351 926	-353 385	-355 118	-354 940
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	313 464	329 130	351 926	353 385	355 118	354 940
Merforbruk (+)/mindreforbruk (-) =0	2 677	0	0	0	0	0

KOMMENTARER TIL HOVEDOVERSIKTEN (SKJEMA 1A)

Netto driftsresultat fremkommer ikke som eget begrep i skjemaet, men er summen av "Netto avsetninger" og "Overført til investeringsbudsjettet". De enkelte år i planperioden er netto driftsresultat henholdsvis 6 477 000 kroner, 7 703 000 kroner, 12 509 000 kroner og 3 183 000 kroner. Det betyr et netto driftsresultat på ca 1,4 % i 2017 mot statlig anbefalt 1,75 %.

Nedenfor følger en omtale av elementene i skjema 1A, i samme rekkefølge som i tabellen over.

Skatt og rammetilskudd

Beregningene av skatt og rammetilskudd er gjort med utgangspunkt i regjeringens forslag til statsbudsjett for 2017. Kommunenes Sentralforbund har utarbeidet en prognosemodell, og det er denne som er benyttet ved den interne fordelingen kommunene imellom. I modellen er det innarbeidet folketall pr. 1.7.2016. Det er dette folketallet som er grunnlag for den faste delen av rammetilskuddet. Inntektsutjevningen skal benytte folketall pr. 1.1.2017. Det er derfor usikkerhet både til inntektsutjevningen og skatteinntektene.

Tvedestrand har de siste årene hatt en svakere utvikling i folketallet enn landet totalt. Det medfører at kommunen får en mindre andel av de samlede overføringene og skatteinntektene. Hvis dette fortsetter, kan kommunens inntekter bli lavere enn angitt i tabellen over. Avsetningen til generelt disposisjonsfond er en reserve i denne sammenheng.

Staten legger til grunn en nominell skattevekst på 8,7 % i 2016 for primærkommunene samlet. Økningen er målt ut fra anslag på regnskap 2016, angitt i statsbudsjettet for 2017.

En del kommuner i Sør-Norge får i rammeoverføringene et særskilt tilskudd som heter Distriktstilskudd Sør-Norge. Tilskuddet skal ivareta kommuner med en svak samfunnsmessig utvikling, og distriktsindeksen blir benyttet som måltall i denne sammenheng. Tvedestrand har i 2016 en indeks på 45, og mottok 1 440 000 kroner i distriktstilskudd. Indeksen ble redusert til 43 den 1.1.2016, det medfører et tilskudd på 3 096 000 kroner i 2017. Ny informasjon viser at distriktsindeksen vil reduseres til 41, for 2018, noe som vil medføre en økning i dette tilskuddet på 1,6 mill. kroner.

I årene 2018-2020 har en ikke innarbeidet noen realvekst. Erfaringene viser at en realvekst ofte blir fulgt av tydelige føringer på hvordan midlene er tenkt brukt, samt for å dekke økte utgifter som følge av den demografiske utviklingen.

Eiendomsskatt

Eiendomsskatt er vedtatt innført i 2017. Det er innarbeidet inntekter på 11,6 mill. kroner i 2017 og 2018, samt 22,3 mill. kroner i 2019 og 2020. I vedlegg 2 vises det hvordan beløpene fremkommer. Det er lagt til grunn satser på 2 o/oo i 2017 og 2018, samt 4 o/oo i 2019. Det er usikkerhet knyttet til beregningene.

Andre generelle statstilskudd

Staten har ulike ordninger med rentekompensasjon og investeringskompensasjon, der en mottar tilskudd for investeringer. Ordningene med rentekompensasjon følger Husbankens flytende rente. Rådmannen har lagt til grunn at denne blir 1,5 % i 2017, 1,75 % i 2018, 2,0 % i 2019 og 2,25 % i 2020.

Kommunene mottar integreringstilskudd de fem første årene ved bosetting av flyktninger. Personer som får familiegjengenforening med en som fikk opphold på humanitært grunnlag, utløser tilskudd i tre år. I inntektsberegningene har en lagt inn det som er kjent til og med 2016, samt 30 nye i 2017. Fra 2018 er det forventet færre bosettinger av flyktninger, dvs. 20 bosettinger pr år. Det forventes dermed en tilsvarende reduksjon i tilskuddet for årene 2018-2020 på henholdsvis 2,1 mill. kroner, 4,3 mill. kroner og 5,9 mill. kroner. *Kommunestyret gjorde vedtak om bosetting av 30 flyktninger i tillegg til eventuelle familiegjengenforeninger i hele perioden 2017-2020. Dette medfører økning i integreringstilskuddet på hhv. 2,1 mill. kroner, 4,3 mill. kroner og 5,9 mill. kroner for årene 2018, 2019 og 2020.*

Medio 2015 ble det i privat regi etablert et mottak for enslige mindreårige asylsøkere på Englegaard. Kommunen har ansvar for å gi beboerne helsetilbud og skole. For å dekke utgiftene til helsetilbud mottar kommunen et vertskommunetilskudd. Inntekten i planperioden er beregnet ut fra 40 plasser, som mottaket har høsten 2016.

Renteinntekter og utbytte

Ved beregning av renteinntekter på bankinnskudd har en lagt til grunn en gjennomsnittlig bank-beholdning på 50 mill. kroner. Beløpet er høyst usikkert, og vil avhenge blant annet av fremdriften i investeringsprosjektene og tidspunkt for låneopptak. Gjennomsnittlig rentesats er satt til 1,5 % i 2017, 1,75 % i 2018, 2,0 % i 2019 og 2,25 % i 2020.

Andre renteinntekter gjelder i hovedsak renteinntekter fra de som betaler fakturaer fra kommunen for sent.

Rådmannen har lagt til grunn at det betales utbytte fra Agder Energi AS med utgangspunkt i et resultat på 746 mill. kroner hvert år. Videre har en tatt utgangspunkt i dagens utbyttepolitikk. Den innebærer at de første 400 mill. kroner betales i sin helhet i utbytte. Av overskytende overskudd utbetales 60 % i utbytte. Dette gir et forventet utbytte på 6 350 000 kroner hvert år i planperioden.

Renteinntekter fra formidlingslån er beregnet med utgangspunkt i anslag på flytende rente i Husbanken (se over), kjente låneopptak til og med 2016, samt nye lån på 15 mill. kroner hvert år i planperioden.

Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter

Det er vanskelig å vite hvordan rentenivået vil utvikle seg de nærmeste årene, men nivået høsten 2016 er fortsatt svært lavt. I planperioden er det forutsatt et rentenivå på 1,75 % i 2017, 2,00 % i 2018, 2,25 % i 2019 og 2,50 % i 2020. Dette gjelder på lån med flytende rente. På fastrentelånene har en brukt avtalt rentesats. Rentesatsene er fastsatt med utgangspunkt i dagens rentenivå, samt blant annet informasjon fra Kommunalbanken om hva de tror om fremtidig renteutvikling.

Ved nye låneopptak har en forutsatt ¾ års belastning første året. Årsaken til at en regner med å måtte ta opp lån tidlig i året er store investeringer.

Renteutgifter formidlingslån er budsjettet 0,3 mill. kroner høyere enn renteinntekter fra formidlingslån. Årsakene til denne differansen er i hovedsak ulik nedbetalingstid på utlån og innlån, samt at kommunen gjennom årene har hatt tap på formidlingslån. Det medfører at kommunen selv må dekke deler av renter og avdrag knyttet til lånene i Husbanken. Videre skjer låneopptaket i Husbanken

samlet tidlig i året, mens utlånene skjer løpende. Midler som ikke er disponert står på kommunens konto og genererer renteinntekter.

Avdrag på lån (egne investeringslån)

Regnskapsforskriftene har bestemmelser om hvor mye kommunene minimum må betale i avdrag de enkelte år. Rådmannen har gjort beregninger for 2016, med bakgrunn i kjent informasjon om investeringer i 2016 pr. utgangen av oktober 2016. Det er usikkerhet knyttet til beregningene, da blant annet investeringsaktiviteten i 2016 påvirker minimumsavdraget i 2017. Minimumsavdraget er da beregnet til 13,55 mill. kroner. Det er ikke gjort tilsvarende beregninger for senere år, da det er svært omfattende og vil måtte bygge på mange forutsetninger. I utgangspunktet har rådmannen derfor valgt å videreføre minimumsavdraget for 2017.

På lån som må tas opp i 2017-2020 har en forutsatt 30 års nedbetalingstid. Det er videre forutsatt at disse låneopptakene ikke belaster driften i opptaksåret. For 2018-2020 er beregnede avdrag på nye låneopptak tatt med i budsjettet avdragsbeløp.

Til dekning av tidligere års regnskapsmessige merforbruk

Kommunen hadde et merforbruk i driften i 2013 på 1 265 000 kroner og et merforbruk i 2014 på 909 000 kroner. Videre hadde kommunen et merforbruk i 2015 på 2 677 000 kroner. Det er lagt inn at det totale merforbruket på 4 851 000 kroner skal dekkes inn senest i 2017.

Til ubundne avsetninger

Denne linjen angir i praksis kommunens overskudd det enkelte år. Som det fremgår av skjema 1A foreslås det avsetninger i 2017-2020.

I følge samfunnsdelen i kommuneplanen og utkast til handlingsplan 2017-2020, bør det avsettes ca. 4 mill. kroner til disposisjonsfond hvert år. Hensikten med disposisjonsfond er å sikre seg mot uforutsette hendelser, svingninger i inntektene, betjene renter og avdrag etter investeringer, eventuelt behov for finansiering av investeringsutgiften egenkapitalinnskudd i KLP mv. Rådmannen tilrår at en følger målsettingen og avsetter årlig 4,0 mill. kroner til generelt disposisjonsfond.

Det er vedtatt å innføre eiendomsskatt i 2017, for å dekke kommunens utgifter til mange og store investeringer de kommende årene. I denne planperioden har en større inntekter fra eiendomsskatt enn det vil være kapital- og driftsutgifter som følger av investeringene. Rådmannen forventer at disse utgiftene vil være på sitt høyeste i 2021 og noen år fremover. Da har en foretatt de fleste låneopptak, en venter på utbetaling av spillemidler, og en får driftskostnader på de nye anleggene. Det foreslås derfor å avsette ubrukte midler fra eiendomsskatten i 2018-2020 til et eget disposisjonsfond kalt utviklingsfondet, i alt 17,2 mill. kroner. Disse midlene kan benyttes som finansiering de årene drifts- og kapitalutgifter fra de nye investeringene er på sitt høyeste. Kommunens øvrige virksomhet og nivå på eiendomsskatten blir dermed mindre påvirket av de nye investeringene.

Til bundne avsetninger og bruk av bundne avsetninger

Avsetninger og bruk av avsetninger gjelder overskudd og underskudd innen VA-sektoren (vann, avløp og feiing). Fordelingen på de ulike VA-områdene fremgår av skjema 1A. I følge selvkostbestemmelsene skal kalkulatoriske renter på investeringer beregnes med utgangspunkt i fem års SWAP-rente, tillagt 0,5 prosentenhed. Med utgangspunkt i rentenivå i 2016 og rentebane for øvrige rentesatser, har en anslått denne satsen til 1,75 % i 2017, 2,00 % i 2018, 2,25 % i 2019 og 2,5 % i 2020. Det er stor usikkerhet til rentenivået. Avvik fra det forutsatte nivået gir relativt store utslag i selvkostregnskapene for vann og avløp.

Rådmannen foreslår ikke endringer i VA-gebyrene fra 2017. Gebyrendringene, samt avsetninger og bruk av fond i planperioden, medfører at selvkostregnskapene for de ulike områdene om lag er i balanse ved utgangen av 2020. Det vises til vedlegg 3 for mer informasjon.

Bruk av ubundne avsetninger

Som nevnt over er kommunens generelle disposisjonsfond tomt ved utgangen av 2016 men bygges opp med avsetninger fra 2017-2020 med totalt 32,5 mill. kroner. Det legges ikke opp til bruk av disse fondsmidlene i økonomiplanperioden.

Overført til investeringsbudsjettet

Rådmannen tilrår ikke driftsfinansiering av investeringer i planperioden.

Til fordeling drift

Denne linjen angir nettobeløpet som følger av alle linjer over.

Sum fordelt til drift

Denne linjen viser summen av alle bevilgninger som er gitt i skjema 1B, dvs. summen av rammene til alle enhetene/ansvarsområdene i kommunen (se kapitlet under).

Merforbruk/ mindreforbruk

Kommunene er pliktige til å budsjettere med balanse, både i budsjettåret og økonomiplanperioden. Denne linjen viser summen av det en hadde å fordele til enhetene, og det som er fordelt. Summen skal alltid være null.

6.2 Hovedoversikt drift, skjema 1B

I tabellen som følger vises rådmannens forslag til netto budsjetttrammer for hver enhet/hvert ansvarsområde. Netto betyr at en har tatt summen av alle utgiftene og trukket fra alle inntekter som hører til enheten, som for eksempel sykepengerefusjoner, brukerbetalinger og tilskudd til særskilte formål som håndteres av den aktuelle enheten.

Endringer i enhetenes rammer fra ett år til et annet kan forklares med endringer i konsekvensjustert budsjett, samt nye driftstiltak. Det vises til de to påfølgende kapitlene. *Tabellen er oppdatert i tråd med kommunestyrets vedtak.*

Til fordeling drift (skjema 1B) (2017-2020: 2017-priser, hele 1 000 kr.)	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	2018	Økonomiplan	
					2019	2020
Til fordeling drift (fra skjema 1A)	313 464	329 130	351 926	353 385	355 118	354 940
Fordelt slik:						
210 Rådmann og politiske styringsorganer	22 799	19 565	21 432	22 528	22 529	22 606
215 Administrativ støtteenhet	10 984	11 737	13 535	13 340	13 515	13 340
229 Tvedestrandskolen	70 295	70 613	73 378	72 707	72 343	72 383
230 Barnehageenheten	36 388	38 215	40 459	40 859	41 359	41 359
240 Plan, miljø og eiendom	20 924	20 588	21 906	22 246	21 646	21 566
245 Teknisk drift	420	4 165	7 958	6 802	5 603	5 436
250 Omsorg og rehabilitering	82 306	80 529	83 571	81 951	81 176	80 716
255 Oppfølgingsenheten	30 026	30 876	35 126	34 871	34 871	36 871
260 Familiehuset - RBU	19 471	24 307	25 861	25 834	26 552	26 552
265 NAV	17 486	22 782	26 502	30 502	32 722	31 002
275 Kirke og tros- og livssynssamfunn	4 542	4 482	4 721	5 076	5 131	4 931
280 Till.bev., lønnsoppgj., premieavvik	-1 782	1 271	-2 523	-3 331	-2 329	-1 822
281 Ressursbank	0	0				
282 Tiltakspakke	0	0	0			
283 Byløft	-393	0				

6.3 Videreføring av dagens drift

I arbeidet med budsjett og økonomiplan har rådmannen sett nærmere på hvilke bindinger som ligger på utgifts- og inntektssiden ved videreføring av eksisterende virksomhet fra 2016 til 2017. Dette betegnes som konsekvensjusterte endringer, og er ikke det samme som fremtidige tiltak. Videre er økonomiske konsekvenser av politiske vedtak fattet i 2016 og tidligere innarbeidet.

Enhetene er i sine rammer for budsjettet for 2017 og økonomiplanperioden kompensert for lønnsoppgjør i 2016. Det er en sentral avsetning til lønnsoppgjør i 2017, og enhetene vil bli kompensert for dette når oppgjøret er kjent.

Enhetene er også kompensert for prisvekst på kjøp av varer og tjenester, tilsvarende regjeringens anslag for prisvekst oppgitt i statsbudsjettet for 2017. De inntekter som endrer seg i tråd med prisutviklingen i samfunnet er også forutsatt økt med samme prisforutsetninger.

De viktigste endringene i konsekvensjustert budsjett for 2017 er følgende (endringer fra 2016 til 2017):

Pensjon

- Pensjonssatsen til Kommunal Landspensjonskasse (KLP) er økt fra 18,9 % til 19,8 %. Enhetenes rammer er økt med kr. 1,837 mill. kroner som følge av dette.
- Pensjonssatsen til Statens Pensjonskasse (SPK) er redusert fra 11,55 % til 10,25 %. Enhetenes rammer er redusert med 294.000 kroner som følge av dette.
- Årets premieavvik («inntekt») er økt med 1,783 mill. kroner, til 14,023 mill. kroner.
- Amortisering av tidligere års premieavvik (tilbakemelding) er økt med 0,440 mill. kroner, til kr. 5,385 mill. kroner.

Rådmann og sentrale styringsorganer inkl. kultur, næring og IKT

- Avtale med tidligere rådmann om «sluttpakke» er lagt inn med 1,504 mill. kroner på ansvar 280.
- Økte lønnsutgifter ny rådmann er lagt inn med 140.000,- kroner.
- Øremerket statlig tilskudd til frivilligsentral er lagt inn i rammeoverføring med 310.000 kroner.
- Helårsvirkning av næringssjef i 100 % stilling med 125.000 kroner.
- Næringsfondet i øst-regionen økt bevilgning med 100.000 kroner til 200.000 kroner.
- IKT-DDØ økte utgifter til nye systemer, investeringer og helårsvirkning to nye årsverk i 2016 med 810.000 kroner.

Administrativ støtteenhet

- Helårsvirkning av controllerstilling m.m. med 233.000 kroner
- Helårsvirkning av biblioteksjefsstilling i 100 % stilling med 245.000 kroner.
- Opprettelse av eiendomsskattekontor med 510.000 kroner.

Tvedestrandsskolen

- Skolene er tildelt rammer i tråd med tildelingsmodellens kriterier. Et vesentlig element i tildelingsmodellen er antall grupper skolene tildeles midler til. Tvedestrand skole er gått opp fra 12 til 13 grupper fra høsten 2016 og holder seg på det antallet videre. Dypvåg skole er gått opp fra 5 til 7 grupper høsten 2016, og går ned til 6 grupper fra høsten 2017. Songe og Holt skole holder seg på 5 grupper og Lyngmyr skole på 9 grupper. Tildeling til svært ressurskrevende elever er i stor grad lagt inn i tildelingsmodellen etter antall elever med en innfasing over 2 år. Samlet etter tildelingsmodellen inkl. tildeling til svært ressurskrevende elever var i 2016 51,759 mill. kroner, mens det i 2017 tildeles 53,651 mill. kroner. Pris og lønnsvekst inngår i endringene.
- Styrkningsmidler 1-4 klasse, statlig føringer, er lagt inn med 849.000 kroner i 2017.
- Parkveien, ekstrabevilgning gitt for skoleåret 2016/17, er lagt inn også for vårhalvåret med 600.000 kroner.
- Ekstra styrkningsmidler til Holt skole for skoleåret 2016/17 er lagt inn også for vårhalvåret med 240.000,-.
- Midler til minoritetsspråklige samlet på 1,734 mill. kroner er fordelt likt mellom Lyngmyr skole og Tvedestrand skole.
- Statlig tilskudd og utgifter for enslige mindreårige asylsøker på Engelgård med 3,2 mill. kroner er tatt ut av budsjettet, både på utgifts- og inntektssiden. Midlene går direkte til Arendal kommune, som etter avtale med kommunen, har ansvaret for denne undervisningen.

Barnehagen

- Helårsvirkning av reduksjon tilsvarende en halv barnehageavdeling med 550.000 kroner.
- Helårsvirkning et nytt årsverk spesialpedagogikk med 142.000 kroner

- Gjestebarn fra og til andre kommuner reduserte inntekter og økte utgifter med samlet 514.000 kroner.
- Økt volum tilskudd private barnehager med 407.000 kroner

Plan, miljø og eiendom

- Strøminnsparing pga. ny SD-anlegg ved skolene og Strannasenteret er lagt inn med 250.000 kroner. Generell strøminnsparing er ellers lagt inn med netto 135.000 kroner.
- Diverse planutgifter som var engangsutgifter i 2016 er tatt ut med 500.000 kroner, se tiltaksoversikten for ny bevilgning til dette formålet.
- Økte driftsutgifter overtagelse av diverse bygninger m.m. med 343.000 kroner.
- Økte utgifter til serviceavtaler kommunal bygg med 160.000 kroner.

Teknisk drift

- Helårsvirkning ny ingeniørstilling for planlegging med 410.000 kroner.
- Tatt bort engangsbevilgningen til ny VA-investeringsplan med 900.000 kroner
- Økte utgifter Østre Agder brannvesen med 199.000 kroner, nødnett, dykkerbil og økt bemanning forebyggende enhet.
- Tatt bort tidligere forventet lavere tilskudd til båtskyssen for øyene med 200.000 kroner.
- Økte veiutgifter nye boligfelt med 95.000 kroner.
- Tatt bort tidligere forventning om at Vegvesenet overtar gatelys med 100.000 kroner.
- Skjærgårdsbåten økte krav fra staten med 190.000 kroner.
- Tatt ut bevilgning til VA-rehabiliteringsplan med 800.000 kroner, se tiltaksoversikt for ny bevilgning til dette formålet.

Omsorg og rehabilitering

- Opprettholdes av Dypvåg bofellesskap vedtatt i 2016, er lagt tilbake med bevilgning på 1,0 mill. kroner.
- Kreftkoordinator i 50 % stilling opprettet i 2016, lagt inn netto utgift på 107.000 kroner.
- eHelse- og velferdsteknologistiling (driftsdelen) lagt inn med 159.000 kroner.
- Ressurskrevende bruker, lavere inntekt med 180.000 kroner.

Oppfølgingsenheten

- Helårsvirkning 2 nye årsverk med 530.000 kroner.
- eHelse- og velferdsteknologistiling (driftsdelen) lagt inn med 80.000 kroner.
- Husleie, drift og strøm økning i utgifter til avlastning m.m med 180.000 kroner.
- Ressurskrevende brukere, lavere inntekt med 314.000 kroner.

Familiehuset – RBU

- Lavere pasientinntekter ved Tjenna legekantor med 1.000.000 kroner.
- Interkommunal legevakt økte utgifter med 115.000 kroner vedørende økt bemanning og nødnett.
- Økte utgifter til PPT ut over lønns- og prisjustering med 43.000 kroner.
- Interkommunalt barnevern i øst-regionen lavere utgifter med 190.000 kroner som følge lavere andelsprosent i henhold til inngått avtale.

NAV kommunal del

- Økte utgifter til bosetning av 30 flykninger, helårsvirkning og økt volum, med 3,21 mill. kroner.
- Ny leieavtale for NAV kontorene, økte utgifter med 50.000 kroner.
- Økt tilskudd til Lisand Industrier AS og Durapart AS med 75.000 kroner.

6.4 Driftstiltak i enhetene

I dette kapitlet omtales de ulike driftstiltakene som er innarbeidet i økonomiplanen og budsjettet. Tiltak er nye aktiviteter som besluttes å gjennomføres. Tiltakene er inndelt etter hvilken enhet eller ansvarsområde som har ansvar for tiltaket/tjenesten.

6.4.1 Ansvar 210 Rådmann og politiske styringsorganer

Tabellen er oppdatert i tråd med kommunestyrets vedtak.

Ansvar 210 Rådmann og politiske styringsorganer (2017-2020: 2017-priser, hele 1 000 kroner)	Budsjett 2017	Økonomiplan		
		2018	2019	2020
Vakant rådgiverstillinger i stab på 0,8 årsverk i 2017: - Rådgiver 50 % stilling, vakant - Rådgiver 30 % stilling (koord.funksj.) vakant Koordinerende funksjon flyttes til ansvar 260 Familiehuset med 30% stilling Ekstrahjelp planstrategi og samfunnsdel av kommuneplan	-630 -235 200			
Kulturrådgiver i 70 % stilling fra 2019, økning på 20 % - 20 % prosjektstilling i 2016, 2017 og 2018, finansiert - ny videregående skole Mjåvann, idrettsanlegg m.m.	-	-	165	165
Kulturmidler, økning frie midler	25	25	25	25
Tjenna badepark, bortfall av statlig "fattigdomsmidler"	80	80	80	80
Næringsmidler til disposisjon for næringsforum - ordfører, rådmann og næringssjef	50	50	50	50
Provisjonsinntekter salg av næringsareal, redusert nivå - til kr. 100.000,-	200	150	100	100
Blomstrende Tvedestrand, tilskudd til sommervanning	30	30	30	30
IKT DDØ økte kapitalutgifter ved et investeringsnivå - på kr. 4,0 mill. ekskl.mva pr. år 2017-2020 IKT DDØ økte driftsutgifter fagsystemer p.g.a. av	-	110	46	173
- investeringer	-	115	15	15
- nye systemer	-	30	30	30
Økte lisensutgifter Microsoft til kr. 750.000,- fra kr. 215.000,-. Økning på kr. 535.000,- pr. år	310	535	535	535
Sum rådmannens forslag	30	890	841	968
Weboverføring av kommunestyremøter	50	25	25	25
Lisens Microsoft, redusert	-60	-60	-60	-60
Sum (vedtatt)	20	855	806	933

Rådmannen foreslår å holde vakant totalt 0,8 årsverk i rådmannens stab i 2017. Det lyses ut 1,0 ledig årsverk i slutten 2016 som vil dekke beredskap, politisk sekretariat, bevilgningssaker og generell saksbehandling. Kommunikasjon og utvikling av kommunens nettside vil bli nedprioritert i 2017 ved å holde ledig 0,8 årsverk i rådmannens stab. Koordinerende funksjon på 0,6 årsverk flyttes til enheten Familiehuset med 0,3 årsverk, resten 0,3 årsverk er del av vakansen på 0,8 årsverk i rådmannens stab. For å gjennomføre arbeidet med planstrategi og samfunnsdelen av kommuneplanen, settes det av 200.000 kroner til ekstrahjelp i 2017, jfr. tidligere vedtak i kommunestyret om planstrategien. Kulturrådgiverstillingen økes fra 2019 med 20 %, til 70 % stilling, jfr. vedtatt 1. prioritet i kommunedelplanen for kultur. Dette var også en del av den samlede "pakken" ved å opprette ny næringssjef i 100 % stilling, og å splitte opp tidligere kombinert stilling som kultur- og næringsrådgiver i 100 % stilling. I perioden 2016-18 er økningen på 20 % stilling for kulturrådgiveren finansiert over investeringsprosjektet idrettsanlegg ved den ny videregående skole ved Mjåvann.

Frie kulturmidler som ikke er øremerket er økt med 25.000 kroner til 75.000 kroner fra 2017, jfr. intensjonen i kommunedelplan for kultur.

Kommunen har fra 2016 mistet statlige midler fra "fattigdomsprosjektet" til finansering av driften ved Tjenna badepark om sommeren.

Frie næringsmidler som ikke er øremerket er satt av med 50.000 kroner fra 2017 til disposisjon for næringsforum (ordfører, rådmann og næringssjef).

Provisjonsinntekter for salg av næringsarealer var satt opp med en inntekt på 200.000,- i siste økonomiplan i år 2017. Det forventes at disse inntektene ikke slår inn før i 2018, da det først da er ferdigstilte de første nye næringsarealene ved Grendstøl. Dette er provisjonsinntekter for salg av næringsareal som det forventes at næringssjefen har ansvaret for å gjennomføre, og som er med på å finansiere økningen i stillingen fra 2016.

Tilskudd til blomstrende Tvedestrand sentrum er ført opp med 30.000 kroner fra 2017. Dette er tilskudd som tidligere ble gitt over Byløftsprosjektet, som nå er avsluttet.

Som følge av et investeringsnivå på 4 mill. kroner pr. år til felles IKT-investeringer gjennom IKT-DDØ vil refusjon for kapitalutgiftene øke i perioden 2018-2020 med henholdsvis 110.000, 46.000 og 173.000 kroner.

Som følge av gjennomførte felles IKT-investeringer i IKT-DDØ vil driftsutgiftene til nye systemer m.m. øke noe i perioden 2018-2020 med henholdsvis 145.000, 45.000 og 45.000 kroner.

Lisenskontroll fra Microsoft medfører at alle kommunene i IKT-DDØ får vesentlig økning i lisensutgiftene alt fra 2016. I 2016 og 2017 blir deler av økningen på 535.000 kroner for Tvedestrand kommune kunne føres i investeringsbudsjettet (50 % i 2016 og 30 % i 2017). *Kommunestyret vedtok å redusere den årlige lisensutgiften med 60 000 kroner. De årlige lisensutgiftene øker dermed med 250 000 kroner i 2017 og 475 000 for årene 2018 til 2020.*

Kommunestyret gjorde vedtak på innføring av weboverføring av kommunestyremøtene i 2017. Innføringskostnad ble satt til 50 000 kroner i 2017 med årlige driftsutgifter på 25 000 kroner for årene 2018, 2019 og 2020.

6.4.2 Ansvar 215 Administrativ støtteenhet

Ansvar 215 Administrativ støtteenhet (2017-2020: 2017-priser, hele 1 000 kroner)	Budsjett 2017	Økonomiplan		
		2018	2019	2020
Fra 4 til 6 terminer kommunale avgifter	40	40	40	40
Sum	40	40	40	40

I saken vedrørende innføring av eiendomsskatt ba kommunestyret rådmannen komme tilbake med en vurdering på å øke antall terminer. For å dempe belastningen for innbyggerne med innføring av eiendomsskatt, er det foreslått å øke antall terminer for kommunale avgifter fra 4 til 6 i året. En slik økning vil medføre økte utgifter til porto og rekvisita etc. Rådmannen finner det ikke forsvarlig å øke til 12 terminer pr år. De fleste kommuner har fra 4 til 6 terminer.

6.4.3 Ansvar 229 Tvedestrandskolen

Tabellen er oppdatert i tråd med kommunestyrets vedtak.

Ansvar 229 Tvedestrandskolen (2017-2020: 2017-priser, hele 1 000 kroner)	Budsjett 2017	Økonomiplan		
		2018	2019	2020
Parkveien inkl. SFO, omlegging drift fra 1.8.2018	-300	-400	-800	-800
Skoleskyss, reduserte utgifter pga feilfakturerer fra AKT - varig reduksjon	-200	-200	-200	-200
Lyngmyrhallen husleie til barneskolen fra 1.8.2020				300
Sum rådmannens forslag	-500	-600	-1 000	-700
Rabattordning mellom SFO og barnehagene fra høsten 2017	80	200	200	200
Sum (vedtatt)	-420	-400	-800	-500

Rådmannen har grunn til å tro at det er potensiale for en mer effektiv drift av virksomheten i Parkveien og tilhørende SFO-tilbud. Det er iverksatt en gjennomgang av virksomheten og egen sak er under utarbeidelse. Denne vil avdekke den økonomiske effekten av tiltaket.

Det er foretatt en gjennomgang av regelverket for skoleskyss, inkludert beløp som kommunene skal betale. Denne gjennomgangen vil trolig synliggjøre at AKT (Agder Kollektivtrafikk) har fakturert for høye beløp for skoleskyss. Det forventes dermed en reduksjon i skoleskyss for fremtiden. Beløpet er usikkert da Fylkeskommunen ikke har kommet med reviderte tall pr dd.

Lyngmyrhallen vil bli kroppsøvingslokale for den nye barneskolen som ferdigstilles høsten 2020 og det stipuleres økt husleie med 300 000 kroner.

Kommunestyret vedtok å innføre rabattordning mellom SFO og barnehagene fra høsten 2017. Rabattordningen gir søskenmoderasjon for flere barn i barnehage og SFO. Retningslinjer vil bli utarbeidet.

6.4.4 Ansvar 230 Barnehageenheten

Ansvar 230 Barnehageenheten (2017-2020: 2017-priser, hele 1 000 kroner)	Budsjett 2017	Økonomiplan		
		2018	2019	2020
Spesialpedagogiske tiltak, øke med 0,8 årsverk fom 1.1.17	544	544	544	544
Øke antall barnehageplasser med en halv avdeling fom 1.8.18		400	900	900
Sum	544	944	1 444	1 444

Som et resultat av Kvello og tidlig innsats har det vært et økende antall barn som har et tilpasset barnehagetilbud. I tillegg er det for barnehageåret kommet flere tilfeller av kompliserte diagnoser som krever mer oppfølging. Høsten 2016 begynner det tre barn som et resultat av familiegjenforening. Andelen minoritetsspråklige i barnehagene i sentrum øker. For å imøtekomme det økte behovet foreslås det å øke innsatsen på feltet med 0,8 årsverk for spesialpedagog fra 1.1.2017. Tiltakene er knyttet opp mot forebyggende arbeid, tidlig innsats og norskopplæring for fremmedspråklige. Etter den foreslåtte endringen vil det være 2,8 årsverk fordelt på 11 barnehager fra 2017. Som en del av innsparingstiltakene i økonomiplanen for 2016-2019 ble det foreslått å redusere en halv avdeling (ni plasser) fra høsten 2016, det ble videre lagt inn midler for å øke kapasiteten igjen tilsvarende én avdeling (18 plasser) fra høsten 2018.

Det er gjort nye vurderinger og det anslås at det kun vil være behov for å øke med en halv avdeling fra 1.8.2018. I økonomiplan for 2016-2019 var det planlagt at økningen skulle tilsvare en hel avdeling, dette er nå nedjustert. De 9 plassene fordeles på dagens eksisterende barnehager og innen dagens godkjente kapasitet.

6.4.5 Ansvar 240 Plan, miljø og eiendom

Ansvar 240 Plan, miljø og eiendom (2017-2020: 2017-priser, hele 1 000 kroner)	Budsjett 2017	Økonomiplan		
		2018	2019	2020
Reguleringsplan Mjåvann-Vasstø	200			
Reguleringsplan ny barneskole	100			
Reguleringsplan som følge av ny barnehage (Bronsbu)	100			
Mulighetsstudie for kommunehuset/ barneskolen/ Skriverstua barnehage/ Søsterdalen/ Middelstolen/ Villa utsikten	100	100		
Reguleringsplan for kommunehuset/barneskolen/ Skriverstua barnehage/ Søsterdalen		100	100	
Kommunale brygger, plan (kjøp av tjenester)		150		
Sikkerhet (brann, IK-elektro, termofotografering), vedlikehold		100		
Økt vedlikehold av bygninger		250	250	250
Kommunehuset, økt husleie pga ventilasjon 2. og 3. etasje		100	100	100
Grendstøl, revisjon av områdeplan næringsområde	200			
Statsbudsjett og tiltakspakke skoler og omsorgsbygg.				
Ansvar 282 1,95 mill kr i 2017				

Ansvar 240 Plan, miljø og eiendom (2017-2020: 2017-priser, hele 1 000 kroner)	Budsjett 2017	Økonomiplan		
		2018	2019	2020
Økt bygging Mjåvann og barneskole fra 2020				270
Kulturminneplan		100		
Raet Nasjonalpark	50	100	50	
Nye møbler for rådhuset	0		100	
Ombyggig Strannasenteret 1. etg. fløyen til 2 nye omsorgsleiligheter, økte husleieinntekter	-70	-130	-130	-130
Mindre lønnsutgifter drift, mer på investering, 10% (pga nytt boligprosjekt for personer med utviklingshemming)	-90	-90	-90	-90
Innmelding klimapartner- kontingent	20	20	20	20
Boligstiftelsen, redusert inntekt (overføring fra kommunen)	100	300	100	
Sum	710	1 100	500	420

På Grendstøl er det behov en revisjon av områdeplanen for det som skal være nye næringsområder. I tillegg er det behov for detaljregulering ved Øygardstjern. Det er viktig at arbeidene blir gjort i 2016, av hensyn til utviklingen i området.

For området Mjåvann-Vasstø må det lages en ny områdeplan. Dette er av hensyn til ny fylkesvei, ny videregående skole, idrettsanlegg og barnehage som skal etableres i området.

I budsjettet for 2015 er det avsatt 50 000 kroner til reguleringsplan for ny barneskole i sentrum. For å fullføre arbeidet med planen foreslås det ytterligere 100 000 kroner i 2017.

Av investeringsbudsjettet fremgår det at en foreslår å starte planleggingen av ny barnehage i sentrum i 2017. Det naturlige blir da å sette av midler til bygging fra 2020. Når ny barnehage er ferdig bygd, kan en selge noen av dagens barnehagebygg i sentrum. Aktuelle områder må omreguleres før salg kan gjennomføres, og det foreslås derfor avsatt 100 000 kroner til dette i 2017.

Rådmannen mener det er behov for en mulighetsstudie og mulig endring i reguleringsplanen for området rundt kommunehuset, badeanlegget, Tjennaparken og Søsterdalen. *Kommunestyret vedtok at studien også skal gjelde Middelskolen og Villa Utsikten.* Årsaken er å sikre en best mulig utnyttelse av dette sentrumsnære området. Det foreslås avsatt 100 000 kroner til dette i 2017 og 2018. Av kapasitetsmessige årsaker er bevilgningen til reguleringsplan først satt opp i 2018.

Det er utarbeidet en tilstandsrapport som viser at de fleste kommunale bryggene er i en dårlig forfatning. Det må lages en helhetlig plan for hvilke brygger som skal utbedres og hvordan det skal gjøres, samt hvilke som eventuelt skal tas ut av drift. Ved planleggingen må brukerkonsekvensene vektlegges. Enheten har ikke kapasitet til å lage planen med egne ansatte, og det er derfor innarbeidet midler til noe kjøp av tjenester. Av kapasitetsmessige årsaker foreslås planen forskjøvet til 2018.

I 2011 og 2012 ble det gjennomført en omfattende kartlegging av en stor andel av bygningsmassen med tanke på brannsikkerhet. Flere alvorlige feil og mangler ble avdekket. I økonomiplan 2016-2019 ble det bevilget midler til dette formålet. Av økonomiske årsaker foreslås dette utsatt til 2018.

Kommunen har en stor bygningsmasse, og det er etterslep på vedlikehold. For å bedre situasjonen noe foreslås det økte bevilgninger fra 2018. Dette er en forskyvning ut i tid sammenlignet med økonomiplan 2016-2019. Når det gjelder økt vedlikehold er dette et behov som skal dekke et stort etterslep.

I kommunehuset er det ikke balansert ventilasjonsanlegg i 2. og 3. etasje. Spesielt sommerstid kan det bli svært varmt og dårlig innelima. Det er Tvedestrand kommunehus AS som eier bygget, og kommunens økte utgifter etter tiltaket vil derfor bli økt husleie. Tiltaket forutsetter et vedtak i Tvedestrand kommunehus AS. Høyst sannsynlig vil tiltaket føre til reduserte strømudgifter.

Raet nasjonalpark blir vedtatt av Kongen i statsråd høsten 2016. Vi har fått beskjed fra miljødirektoratet at vi ikke kan regne med vesentlige økonomiske overføringer til nasjonalparken. I vårt budsjett har vi ikke tenkt på informasjon av nasjonalparken. Uansett om vi klarer å hente inn penger fra andre kilder, bør det avsettes en sum til informasjon, skilting, etc. All erfaring viser at dersom vi kan stille med en egenandel så utløser det midler fra annet hold.

I Statsbudsjett er det videreføring av tiltakspakke for renovering av skoler og omsorgsbygg på Sørlandet. Tvedestrand er gitt en andel på 1,95 mill. kr i 2017. Det foreslås at enhet 240 administrerer disse midlene på samme måte som i 2016. Midlene føres på ansvar 282 Tiltakspakka.

I og med det er vedtatt økt utbygging på Mjåvann og ny barneskole i økonomiplanperioden, forventes det økte driftsutgifter til vaktmester fra 2020 på driftsbudsjettet. Stillingen er finansiert som en del av investeringsbudsjettet fra høsten 2019.

Tvedestrand kommune er forpliktet til å ha en kulturminneplan. Arbeidet med denne vil starte i 2018 og det legges inn midler tilsvarende.

Rådhuset i Tvedestrand har behov for nye møbler da de gamle møblene er gamle og utslitte. På grunn av den økonomiske situasjonen, legges det ikke inn midler for dette før i 2019.

Ved ombygging av Strannasenteret, 1. etg. Fløyen, til 2 nye omsorgsleiligheter, vil det kunne forventes økte husleieinntekter. Dette er lagt inn i økonomiplanen.

Tvedestrand kommune tar mål av seg til å bli en klimapartnerkommune. Målet med Klimapartnere i regioner er å redusere klimagassutslipp og stimulere til grønn samfunns- og næringsutvikling. Dette skapes i samarbeid mellom offentlige og private virksomheter. Med de utfordringene som en i dag står overfor, så er det å ta et samfunnsansvar og bidra positivt til utviklingen av lavutslippssamfunnet viktige oppgaver for en hver virksomhet. Klimaendringene byr på utfordringer, men også store muligheter. Med økt klimakunnskap blir muligheten synlige. I dag er det Klimapartnere nettverk etablert i både Agder og Hordaland. Det legges inn et beløp for kontingent for medlemskap i Klimapartner Agder.

Den foreslåtte nedleggingen av Dypvåg bofellesskap vil kunne medføre reduserte husleieinntekter for Boligstiftelsen. Det er dermed lagt inn en overgangsordning for dette for årene 2017- 2019.

I planperioden er det foreslått mange investeringer som påvirker kommunens driftsutgifter. Hovedtyngden av disse utgiftene vil påløpe fra høsten 2019 eller senere. På nåværende tidspunkt er det fremdeles stor usikkerhet knyttet til investeringene, slik at rådmannen ikke har funnet å kunne beregne alle driftskonsekvensene. Det er grunn til å tro at flere forhold er avklart innen økonomiplanen for 2018-2021 skal utarbeides, og en tar sikte på å komme tilbake med beregninger da. Dette gjelder spesielt driftsutgifter og leieinntekter for idrettsanleggene ved ny videregående skole ved Mjåvann.

6.4.6 Ansvar 245 Teknisk drift

Tabellen er oppdatert i tråd med kommunestyrets vedtak.

Ansvar 245 Teknisk drift (2017-2020: 2017-priser, hele 1 000 kroner)	Budsjett 2017	Økonomiplan		
		2018	2019	2020
Rehabiliteringsplan vann	300	750	200	200
Rehabiliteringsplan avløp	500	500	500	300
Nesheia III, ny vannledning, økte utgifter		10	10	10
Nesheia III, ny vannledning, økte inntekter			-70	-90
Nesheia III, nye tilkoblinger avløp, økte inntekter			-80	-100
Vann og avløp, 1 årsverk fagarbeider fra 1.1.18		600	600	600
Kommunale veier, økte midler til drift og vedlikehold, inkl grus	0	300	300	300
Trafikksikkerhetsplan, midler til konsulentbistand	200			
Avløp, redusere kloakkavgiften med 430 kroner ekskl. mva fra 1.1 2019 og ytterligere 660 fra 1.1.2020			1468	3722
Vann, øke vannavgiften med 430 kroner ekskl. mva. fra 1.1.2019 og ytterligere 660 kroner ekskl. mva fra 1.1.2020			-1197	-2928
Oppgraving sivbed	2500	700	300	
Ny parkeringsordning, m gratis parkering 1 t	150	150	150	150
Sum rådmannens forslag	3 650	3 010	2 181	2 164
Redusere trafikksikkerhetsplan i 2017, reduseres fra 200' til 150'	-50			
Sum (vedtatt)	3 600	3 010	2 181	2 164

Kommunestyret behandlet i desember 2014 en rehabiliteringsplan for vann- og avløpssektoren. Planen var oppe til ny behandling i april 2016. Planen inneholder blant annet konkrete tiltak, år for gjennomføring og anslag på kostnader. De foreslåtte bevilgningene samsvarer med planen.

I investeringsbudsjettet foreslås ny vannledning til nytt byggefelt på Nesheia III samt nye tilkoblinger for avløp. Forventede utgifter og inntekter som følge av investeringene må innarbeides i driftsbudsjettet.

I forbindelse med etablering av ny omfattende infrastruktur for vann og avløp så er behovet for en ekstra fagarbeider økende. Det viser seg at dagens bemanning ikke rekker å holde normal drift, da de til stadighet må delta i arbeidet med nye prosjekter. Grunnen er at det er fagarbeiderne som sitter med den beste kompetansen for arbeidet i felt. Ved å få ansatt en ny fagarbeider fra starten av 2018, så vil denne være opplært og kjent på de nye anleggene når disse er bygget. En ny fagarbeider vil også kunne danne grunnlag for et team som kan jobbe kontinuerlig med lekkasjesøk i felt.

Det er i dag et stort etterslep på vedlikehold av kommunale veier. Mer ekstremvær med omfattende nedbør sliter spesielt mye på grusveiene. Enheten har beregnet et behov for grusing til kr. 1.0 mill. I tillegg er det stort behov for asfaltering av flere veistrekninger. På grunn av kommunens økonomiske situasjon så er det satt inn et beløp på kr. 300.000,- årlig i planperioden fra 2018. Dette vil gi mulighet for å drive noe mer vedlikehold enn i dag. Det er på ingen måte tilstrekkelig for å øke standarden, men vil hindre kollaps på noen strekninger.

Det er fokus på at arbeidet med trafiksikkerhetsplan blir fullført i 2017. Det er satt opp med 200 000 kroner til dette i 2017. *Kommunestyret vedtok å redusere bevilgningen til trafiksikkerhetsplan med 50 000 kroner til 150 000 kroner i 2017.*

Med utgangspunkt i forslagene i denne økonomiplanen er det foretatt selvkostberegninger innen vann-, avløp- og feieområdet. En videreføring av dagens avgiftsnivå ville medført oppbygging av store selvkostfond i avløpsregnskapet. For vann ville en opparbeidet seg et betydelig underskudd. Rådmannen foreslår derfor å redusere kloakkavgiften med 430 kroner eksklusive merverdiavgift fra 1.1.2019 og ytterligere ned med 660 kroner fra 1.1.2020. Vannavgiften foreslås økt med 430 kroner eksklusive merverdiavgift fra 1.1.2019 og med ytterligere 660 kroner fra 1.1.2020.

For en normalhusstand er utgiftene til vann, avløp og feiing 10 500 kroner inklusive merverdiavgift i 2016, det har den vært i mange år. Med rådmannens forslag vil disse beløpene holde seg på samme nivå i planperioden. Som nevnt i omtalen av investeringsbudsjettet er det stor usikkerhet til kostnadsanslagene på de planlagte vann- og avløpsprosjektene. Det forventes sikrere informasjon i neste økonomiplanperiode. Ved store avvik fra dagens beløp kan en komme til å endre forslagene om avgiftsnivå. I tillegg til egne kostnader påvirker også rentenivået selvkostberegningene.

Sivbedet er nå fullt og slammet må graves bort. Dette skal gjøres slik at alle røttene til sivet står igjen, for lettere å kunne reetablere seg. Slammet må deponeres etter at det er gravd bort. Mens sivbedet reetablerer seg så må slambehandlingen tas av slampressen på anlegget. Dette medfører økte kostnader til kjemikalier og strøm. Tiltaket kostnadsberegnes til 2,5 mill. kroner for 2017.

Ny parkeringsordning vil kreve helt nye skilt for alle parkeringsplasser. Det må utarbeides en ny skiltplan som er i tråd med ny forskrift. Kommunestyret innfører 1 time gratis parkering fra 1.1.2017, noe som vil redusere inntektene for parkering i sentrum. Dette sammen med økte kostnader til innkjøp og oppsett av nye skilt vil bety utfordringer på driftsbudsjettet for parkering i 2017.

6.4.7 Ansvar 250 Omsorg og rehabilitering

Ansvar 250 Omsorg og rehabilitering (2017-2020: 2017-priser, hele 1 000 kroner)	Budsjett 2017	Økonomiplan		
		2018	2019	2020
Nedleggelse av Dypvåg Bofellesskap 1.9.17	-800	-2400	-2400	-2400
Endring av strukturer OR Hjemmetjenesten 1.9.17	-600	-1000	-2000	-2500
Organisasjonsprosess/omstilling	100	100	100	100
Interkommunalt samarbeid spes.fysioterapi	30	60	90	120
Utvidelse av leasingavtale biler	50	150	150	150
Velferdsteknologi		100	150	200
Omgjøring av stillinger	100	200	200	200
Inventar og utstyr	100	100	200	100
Multidoser	250	250	250	250

Ansvar 250 Omsorg og rehabilitering (2017-2020: 2017-priser, hele 1 000 kroner)	Budsjett 2017	2018	Økonomiplan 2019	2020
Styrke fysioterapi 0,1 årsverk fra 1.1.17 og 0,2 årsverk fra 1.1.18	50	100	100	100
Sum	-720	-2 340	-3 160	-3 680

Ved inngangen til 2017, vil enheten sannsynligvis ha et nivåproblem med underskudd i forhold til vedtatt budsjett på 2,5 mill. Enheten må derfor gjennomføre ytterligere tiltak for å komme i budsjettbalanse. Det arbeides i tillegg med å skape handlingsrom for ytterligere å styrke tildelingstjenesten, fysioterapitjenesten og kompetanseutvikling/forskning.

Basert på sammenligningsanalyser fra KOSTRA for levekårsutvalget levert av Agenda Kaupang i mai 2016, vurderer enhetsleder det slik at strukturendringer i hjemmetjenesten kan gi rom for dette, jf. tiltak 1 og 2 i listen over.

Det igangsettes derfor en prosess for å kvalitetssikre tiltakene som skisseres i pkt. 1 og 2. Prosessen vil vise netto innsparingspotensial, og om dette er de beste tiltakene for å ivareta kvaliteten til brukerne, gode arbeidsforhold og den nødvendige økonomiske innsparingen. Prosessen vil også sannsynliggjøre hvilken gevinst det er rimelig å forvente i 2017 og årene fremover.

Nedleggelse av Dypvåg bofellesskap (DBF)

Det er fremdeles i perioder god kapasitet på institusjon og omsorgsboliger/trygdeboliger. I en prosess der enheten fremdeles skal spare penger, er det ikke faglig forsvarlig å prioritere DBF fremfor f.eks. nedleggelse av sykehjemsplasser. Det var enighet fra fagorganisasjoner, administrativ ledelse og andre om å legge ned DBF som kommunalt omsorgstilbud da saken ble behandlet i kommunestyret i februar 2016. Enheten driver fortsatt med et budsjett i ubalanse, og ny sak om nedleggelse av Dypvåg bofellesskap vil derfor bli fremmet for kommunestyret. Bofellesskapet vil tidligst kunne være avviklet 1. september 2017.

Som investeringstiltak foreslås det å etablere nye omsorgsboliger ved Strannasenteret. Ledig romkapasitet på sykehjem og omsorgsboliger for øvrig, vil ivareta beboerne på DBF med ny bolig og godt faglig tilbud.

Det er til enhver tid ønskelig å ha god tilgang til omsorgsboliger i nær tilknytning til Strannasenteret. Det imøtekommer mange innbyggers ønsker, og gir en god økonomisk utnyttelse av hjemmetjenestens ressurser.

Endring av struktur i hjemmetjenesten

En viktig forutsetning for å få full effekt av en mer ressurseffektiv hjemmetjeneste, er å se nedleggelse av DBF og felles organisering av hjemmehjelp og hjemmesykepleie i sammenheng med strukturen (inndelingen i geografiske soner) i hjemmetjenesten.

Strukturen med 3 soner i hjemmesykepleien og egen fagenhet for praktisk bistand/hjemmehjelp, er kostnadsdrivende. Sammenlignes størrelsen på det totale omfanget på tjenester i hjemmetjenesten med andre kommuners organisering, vil Tvedestrand's hjemmetjeneste sannsynligvis kunne organiseres i en sentrumsnær sone og i en distriktssone.

Alle hjemmehjelperne med fagutdanning har i mange år utført tjenester i hjemmesykepleien både på dag- kveldstid og i helg. Det er rimelig å anta at ressursene i hjemmehjelpstjenesten og hjemmesykepleien sett under ett, gir muligheter for en mer effektiv ressursutnyttelse. Hjemmehjelpere med fagutdanning har en kompetanse som kan utnyttes enda bedre.

Som utgangspunkt for prosessene som skal gjennomføres, antas det at det er mulig å styrke hjemmesykepleietjenestene dersom praktisk bistand/hjemmehjelp organiseres annerledes. Det er for tiden noe ledighet for helsefagarbeidere i hjemmesykepleien etter lunsj.

Antall hjemmesykepleieoppdrag vil ikke øke ved en samorganisering. Dersom hjemmehjelpsoppgavene forskyves til etter kl. 12., er det mulig at hjemmehjelpere i noen grad kan gjennomføre hjemmesykepleieoppgaver de har kompetanse til før 11.30.

Opptelling viser at enheten utfører i gjennomsnitt 16 hjemmehjelpsoppdrag pr. dag. Det innebærer at bemanningsplanen må ha 8 - 16 helsefagarbeidere på jobb hver dag, dersom de skal ha ett til to hjemmehjelpsoppdrag som del av sin daglige rutine etter kl. 12.00.

Å samorganisere hjemmetjenesten og innhold i faglederfunksjoner vil kreve ressurser når fagenhetene blir noe større. Netto effekt av tiltakene vil ikke være endelig klart, før en har gjennomført en grundig

prosess med ansatte og tillitsvalgte. Anslaget baserer seg på å redusere 2 faglederstillinger (2 årsverk: 1,4 mill.), redusere årsverk ved en samorganisering av hjemmehjelpstjenesten og hjemmesykepleie samt å redusere årsverk ved å omorganisere til to soner. Derom en legger KOSTRA sammenligninger som Agenda/Kaupang har gjennomført for enheten, er det grunn til å tro at det er mulig å redusere årsverk gjennom dette tiltaket med 3 – 5 årsverk. Faglederne må bruke mer tid til administrasjon. Det må avsette ressurser for ukentlig, tilstrekkelig ajourhold av arbeidslister i Mobil Omsorg og samordning av arbeidsoppgaver, anslagsvis ca. 50 – 75 % stilling.

Det presiseres at prosessen videre vil vise hvor stor bemanningsreduksjon/nettogevinst det er mulig å hente ut i forbindelse med de ovennevnte tiltakene.

Organisasjonsprosess - Omstilling

Det koster å omstille organisasjonen, gjennomføre nødvendige prosesser og sørge for den nødvendige medvirkning og involvering. 2017 vil bli et svært krevende år dersom strukturendringene i hjemmetjenesten inkl. nedlegges av DBF skal iverksettes. I hovedsak vil prosessene gjennomføres ved hjelp av interne krefter. Det bør imidlertid gis mulighet og rom for å innhente ekstern bistand når det er nødvendig.

Interkommunalt samarbeid om spesialiteter i fysioterapi

Det er gjennomført et interkommunalt prosjekt i Østre Agder hvor kommunene har vurdert behov for samarbeid om spesialiteter i fysioterapi.

Forslag til treårig opptrappingsplan 2017-2020

- 100% Lymfødem 2017
- 100% Psykomotorisk fysioterapi 2018
- 100% Barnefysioterapi 2019
- 100% Manuellterapi 2019

Utvidelse av leasingavtale - biler

Slik enheten i dag er organisert, må ansatte i Holt sone i privatbil hver ukedag. Fysioterapeutene, Hverdagsrehabiliteringstjenesten og Ressurstjenesten kjører private biler.

Dette ønsker ikke de ansatte. Ansatte i Tvedestrand Kommune skal ikke bli tvunget til å bruke privat bil i tjenesten. Antall biler i forhold til ny bemanningsplan etter en evt. omorganisering, må avklares på et senere tidspunkt.

Drift - multidose i sykehjem og hjemmetjeneste

Tvedestrand kommune er den eneste kommunen i Aust-Agder som ikke kjøper ferdig pakkede medisindosetter til pasientene, såkalte multidoser. Rådmannen foreslår at det bevilges midler til dette formålet fra 2017 (tiltaket er allerede gjennomført i 2016). Kjøp av multidoser vil avhjelpe kompetanseutfordringene, samt at legemiddelhåndteringen vil gjennomføres på en sikrere måte.

Omgjøring av stillinger til høgskoleutdanning

Tiltaket ble foreslått i 2016, men innarbeidet i budsjettet for 2017. Omsorg og rehabilitering har kompetanseutfordringer pga. tidlig tilbakeføring til kommunen av syke pasienter (samhandlingsreformen). I særlig grad gjelder dette for sykepleie – og rehabiliteringskompetanse i ferieavvikling og helger. Enheten mener at en bør omgjøre 3,0 årsverk fra fagarbeider/assistent til høgskoleutdannet. Rådmannen har innarbeidet dette i budsjett 2017.

Inventar og utstyr

Ståbenk til gymsalen må kasseres. Tilt-bordet er designet for å hjelpe pasienter å komme tilbake på beina og for styrketerapi.

Raizer heis oppreisningsmiddel fra gulv, får brukere i hjemmetjenesten opp fra gulv.

Velferdsteknologi

Utgifter til lisenser og driftsavtaler. Utgifter er lagt i økonomiplan med kr. 100 000 fra 2018.

6.4.8 Ansvar 255 Oppfølgingsenheten

Ansvar 255 Oppfølgingsenheten (2017-2020: 2017-priser, hele 1 000 kroner)	Budsjett 2017	Økonomiplan		
		2018	2019	2020
Omgjøring av stilling fra fagkompetanse til høyskolekompetanse, 80 % stilling	75	90	90	90
Bemanning nytt bofellesskap for utviklingshemmede; økt bemanning; 3,5 årsverk, 1,2 årsverk, 3 årsverk (ressurskrev.br.)				2 000
Avlastning/barnebolig 0,65 årsverk	635	365	365	365
Styrking av bemanning rundt ressurskrevende brukere 4,35 årsverk	840	840	840	840
Tjeneste 2540; Hjhjelp og avlasttjenest, flytting fra 260 til 255	762	762	762	762
Sum	2 312	2 057	2 057	4 057

Det er behov for omgjøring av stilling fra fagkompetanse til høyskolekompetanse i en 80 % stilling. Psykisk helse har overvekt av fagkompetanse noe som vanskeliggjør gjennomføring av de oppgavene kommunen er satt til å gjøre. Pasientene blir raskere skrevet ut og er sykere enn tidligere. Naturlig avgang hos en fagarbeider i 2017 gir mulighet.

Flere unge personer med utviklingshemming trenger bolig, mellom 5-8 personer ønsker bofellesskapsløsning i løpet av de neste fem årene. Enkelte av disse brukerne er ressurskrevende, og minst én kommer inn under ordningen særdeles ressurskrevende tjenester. Et forsiktig estimat med 5 beboere gir nettoutgift på om lag 2 mill. kroner fra 2020. Det faktiske behovet vil komme frem gjennom kartlegginger, informasjon fra pårørende og vurderinger opp mot helse og omsorgstjenesteloven. Det vil være behov for å installere velferdsteknologi i boligene, men det er for tidlig og bergene kostnader til dette på nåværende tidspunkt.

I tillegg ønsker 3 personer med utviklingshemming å bygge selv for så å motta tjenester fra kommunen. Kostnaden av dette er ikke tatt med i tabellen over. Det må foretas nærmere dialog med pårørende da hjelpebehovet til disse ungdommene varierer sterkt. Ingen har meldt om behov allerede i 2017.

Sterkt funksjonshemmet barn og ressurskrevende bruker i avlastningstjenesten har økte behov. Minimumsbehovet er økning på 0,65 årsverk. Behovene til flere av barna vil sannsynligvis øke utover i økonomiplanperioden, mens for ett vil behovet antagelig bli mindre. Slike behov er vanskelig å forskutere og må vurderes fra år til år.

Tjenesten til utviklingshemmede trenger å styrke bemanningen rundt ressurskrevende brukere med 4,35 årsverk. Enkeltpersoner har utfordrende atferd og tiltaket er nødvendig for å trygge både brukere og ansatte. Oppjusteringen forventes å gi kommunen tilskudd fra ordningen særlig ressurskrevende tjenester på om lag 2,2 millioner kroner.

Gjennom flere år har Oppfølgingsenheten overtatt ansvaret for en del tjenester etter helse- og omsorgstjenesteloven for barn og unge fra Familiehuset. Nå foreslås det at resterende tiltaksmidler og 0,2 årsverk innen området overføres. Oppfølgingsenheten har da ansvaret for alle tiltak etter dette regelverket også for de under 18 år. Årsaken er at en mener det blir en mer effektiv og helhetlig utnyttelse av ressursene og at det er til de beste for de unge.

Oppgavene det henvises til over utføres i dag av ansatte i Oppfølgingsenheten, så en formell overflytting av ressursene ses til som riktig.

Enhetsleder i Oppfølgingsenheten og i Familiehuset er enig i dette forslaget, hovedsakelig grunnet faglige argumenter. Samarbeidet mellom enhetene skal ivaretas og fortsette.

6.4.9 Ansvar 260 Familiehuset – Ressurssenter for barn og unge

Tabellen er oppdatert i tråd med kommunestyrets vedtak.

Ansvar 260 Familiehuset - Ressurssenter for barn og unge (2017-2020: 2017-priser, hele 1 000 kroner)	Budsjett	Økonomiplan		
	2017	2018	2019	2020
Statsbudsjettet 2016 og 2017: satsing på helsesøstertjenesten, 0,3 årsverk. Vil øke til 0,3	200	200	200	200
Statsbudsjettet 2016 og 2017: satsing på jordmortjenesten, 0,3 årsverk. Vil øke til 0,3	225	225	225	225
Overføring koordinerende funksjon fra rådmannens stab 210 til 260, inkl eff.gevinst på 0,4 årsverk	235	235	235	235
Koordinerende funksjon, vakant i 2017, 0,3 årsverk	-235			
Tjeneste 2540; Hjhjelp og avlasntjenes, fra 260 til 255	-762	-762	-762	-762
Krisesenter, økte utgifter pga 0,5 årsverk mer i 2018. Rådmenn: hvis økonomien gir rom for det		21	21	21
Sum rådmannens forslag	-337	-81	-81	-81
Utvidet åpningstid på fritidsklubben 2017	50			
Helsesøster 0,1 årsverk (til 0,4 årsverk)	60	60	60	60
Sum (vedtatt)	-227	-21	-21	-21

I regjeringens forslag til statsbudsjett for 2016 og 2017 er det innenfor veksten i de frie inntektene tiltenkt en styrking av helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Rådmannen foreslår at det opprettes 0,3 årsverk som helsesøster og 0,3 årsverk som jordmor fra 1.1.2017. Økningen innen jordmortjenesten begrunnes også med en endring i retningslinjene for kommunal jordmortjeneste. Økningen i helsesøstertjenesten begrunnes også kommunens egen satsning på tidlig innsats og med økningen i antall flyktninger som bosettes i kommunen. *Kommunestyret økte bevilgningen til helsesøster med 0,1 årsverk til 0,4 årsverk.*

Enhetsleder i Familiehuset er ansvarlig for koordinerende enhet fra 2017. Det er foreslått å ansette en 30 % stilling som saksbehandler i 2018. For 2017 blir arbeidet med koordinerende funksjon ivaretatt av enhetsleder. I 2017 skal Enhetsleder i Familiehuset tar i mot søknader og videresender søknader til aktuelle enheter for tildeling av koordinator. Enhetsleder i Familiehuset skal ha oversikt på antall som har koordinator og antall som eventuelt mangler koordinator. Enhetsleder i Familiehuset skal rapportere på status ved tertial og innkaller til et statusmøte med enhetsledere i forkant av rapporteringen. Enhetene er selv ansvarlig for oppfølging, og journalskriving. Altså et minimum av hva som må gjøres.

Det vises til egen omtale under avsnitt 6.4.8 Oppfølgingsenheten om flytting av ressurser fra Helsehuset- ressurscenter for barn og unge til Oppfølgingsenheten.

Arendal er vertskommune for interkommunalt krisesenter. Krisesenteret signaliserer et stort behov for styrkingen av arbeidet overfor barn. De ber derfor om å øke innsatsen overfor barn fra 1,5 årsverk til 2 årsverk fra sommeren 2016. Rådmennene godkjenner en utvidelse av innsatsen overfor barn ved krisesenteret fra 1,5 årsverk til 2 årsverk fra 1.7.17. I 2017 finansieres oppstarten ved bruk av avsatt fond fra 2015. Permanent kostnadsøkning legges inn fra 2018. Det er kun Tvedestrands andel som er med i tabellen ovenfor.

Kommunestyret vedtok å gi økt bevilgning til utvidet åpningstid på fritidsklubben i 2017.

6.4.10 Ansvar 265 NAV

Tabellen er oppdatert i tråd med kommunestyrets vedtak.

Ansvar 265 NAV (2017-2020: 2017-priser, hele 1 000 kroner)	Budsjett 2017	Økonomiplan		
		2018	2019	2020
Sosialhjelp, økning	500	400	300	0
Redusere mottak av flyktninger fra 30 til 20 i 2018, 2019 og 2020:				
- introduksjonsstønad		-949	-2847	-3796
- Sosialhjelp; etablering og reise'		-400	-400	-350
- Sosialhjelp/ uforutsett		-300	-200	-150
- Årsverk		-300	-650	-650
Utsatt bosetting flyktninger 2017 (introduksjonsstønad)	-470		470	
Sum rådmannens forslag	30	-1 549	-3 327	-4 946
Opprettholde mottak av 30 flyktninger i 2018, 2019 og 2020, økte utgifter:				
- introduksjonsstønad		949	2847	3796
- Sosialhjelp; etablering og reise		400	400	350
- Sosialhjelp/ uforutsett		300	200	150
- Årsverk		300	650	650
Sum (vedtatt)	30	400	770	0

Det er knyttet usikkerhet til størrelse på sosialhjelpsutbetalingene. I 2016 er det anslått et merforbruk på brukerrettede ytelser på 850 000 Kr. Det er ingen signaler i arbeidsmarkedet som tilsier at det blir vesentlige reduksjoner i utbetalingene i 2017. Grunnlaget for merforbruket er et vanskelig arbeidsmarked og økt arbeidsledighet.

Tvedestrand Kommune vil bosette 30 flyktninger i 2017, som i 2016. Da det nå kommer færre flyktninger til landet bør kommunen redusere noe på antallet i årene fremover. Det må også sees på hvor mange kommunen kan integrere på en god måte. Godt integreringsarbeid krever tett og god oppfølging over av hver enkelt over flere år. For å gjøre denne jobben godt nok bør det fra 2017 reduseres til 20 bosettinger pr år. Ved færre bosettinger av flyktninger vil utbetalinger til introduksjonsstønad og sosialhjelp kunne reduseres. Det er vanskelig å estimere eksakte beløp på dette, men det er gjort et anslag som vist i tabellen ovenfor. I økonomiplanen ligger det også inne en ny stilling til dette arbeidet fra 1.8.2018. Denne stillingen faller bort dersom antallet reduseres til 20 pr. år. I tillegg til de som bosettes kommer familiegjenforeninger, som også krever oppfølging av kommunen. Slik sett vil det bli flere enn det vedtatte antall som bosettes.

Ved å styre bosetting av flyktninger til noe senere i året enn opprinnelig planlagt kan man redusere årets utbetaling av introduksjonsstønad. Effekten av dette fører til økte utbetalinger senere i økonomiplanperioden.

Kommunestyret vedtok å opprettholde mottak av 30 flyktninger for hele perioden 2017-2020 og økte dermed bevilgningene for årene 2018-2020. Kommunestyret ber Boligstiftelsen og rådmannen (NAV-flyktningetjenesten) i fellesskap å sørge for det nødvendige antall boliger. Kommunestyret ber videre om at det legges frem egen sak i 2017 dersom forutsetningene endres.

6.4.11 Ansvar 275 Kirke og tros- og livssynssamfunn

Ansvar 275 Kirker og tros- og livssynssamfunn (2017-2020: 2017-priser, hele 1 000 kroner)	Budsjett 2017	Økonomiplan		
		2018	2019	2020
Tvedestrand kirke, reparere fasade og vinduer		200	200	
Dypvåg kirke, reparere mur på kirkegården		100		
Tilskudd til ungdomsprest	50	50	50	50
Sum	50	350	250	50

Vinduene i Tvedestrand kirke er til dels råtne og trenger total renovering evt. utskifting. Fasaden på Tvedestrand kirke er i dårlig forfatning. Murpussen mellom steinene er i ferd med å smuldre bort og

her trengs en total gjennomgang og renovering. Fellesrådet har bestilt en tilstandsrapport fra Bøylestad og Moen AS. Det tilrås bevilgning til arbeidet i 2018 og 2019.

Muren på nedsiden av kirkegården på Dypvåg er i ferd med å gå i oppløsning. Skiferstein faller av og vann og frost har ødelagt store deler av muren og muren trenger totaloppussing. Rådmannen tilrår at det bevilges penger til dette i 2018.

Det har vært ansatt ungdomsprest i en 50 % stilling siden 2008. Prosjektperioden går ut i 2016 og det satses videre på en ny periode i tiden 2017 - 2020. Kommunen har til nå bidratt med 50 000 kroner i året i tillegg til midler fra en givertjeneste og frivillige gaver. Ungdomspresten har en viktig funksjon i møte med barn og unge i Tvedestrand kommune. Fellesrådet har søkt om 100 000 kroner i tilskudd pr år fra 2017. Kommunestyret utsatte saken og ville komme tilbake til eventuell bevilgning ved behandling av budsjett for 2017. Rådmannen tilrår at det bevilges 50 000 kroner pr år, som tidligere.

6.4.12 Ansvar 280 Tilleggsbevilgninger, lønnsoppgjør og premieavvik

Tabellen er oppdatert i tråd med kommunestyrets vedtak.

Ansvar 280 Tilleggsbevilgninger, lønnsoppgj. og premieavvik (2017-2020: 2017-priser, hele 1 000 kroner)	Budsjett 2017	Økonomiplan		
		2018	2019	2020
Brukerstyrt personlig assistent (BPA), økte rettigheter, mulig økt aktivitet	0	200	200	200
Redusert premie på personforsikringer	-300	-300	-300	-300
Økte pensjonskostnader, tilbakebetaling fremtidige premieavvik		400	900	1400
Statsbudsjett 2016 og rus, utøvende psykolog, 1 årsverk fra 1.10.2018		150	600	600
Kommunestyrets tilleggsbevilgningspost		400	400	400
Sum rådmannens forslag	-300	850	1 800	2 300
Kommunestyrets tilleggsbevilgningspost	-50	-84	-32	-25
Avsetning til innføring av eiendomsskatt; fra 700 000 kr til 620 000 kr	-80			
Sum (vedtatt)	-430	766	1 768	2 275

I statsbudsjettet for 2016 foreslo regjeringen endringer i ordningen med brukerstyrt personlig assistent. Statsbudsjettet for 2017 følger opp tiltaket. Det er usikkert hvor store konsekvenser dette vil få for utgiftsnivået til kommunen. Rådmannen tilrår at det avsettes en bevilgning på ansvar 280 fra 2018, til å dekke eventuelt økte utgifter. Tallet er usikkert.

Kommunen har mottatt nye estimater på premie på personforsikringer hvor det forventes lavere kostnader fra 2017. Det legges derfor inn en reduksjon for premiene i økonomiplanperioden 0,3 mill. kroner. Tallet er usikkert.

For å være i forkant når det gjelder økte pensjonskostnader og tilbakebetaling fremtidige premieavvik legges dette inn i økonomiplanperioden med bakgrunn i erfaringstall fra tidligere år.

Det er i Statsbudsjett 2016 og 2017 skissert en økt satsing på rusfeltet. Det foreslås derfor legge inn 1 årsverk som psykolog fra 1.10.2018. Denne satsingen må også ses i sammenheng med at kommunene sannsynligvis vil bli pålagt å ha psykologkompetanse fra 2020.

Det er foreslått å øke kommunestyrets tilleggsbevilgningspost med 400 000, fra 150 000 kroner til 550 000 kroner i perioden 2018-2020. Dette for at kommunestyret skal kunne ha mere midler disponibelt til uforutsette hendelser gjennom året. *Kommunestyret vedtok å redusere kommunestyrets tilleggsbevilgningspost med 50 000 kroner til 100 000 kroner i 2017. For perioden 2018 til 2020 vil kommunestyrets tilleggsbevilgningspost bli hhv 466 000, 518 000 og 525 000 kroner.*

Kommunestyret vedtok å redusere avsetning til innføring av eiendomsskatt med 80 000 kroner, fra 700 000 kroner til 620 000 kroner.

6.4.13 Ansvar 282 Tiltakspakka

Ansvar 282 (2017-2020: 2017-priser, hele 1 000 kroner)	Budsjett 2017	2018	Økonomiplan	
			2019	2020
Tiltakspakka	1950			
Tiltakspakka	-1950			
Sum	0	0	0	0

Det er forutsatt at enhet 240 Plan, miljø og eiendom administrerer ordningen.

Ved behandling av økonomiplan og budsjett: «Kommunestyret ber administrasjonen v/ rådmannen innarbeide oppgradering og maling av Trafostasjonen i Ruhagen. Midlene hentes fra «tiltakspakka» fra staten, ca. 40 000 kroner. Arbeidet må være ferdigstilt innen 1. mai 2017.»

6.4.14 Vurdering knyttet til kunstnerisk utsmykning

I retningslinjer for kunstnerisk utsmykning som ble vedtatt i 2010 heter det blant annet:

"Det vurderes å avsette midler i driftsbudsjettet under ansvar 270 til generell kunstnerisk utsmykking utendørs i det offentlige rommet. Bevilgningen er ikke knyttet til konkrete prosjekter og tildelingens størrelse fastlegges for hvert budsjettår. Dersom de budsjetterte midlene ikke benyttes i budsjettåret, avsettes disse til disposisjonsfond for generell kunstnerisk utsmykking, forutsatt at ikke strykningsreglene for ubundne avsetninger blir gjort gjeldende."

Rådmannen har ikke funnet rom for en slik avsetning i planperioden.

6.4.15 Søknader fra organisasjoner

Kommunen har mottatt søknader om støtte fra ulike organisasjoner som det er naturlig å vurdere i budsjettssammenheng. Det vises til vedlegg 4 for en nærmere omtale av søknader/ innspill og hvordan det er håndtert i økonomiplan og budsjett.

6.5 Samlede driftsinntekter og – utgifter

Tabellene er oppdatert i tråd med kommunestyrets vedtak.

Tabellen under viser fordeling på type budsjetterte utgifter og inntekter i 2013-2017.

Beløp i hele 1 000 kroner		2013	2014	2015	2016	2017
10*	Lønn og sosiale utgifter	263 659	289 595	300 631	304 580	321 091
11*/12*	Andre utgifter	52 788	55 719	57 287	58 379	61 049
13*	Kjøp av tjenester	38 359	37 259	38 525	49 081	50 288
14*	Overføringer	28 891	33 331	27 395	24 900	26 757
15*	Finansieringstransaksjoner	23 759	19 370	20 915	24 389	30 343
Sum utgifter		407 456	435 274	444 753	461 329	489 608
16*	Salgs- og leieinntekter	-58 124	-59 764	-66 209	-67 626	-64 141
17*	Refusjoner	-35 450	-39 663	-40 653	-38 214	-41 108
18*	Overføringer	-304 307	-323 647	-326 800	-345 712	-373 548
19*	Finansieringstransaksjoner	-9 575	-12 200	-11 091	-9 777	-10 731
Sum inntekter		-407 456	-435 274	-444 753	-461 329	-489 608

I vedtatt budsjett de siste årene har en følgende årsverk:

År	Årsverk
2010	370,8
2011	379,4
2012	383,5
2013	393,4
2014	421,5
2015	432,4
2016	433,5*
2017	444,4

*) Årsverk i 2016 er uten SFO-ansatte.

Endringer i årsverk fra 2016 til 2017 er omtalt under de aktuelle ansvarsområdene.

6.6 Likviditet

Kommunestyret vedtok i desember 2014 å inngå avtale med Sparebanken Sør om trekkrettigheter (kassakreditt) på 30 mill. kroner. Avtalen ble etablert tidlig i 2015, og har vært benyttet noen få ganger. Trukket beløp har vært relativt lite. Kommunen betaler rente til banken kun når trekkrettighetene benyttes.

Kommunens inntekter og utgifter kommer til dels noe ujevnt gjennom året. Som det fremgår av investeringsbudsjettet vil det bli både store utgifter og låneopptak i planperioden. Forløpet av utbetalinger i prosjektene og tidspunkt for låneopptak vil påvirke likviditeten i stor grad.

Likviditetsbelastningen fra tidligere års premieavvik må nevnes. Enkelt sagt betyr dette at kommunen i tråd med statlig regelverk har betalt mer i pensjon til pensjonsselskapene enn det som er utgiftsført i regnskapet. Dette blir å betrakte som en intern gjeld. "Gjelda" nedbetales over 15 år, ti år eller sju år, avhengig av når avviket oppstod. Hvis de nye premieavvikene er større enn det en "tilbakebetaler" vil interngjelda øke. Ved inngangen til 2016 var denne belastningen på om lag 37,1 mill. kroner. I følge prognoser fra pensjonsselskapene pr. september 2016 vil det akkumulerte premieavviket være om lag 51,8 mill. kroner ved utgangen av 2017.

7 INVESTERING

Dette kapitlet er ikke endret etter kommunestyrets vedtak.

7.1 Samlet oversikt over investeringer med finansiering (skjema 2A)

I tabellen som følger vises hovedtall for kommunens investeringer i økonomiplanperioden. Sammenlignet med økonomiplan 2016-2019 er nivået på investeringer i anleggsmidler noe høyere. Det totale nivået på investeringer i perioden 2017-2020 er 639,5 mill. kroner, mot vedtatt 588,9 mill. kroner i økonomiplan 2016-2019. Om utviklingen i lånegjelden vises det til eget underkapittel.

Investeringsbudsjettet (skjema 2A) (hele 1 000 kroner)	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Økonomiplan		
				2018	2019	2020
Investering i anleggsmidler	31 522	61 938	35 300	97 250	238 650	181 515
Utlån og forskutteringer	11 111	12 000	15 000	15 000	15 000	15 000
Kjøp av aksjer og andeler	10	1 250	1 450	1 550	1 650	1 750
Avdrag på lån	8 034	2 950	3 400	3 700	4 000	4 350
Dekning av tidligere års udekket	0	0	0	0	0	0
Avsetninger	2 001	1 500	0	0	1 000	1 500
Årets finansieringsbehov	52 677	79 638	55 150	117 500	260 300	204 115
Finansiert slik:						
Bruk av lånemidler	-30 618	-68 571	-49 406	-100 139	-211 776	-143 268
herav: egne investeringslån	-19 757	-56 571	-34 406	-85 139	-196 776	-128 268
formidlingslån	-10 861	-12 000	-15 000	-15 000	-15 000	-15 000
Inntekter fra salg av anleggsmidler	-250	-1 500	0	-1 000	-2 050	-3 000
Tilskudd til investeringer	-7 467	-295	0		-1 900	-21 000
Kompensasjon for merverdiavgift	-2 939	-5 072	-3 044	-13 361	-41 274	-33 197
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	-6 824	-2 250	-2 700	-3 000	-3 300	-3 650
Andre inntekter	-223	0	0	0	0	0
Sum ekstern finansiering	-48 322	-77 688	-55 150	-117 500	-260 300	-204 115
Overført fra driftsbudsjettet	0	0	0	0	0	0
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0	0	0
Bruk av avsetninger	-4 355	-1 950	0			
Sum finansiering	-52 677	-79 638	-55 150	-117 500	-260 300	-204 115
Udekket (+)/udisponert (-) =0	0	0	0	0	0	0

Utlån og forskutteringer, avdrag på lån og mottatte avdrag på utlån og refusjoner gjelder formidlingslån. Forskriftene sier at avdragene på slike lån skal føres i investeringsregnskapet, i motsetning til avdrag på egne investeringslån som føres i drift. Det er forutsatt at en tar opp 15,0 mill. kroner hvert år i planperioden.

7.2 Nærmere om de enkelte investeringsprosjektene (skjema 2B)

Tabellen under viser detaljert investeringsopplegg for perioden. Tallet foran navnet på tiltaket angir hvilken enhet som har ansvaret for den aktuelle investering.

Til investering i anleggsmidler (skjema 2B) (hele 1 000 kroner).	Budsjett 2017	Økonomiplan		
		2018	2019	2020
Totalt (fra skjema 2A)	35 300	97 250	238 650	181 515
<i>derav innen VA-området</i>	<i>7 600</i>	<i>19 265</i>	<i>26 250</i>	<i>2 000</i>
<i>derav utenom VA-området</i>	<i>27 700</i>	<i>77 985</i>	<i>212 400</i>	<i>179 515</i>
210 IKT-investeringer	2 000	1 000	1 000	1 000
230 Lyngbakken bhg., lekeplassutstyr	150			
240 Tjenna helsesenter, ombygging				300
240 Ny barneskole i sentrum	4 000	6 000	72 000	84 515
240 Barnehage Bronsbu	2 500	1 500	3 500	15 000
240 Mjåvann, idrettshall	13 000	45 000	85 000	43 000
240 Grendstøl: vei, vann og avløp (avtale med Nye Veier AS)	300	12 100	36 600	
240 Grendstøl, tilleggsarbeider infrastruktur		500	500	
Grendstøl: Øygardsdalen infrastruktur 1.				
240 byggetrinn		3 750		
Aktiv rast, prosjektering og				
240 bygging		400	400	5 000
240 Bil til vaktmestrene	150		150	
240 El-bil til renholderne, utskifting		300		300
240 Brannstasjonen, garderober ren og uren sone	400			
Kjøp av dagens videregående skole på				
240 Lyngmyr				8 000
Boliger til personer m				
240 utvikl.hemming	500	1 000	12 500	20 000
Strannasenteret, ombygging av arealene v.				
240 inngangspartiet		450		
240 Strannasenteret, omdisponering av arealer		650		
240 Strannasenteret, ombygging til to nye omsorgsleiligheter	900			
245 Grendstøl-Slotta-Ytre vei, VA-anlegg langs vei	1 000	6 500	4 000	
245 Knutepunkt Bakkevei/Vestervei, omkobling vann og avløp			1 200	
245 Bakkevei: vann, avløp, vei mv.	500	2 500	4 000	
245 Bakkevei til Tangen renseanlegg, avløpsnett	500	2 500	5 000	
245 Ny barneskole, vann- og avløpsanlegg til tomtengrense		3 500	2 500	
Bergsmyr, fordrøyningsanlegg pga. overvann				
245 fra vei		1 000		
245 Nesheia III, nytt vannanlegg	4 000			
245 Rehabiliteringsplan vann	1 000	1 000	1 000	1 000
245 Rehabiliteringsplan avløp	1 000	1 000	1 000	1 000
245 Møllebekken, åpne ytre del		1 250	5 000	
245 Grendstrøl, industriområde 1: vei, vann, avløp		2 000		
245 Teknisk drift, ny bil til park og grøntanlegg	150			
Teknisk drift, ny bil til fagarbeider vann og				
245 avløp		250		
245 Teknisk drift, ny redskapsbærer	1 650			

Til investering i anleggsmidler (skjema 2B) (hele 1 000 kroner).	Budsjett 2017	Økonomiplan		
		2018	2019	2020
245 Skjærgårdstjenestens båt Terna, ny motor og drev			1 700	
245 Parkeringsplass ved gamle taxistasjon		500		
245 Ladestasjoner for el-biler		200	100	
250 Strannasenteret, utskifting av utstyr	300	300	200	200
250 Velferdsteknologi innen helse- og omsorgssektoren	1 000	1 000	1 000	1 000
275 Dypvåg kirke, universell adkomst			300	
275 Tvedestrand gravplass, klokkeårn				100
275 Dypvåg kirke, utvendig overrisslingsanlegg		1 100		
275 Holt kirke, utvendig overrisslingsanlegg				1 100
275 Holt kirke, utskifting av bunnstokker mv.	300			

Det er ført opp mange prosjekter både på Grendstøl og Mjåvann og siden forrige økonomiplan har det blitt utarbeidet oppdaterte anslag. Det kan fremdeles være noe usikkerhet rundt anslagene. Siden forrige økonomiplan er noen prosjekter tatt ut på grunn av prioriteringsmessige og økonomiske årsaker. Det er Havneplanen og utbedring prosjektering og ombygging av rådhuset.

IKT-investeringer

Tvedestrand er en del av en vertskommuneløsning i østregionen (Tvedestrand, Vegårshei, Risør, Åmli og Gjerstad) som ble etablert fra 1.9.2009. Vegårshei som vertskommune fører alle felles IKT-investeringsutgifter i sitt regnskap. Nivået ligger på 4 mill. kroner inkl. mva. hvert år. Deretter sender de krav til de andre kommunene tilsvarende rente- og avdragsbelastning etter nærmere fastsatte regler i vertskommuneavtalen. Den utgiften Tvedestrand får på felles IKT-investeringsutgifter blir ført i driftsregnskapet.

I tillegg har hver kommune i samarbeidet egne IKT-investeringer til PC-er og nettverk. For Tvedestrand vil bevilgningen i planperioden bli benyttet til utskifting av PC-er for ansatte, nye klassesett PC-er til skolene, nettbrett til skolene, samt oppgradering av nettverk. Dagens PC'er ble anskaffet for mellom fem og ti år siden.

Lekeplassutstyr Lyngbakken

Lyngbakken barnehage er utvidet fra 4 til 6 avdelinger og det er behov for nytt utstyr på utelekeplassen. Det foreslås derfor en bevilgning til dette for 2017.

Tjenna helsesenter, ombygging

Det er iverksatt en prosess for videre kartlegging av størrelsen på behovet for areal ved eventuell omgjøring av Tjenna legekantor til kommunens helsesenter. Denne prosessen er p.t. ikke avsluttet, slik at rådmannen har valgt å ikke legge inn midler til en eventuell ombygg og utvidelse i perioden 2017-2019. Det er lagt inn noe midler til videre planlegging eller ombygging i 2020. Det vurderes flere ulike alternativer i denne videre prosessen, hvor også utleie til Tvedestrand fysikalske institutt (fysioterapeuter) vurderes. Dersom dette alternativet vurderes som faglig og økonomisk fornuftig kan det bli aktuelt å komme tilbake til kommunestyret med egen sak og/eller vurdering tidligere enn 2020.

Ny barneskole i sentrum

Kommunestyret har vedtatt å bygge en ny barneskole i Tvedestrand sentrum, lokalisert til Ramsdalen ved Lyngmyr. Rom- og funksjonsprogrammet for den nye skolen legges frem for kommunestyret i løpet av første halvår 2017.

I økonomiplanen for 2016-2019 var det anslått en samlet kostnad på 165 mill. kroner. I økonomiplanen for 2017-2020 har en tatt utgangspunkt i 165 mill. kroner (målt i 2016-kroner) og prisjustert det til 2017-nivå. Samlet sum blir da 169 mill. kroner. Beløpet er høyst usikkert. Prosjektets kostnader avhenger blant annet av innholdet i rom- og funksjonsprogrammet. I denne økonomiplanen er det

forutsatt at den nye skolen er ferdig til skolestart høsten 2020, samtidig med at ny videregående skole på Mjåvann tas i bruk.

Barnehage Bronsbu

I økonomiplanen for 2016-2019 var det for en seksavdelings barnehage anslått 41 mill. kroner i totale kostnader, målt i 2016-priser. Beløpet er nå prisjustert til 42 mill. kroner i 2017-kroner. I forrige økonomiplan var det forutsatt at barnehagen skulle være ferdig ved utgangen av 2019. Av hensyn til byggearbeider i Mjåvannsområdet, det samlede investeringsnivået og økonomien i kommunen, foreslås dette skjøvet ut i tid. Økonomiplanen for 2017-2020 legger nå opp til ferdigstilling august 2021. Rom- og funksjonsprogrammet for den nye barnehagen legges frem for kommunestyret i løpet av første halvår 2017.

Mjåvann, idrettshall mv.

Fylkeskommunen skal bygge ny videregående skole ved Mjåvann, mens kommunen skal bygge idrettshall, utendørs idrettsanlegg og nærmiljøanlegg. Kommunen skal så leie anleggene ut til fylkeskommunen. I økonomiplanen for 2016-2019 var det innarbeidet 185,8 mill. kroner til ulike anlegg og infrastruktur innenfor tomtegrensa.

Det er stor usikkerhet knyttet til det samlede kostnadsanslaget. Når økonomiplanen for 2017-2020 utarbeides har en ikke sikrere informasjon om kostnadene. Samlet beløp er derfor prisjustert til 2017-nivå, dvs. til 190,5 mill. kroner. Kommunestyret vil høsten 2017 bli forelagt en sak om prosjektet og vil endelig fastsette omfang av kommunens anlegg. Det er grunn til å tro at en ved utarbeidelse av økonomiplan 2018-2021 har sikrere tall angående kostnadene.

Kommunen vil motta spillemidler knyttet til idretts- og nærmiljøanleggene. Med de anlegg som foreløpig er innarbeidet antydes det rundt 30 mill. kroner i spillemidler. Beløpets størrelse avhenger blant annet av størrelsen på de ulike anleggene. Størsteparten av tilskuddet forventes utbetalt etter økonomiplanperiodens utløp.

Det er satt opp som ett prosjekt, men bør senere deles opp i flere prosjekter.

Grendstøl: vei, vann og avløp (avtale med Nye Veier AS)

Kommunestyret behandlet i september 2016 sak 108/2016 "Avtale om utbygging på Grendstøl næringsområde". Avtalen innebærer at Nye Veier AS skal opparbeide næringsarealene med vei, vann, avløp mv. for 37,65 mill. 2016-kroner eksklusiv merverdiavgift. 25 % av beløpet skal betales i 2018, mens resterende 75 % skal betales i 2019. Beløpet skal prisjusteres i henhold til nærmere angitt indeks. I planperioden er det lagt inn 49,0 mill. kroner inklusive merverdiavgift.

Grendstøl, tilleggsarbeider infrastruktur

Det er enkelte infrastrukturiltak som rådmannen ser ikke er dekket av avtalen med Nye Veier AS. Dette må det bevilges særskilte midler til. Det anslås foreløpig 1,0 mill. kroner til dette formålet. Beløpet er noe usikkert, men det vil komme avklaringer i forbindelse med detaljreguleringsplanen som skal utarbeides.

Grendstøl: Øygardsdalen, infrastruktur 1. byggetrinn

I Øygardsdalen på Grendstøl er det et område der utvikling av infrastruktur ikke er med i avtalen med Nye Veier AS. Utgifter til infrastruktur til 1. byggetrinn foreslås innarbeidet i planperioden. Beløpet er usikkert, men det vil komme avklaringer i forbindelse med detaljreguleringsplanen som skal utarbeides.

Aktiv rast ved E-18, prosjektering og bygging

Ved avkjøringen fra ny E18 og til Tvedestrand skal det etableres en rasteplass og et service-anlegg. Dette er i utgangspunktet Statens vegvesens ansvar. Kommunen har kommet med innspill om en aktiv rasteplass, der en både kan ha muligheter til aktiviteter og en informasjonspaviljong om Tvedestrand. Høsten 2015 startet arbeidet med et forprosjekt. Foreløpig foreslår rådmannen at det avsettes midler til en informasjonspaviljong og et aktivitetsanlegg. Det forutsettes også at en søker om eksterne midler til dette. Kommunen må eie de aktuelle anleggene for at det skal anses som en investeringsutgift.

Bil til vaktmestrene

Vaktmestrene er avhengige av biler i sitt daglige virke. Bilene må jevnlig skiftes ut, og det er derfor innarbeidet 150 000 til kjøp av én ny (brukt)bil annethvert år i planperioden. Det er vurdert at el-biler ikke er hensiktsmessig for den bruken vaktmestre har.

El-bil til renholderne

Renholderne er avhengige av biler i sitt daglige virke. Bilene må jevnlig skiftes ut, og det er derfor innarbeidet 300 000 til kjøp av 2 nye el-biler i planperioden.

Brannstasjonen, garderober ren og uren sone

Det har kommet pålegg fra Arbeidstilsynet om at garderober skal være adskilt i rene og urene soner. Dette tiltaket krever ombygging av dagens brannstasjon.

Kjøp av dagens videregående skole på Lyngmyr

Kommunen er i forhandlinger om kjøp av dagens videregående skole på Lyngmyr. Siden den nye videregående skolen først skal være klar høsten 2020, forutsettes det foreløpig at eventuelt kjøp vil skje i 2020. I økonomiplanen har en innarbeidet summen Aust-Agder fylkeskommune har tilbudt skolen for. Kjøpesummen er ikke ferdigforhandlet enda.

Boliger til personer med utviklingshemming

I løpet av planperioden forventes det økt behov for boliger til personer med utviklingshemming. Beløpet som er innarbeidet i økonomiplanen er et foreløpig estimat, da lokalisering og størrelse ikke er vedtatt enda. Det er tatt utgangspunkt i kostnadene ved bygging av boligene i Olav Sverres vei, men nedjustert til 8 boenheter. I tillegg er det prisjustert og tatt hensyn til at fellesrom og personalrom ikke nødvendigvis kan reduseres forholdsmessig etter antall boliger. Når kommunestyret blir forelagt et rom- og funksjonsprogram bør en kunne si mer om kostnadsnivået.

Strannasenteret, ombygging av arealene ved inngangspartiet

Ombygging av inngangspartiet ved Strannasenteret er foreslått for å få en mer hensiktsmessig utnyttning av arealene ved inngangspartiet.

Strannasenteret, omdisponering av arealer

Hjemmetjenesten og nye stillinger på prosjekt og utvikling krever ny disposisjon av arealene. Enheten ønsker å samle administrative ressurser og flytte hjemmetjenesten ned en etasje.

Strannasenteret, ombygging til to nye omsorgsleiligheter

En ombygging av 2 stuer i Fløyen på Strannasenteret gir mulighet for å få to leiligheter tilpasset personer med funksjonsnedsettelse. Behovet for omsorgsleiligheter sentralt beliggende og i nær tilknytning til Strannasenteret, er begrunnet i ønsker fra brukere.

Grendstøl- Slotta-Ytre vei, vann- og avløpsanlegg langs vei

Vegvesenet skal bygge en ny fylkesvei mellom Grendstøl og Slotta. Kommunen skal legge vann- og avløpsledninger langs fylkesveien, og slik koble sammen høydebassenget på Grendstøl med den nye videregående skolen og omliggende arealer. Dette vil sikre den nye skolen og idrettsanlegget nok vann, samt øke leveringssikkerhet og fleksibilitet i det sentrumsnære vann-nettet. På avløpssiden legger prosjektet til rette for avlastning av et hardt belastet kloakksystem gjennom bykjernen. Dette ledningsnettet mottar i dag kloakk fra Holt, Grendstøl, Glastadheia mv. Løsningen i prosjektet er tilpasset ny videregående skole og idrettsanlegg, ny barnehage og nytt næringsområde.

Foreløpig er dette prosjektet tenkt avsluttet på Ytre vei ved innkjøring til ny videregående skole og Bakkevei.

Knutepunkt krysset Bakkevei/Vestervei, omkobling mv.

Der ovennevnte prosjekt avsluttes vil det være et knutepunkt mot kommunens helt egne prosjekt langs Bakkevei. I knutepunktet kreves det omkobling og mulig forflytning av pumpestasjoner etc.

Bakkevei, vann, avløp, vei mv.

Av hensyn til etablering av ny barnehage på Bronsbu, må Bakkevei utbedres. I tillegg må vannforsyningen forbedres, siden dagens kapasitet er for liten. Veien skal utvides langs dagens trasé, og det skal anlegges fortau. Nye vann- og avløpsledninger legges i fortauet.

Dette prosjektet er en forutsetning for at avløp fra Holt, Grendstøl, Glastadheia, ny skole og idrettsanlegg mv. kan føres til renseanlegget på Tangen utenom sentrum.

Bakkevei til Tangen renseanlegg, avløpsnett

Rådmannen har vurdert ulike alternativer for å føre avløp fra Holt, Grendstøl, Glastadheia, ny skole og idrettsanlegg mv. til renseanlegget på Tangen. Det anbefales ikke å lede avløpet gjennom sentrum. Det er flere årsaker til dette, blant annet kvalitet og kapasitet på dagens nett gjennom sentrum.

Rådmannen mener det beste alternativet er å føre avløpet fra Bakkevei, ned til sjøen i Bakkestrand-området og i sjøledning til Tangenbukta og renseanlegget. Dette alternativet legger også til rette for avkloakking av husstander langs Bakkevei.

En er noe usikker på kostnadsanslaget, blant annet på grunn av høydeforskjeller og behov for pumpestasjoner. Dette vil en komme tilbake til senere.

Ny barneskole, vann- og avløpsanlegg til tomtegrense

For å sikre vannforsyningen til den nye barneskolen må ledningsnettet bygges ut og legges om. Sårbarheten i ledningsnettet vil da også bli redusert ved å legge ringledning. Både private boliger og kommunal tjenesteyting i Lyngmyrområdet (helse, omsorg, skole og barnehage) vil nyte godt av dette. Det vil også bli utført mindre arbeider på avløpsnettet. En er noe usikker på kostnadsanslaget.

Bergsmyr, fordrøyningsanlegg pga. overvann fra vei

I økonomiplanen for 2016-2019 var det i alt innarbeidet 7,8 mill. kroner til håndtering av overvann fra de nye vei- og næringsarealene på Grendstøl og Bergsmyr. Deler av utgiftene til dette er nå innarbeidet i avtalen med Nye Veier AS. Det antas likevel å være noe behov for et fordrøyningsanlegg for overvann fra Bergsmyr og ned mot Tjenna. Rådmannen arbeider på slutten av 2016 med å vurdere konkret hvilke tiltak som bør gjennomføres. På usikkert grunnlag foreslås det avsatt 1,0 mill. kroner til tiltaket.

Nesheia III, nytt vannanlegg

Boligfeltet Nesheia III er under utbygging, og trenger økt vannforsyning. I tillegg er det for dårlig vannforsyning med tanke på brannsikring i Nes Verk-området når boligfeltet er utbygd. I økonomiplan for 2016-19 var prosjektet anslått til 3 mill. kroner. I forbindelse med utarbeiding av den nye vann- og avløpsplanen er kostnadsanslaget økt til 4 mill. kroner.

Rehabiliteringsplan vann og rehabiliteringsplan avløp

Det er lagt inn 1 mill. kroner hvert år til hver av rehabiliteringsplan vann og rehabiliteringsplan avløp for perioden 2017-2020. De foreslåtte beløpene er lavere enn hva rehabiliteringsplanen forutsetter. Endringene skyldes arbeid og utgifter til de store nyanleggene som er omtalt over.

Møllebekken, åpne ytre del

I økonomiplan for 2016-2019 ble det avsatt 6,55 mill. kroner til prosjektering og videre arbeid med åpning av Møllebekken. Prosjektet ble igangsatt i 2016 og videreføres i planperioden (2018-2019). Kommunen har mottatt signaler om at en privatperson ønsker å gi en gave til prosjektet.

Grendstøl, industriområde 1: vei, vann, avløp

Vann, avløp vei mv. for Industriområde 1, bassengtomba Grendstøl, er budsjettet med 2 mill. kroner.

Ny bil til Park og grøntanlegg og ny bil til ny fagarbeider vann og avløp

Det er behov for ny bil til park og grønt anlegg i 2017. Ny bil til fagarbeider vann og avløp forslås i 2018.

Ny redskapsbærer til teknisk drift

Det er behov for ny redskapsbærer til teknisk drift i 2017. Det foreslås dermed bevilget 1,65 mill. kroner til dette.

Skjærgårdstjenestens båt Terna, ny motor og drev

Statens naturoppsyn har anbefalte grenser for hvor lenge drevene og motorene i Terna skal benyttes før de skiftes ut. Hensikten er å sikre en optimal drift og mindre utgifter til vedlikehold. Det tilrås innarbeidet midler til ny motor og nye drev i 2019, og samlet kostnad er anslått til 1,7 mill. kroner. Det er det forutsatt inntekter ved salg av gammel motor, samt tilskudd fra Statens naturoppsyn på halve nettobeløpet.

Parkeringsplass ved gamle taxistasjon

I kommunestyret 25.10.16 ble det vedtatt at Gammel Taxi-plass (Gnr. 59, bnr.67) skulle opparbeides til parkeringsplass for El-bil og MC. Dette innarbeides i økonomiplanperioden i tråd med vedtaket.

Ladestasjon for el-biler

Ifølge vedtak i kommunestyret 25.10. 16 ble det vedtatt å opprette ladestasjon for El-bil med betaling for bruk etableres i kommunal regi på Gammel Taxi-plass. Det er innarbeidet 6 ladestasjoner (å 50 000 kroner pr stasjon) i planperioden, både ved Gammel Taxi-plass og andre steder i kommunen.

Strannasenteret – utskifting av utstyr

Plan for utskifting av senger foreslås med 1 mill. kroner for hele perioden.

Velferdsteknologi innen helse – og omsorgssektoren

De siste årene har det vært mye fokus på og kommet nye muligheter for teknologiske hjelpemidler innen helse- og omsorgssektoren. Hjelpemidlene er et gode både for brukerne og de som yter tjenestene, i tillegg til at tjenesteyter har mulighet for en mer effektiv drift. Eksempler på slike velferdsteknologiske tiltak er varslingsanlegg i sykehjemmet, e-lås og mobil omsorg. Kommunestyret vedtok i mars 2016 en strategisk rammeplan for innføring av velferdsteknologi i kommunen. I denne rammeplanen ble det vedtatt å opprette en 100 % stilling som koordinator/ prosjektleder fra 1.8.2016. 70 % av stillingen er forutsatt finansiert over investeringsbudsjettet, som prosjektleder.

Det foreslås avsatt 1,0 mill. kroner hvert år i planperioden for anskaffelse av utstyr og bemanning. Bevilgningen er ført opp hos Omsorg og rehabilitering, men kan også benyttes til tiltak innen Oppfølgingsenheten.

Anskaffelse og bruk av velferdsteknologi er for øvrig en forutsetning for flere av de foreslåtte innsparingstiltakene på driftssiden for Omsorg og rehabilitering og Oppfølgningstjenesten.

Det er også startet et samarbeid med 30 kommuner på Agder om døgnbemannet responscenter for trygghets- og varslingssteknologi i helse- og omsorgstjenestene, som Tvedestrand kan knytte seg til

Det er også sterkt ønskelig å innføre Mobil omsorg i sykehjemmet i 2017. Det innebærer kostnader til innkjøp av I-PADer og opplæringskostnader. Det er innført strengere kvalitetssikrende tiltak som resultat av revisjon fra fylkesmannen: medisiner, avvik, prosedyrer osv. Mobil Omsorg vil gi en bedre planlegging, styring og fordeling av arbeidsoppgaver og bruk av personellressurser.

Dypvåg kirke, universell adkomst

Dypvåg kirke har ingen god løsning for adkomst til kirkebygget for mennesker i rullestol. Det er bratt fra Kirkeveien, det må derfor planlegges en ny og enklere adkomst, både inn på kirkegården og inn i selve kirken.

Klokketårn Tvedestrand gravlund

Det mangler klokketårn på Tvedestrand gravlund, noe som er sterkt savnet av mange pårørende i forbindelse med begravelser og bisettelser.

Dypvåg kirke, overrisslingsanlegg utvendig

Det foreslås bevilgning til utvendig overrisslingsanlegg ved Dypvåg kirke iverksatt i 2018.

Holt kirke, overrisslingsanlegg utvendig

Det foreslås bevilgning til utvendig overrisslingsanlegg ved Holt kirke iverksatt i 2020.

Holt kirke, bunnstokker og utbedring av taket

Holt kirke er godt vedlikeholdt gjennom mange år, men enkelte steder på bygget bør overhales. Noen bunnstokker må skiftes ut, veggene mot prestegården før sakristiet må sjekkes grundig. Dette er en tømmervegg som bør renoveres. Alle ytterdørene bør overhales og de gamle sementsteina på nordøstsiden bør byttes ut. I tillegg bør taket undersøkes. Det er bestilt en tilstandsrapport, som kan brukes i utbedringsarbeidet.

Formidlingslån

Kommunene kan ta opp lån i Husbanken for videre utlån (formidlingslån/startlån) til innbyggerne. I hovedsak benyttes disse til å delfinansiere boligkjøp. Rådmannen har innarbeidet låneopptak på 15 mill. kroner hvert år i planperioden.

Kommunestyret ble i sak 45/2010 orientert om at kommunens avdrag på lån i Husbanken er større enn det en får innbetalt i avdrag fra kundene. Årsaken er hovedsakelig ulik løpetid på utlån og innlån. I tillegg har kommunen bokført tap på enkelte lån. Med bakgrunn i kommunestyresak 45/2010 har en harmonisert utbetalinger og innbetalinger noe. Det er likevel et gap mellom innbetalinger fra kunder og de avdrag kommunen må betale til Husbanken. Det er innarbeidet 0,7 mill. kroner hvert år for å dekke denne forskjellen.

KLP egenkapitalinnskudd

Hvert år må kommunen betale egenkapitalinnskudd til KLP. De siste årene har innbetalingen økt noe, og en har videreført den trenden i investeringsbudsjettet.

7.3 Finansiering av investeringene

Tabellen under viser hvordan investeringene i anleggsmidler er finansiert.

Finansiering av investering i anleggsmidler (hele 1 000 kroner)	Budsjett 2017	2018	Økonomiplan 2019	2020
Totalt	-35 300	-97 250	-238 650	-181 515
Tilskudd til investeringer				
Boliger til utviklingshemmede, statstilskudd				-11 000
Mjøvann, idretts- og nærmiljøanlegg, spillemidler				-10 000
Skjærgårdsbåten Terna, bidrag fra Statens naturoppsyn			-650	
Møllebekken, gave			-1 250	
Salgsinntekter				
Skjærgårdsbåten Terna, salg av brukt motor			-50	
Grendstøl, salg av næringsareal (netto, etter avsetning til fond)		-1 000	-1 000	-1 500
Merverdiavgiftskompensasjon fra investeringer				
Merverdiavgiftskompensasjon fra investeringer	-3 044	-13 361	-41 274	-33 197
- fratrekk for finansiering av KLP egenkapitalinnskudd og underdekning formidlingslån	2 150	2 250	2 350	2 450
Bruk av lån				
Øvrige investeringsutgifter	-34 406	-85 139	-196 776	-128 268

I slutten av planperioden er det lagt inn investeringsmidler til store investeringer i idrettsanlegg, vei og parkering på Mjøvann samt boliger til personer med funksjonshemninger. Foreløpig har en beregnet full merverdiavgiftskompensasjon fra investeringene. I tillegg er det budsjettet med statstilskudd og spillemidler.

Kommunen har kjøpt mye areal på Grendstøl blant annet med tanke på utvikling til næringsformål. Hvor store inntektene vil være de ulike årene er det svært vanskelig å si noe om i dag. Det er innarbeidet salgsinntekter på 1 mill. kroner hver i 2018 og 2019 og 1,5 mill. kroner i 2020.

7.4 Utvikling av lånegjeld

Tabellen under viser budsjettert samlet lånegjeld (investeringslån og formidlingslån) ved utgangen av hvert år i planperioden, samt lånegjeld pr. innbygger. En har brukt innbyggertallet 31.12 for 2015 og pr. 1.7.2016 for årene fremover, det vil si 6 063 personer.

Samlet lånegjeld	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Samlet lånegjeld pr. 31.12., mill. kroner	334,9	391,9	424,3	506,1	696,3	811,1
Lånegjeld pr. innbygger, hele kroner	55 690	64 636	69 989	83 471	114 848	133 787

Investeringslånene må kommunen betjene selv. Formidlingslånene betjenes i stor grad ved innbetaling fra kommunens "lånekunder". Dersom en deler den samlede låneportefølje i investeringslån og formidlingslån har en følgende situasjon:

	2015	2016	2017	2017	2019	2020
Investeringslån:						
Lånegjeld pr. 31.12., mill. kroner	263,3	306,8	327,6	398,1	577,3	681,5
Lånegjeld pr. innbygger, hele kroner	43 780	50 595	54 035	65 653	95 216	112 398
Formidlingslån:						
Lånegjeld pr. 31.12., mill. kroner	71,6	85,1	96,7	108,0	119,0	129,7
Lånegjeld pr. innbygger, hele kroner	11 910	14 041	15 954	17 818	19 632	21 389

I planperioden (2017-2020) øker samlet gjeld med 419 mill. kroner. Dette fordeler seg med 375 mill. kroner på investeringslån og 44 mill. kroner på formidlingslån.

Den økende lånegjelden knyttet til formidlingslån gjør kommunen mer eksponert for risiko, da kommunen selv må dekke store deler av eventuelle tap.

KOSTRA har en indikator som heter netto lånegjeld i kroner pr. innbygger. Netto lånegjeld er der definert som langsiktig gjeld (utenom pensjonsforpliktelsene) fratrukket totale utlån som for eksempel formidlingslån og ubrukte lånemidler. Definisjonen av nøkkeltallet i tabellene over og i KOSTRA er dermed noe forskjellig. KOSTRA-indikatoren netto lånegjeld i kroner pr. innbygger var slik for 2015 (tall for 2014 i parentes) for utvalgte kommuner og kommunegrupperinger:

- Tvedestrand: 39 179 kroner (37 994 kroner)
- Arendal: 79 269 kroner (76 102kroner)
- Risør: 82 462 kroner (77 784 kroner)
- Vegårshei: 69 762kroner (57 535 kroner)
- Gjennomsnitt kommunene i Aust-Agder: 72 417 kroner (69 753 kroner)
- Gjennomsnitt kommunegruppe 10: 50 332 kroner (46 572 kroner)
- Gjennomsnitt alle kommuner u/Oslo: 62 112 kroner (54 744 kroner)

Det er benyttet konserntall, dvs. at kommunale foretak og interkommunale selskap er med i beløpene. Tvedestrand har en kommunal boligstiftelse som har lån til kommunale formål. Flere andre kommuner en sammenligner seg med har lån til slike formål i sine KOSTRA-tall.

8 ENHETENES ANSVARSOMRÅDER

Dette kapitlet er endret etter kommunestyrets vedtak, og kommentarene i den forbindelse er skrevet i kursiv. Tabeller er oppdatert.

8.1 Innledning

I dette kapitlet omtales alle enheter med følgende:

- Tjenesteområder - beskrivelse av tjenestene
- Nøkkeltall – økonomi og årsverk
- Nøkkeltall – aktivitetsnivå i tjenestene
- Målekart med tre fokusområder og resultatmål:
 - Bruker
 - Medarbeider
 - Økonomi
- Fokusområder

I tillegg gis det en kort omtale av ansvar 275 Kirke og trossamfunn.

I økonomitabellen under hver enhet er det angitt både brutto og netto driftsutgifter for 2016 og 2017. Kommunestyret vedtar nettorammer som budsjettildeling til enhetene. Bruttobeløpet er tatt med for bedre å synliggjøre den aktivitet og omsetning enheten står for. Sammen med tabellen for tjenestenivået, burde dette gi et kort og oversiktlig bilde av aktiviteten i hver enhet.

Hver enhet har også oppgitt antall årsverk i 2016 og 2017. Antallet er pr. 31.12. de aktuelle årene, etter at alle foreslåtte tiltak er iverksatt.

8.2 Ansvar 210 Rådmannen og politiske styringsorganer

TJENESTEOMRÅDER

Politisk virksomhet, revisjon og kontrollorganer, rådmannskontor, diverse fellesutgifter, hovedtillitsvalgte, hovedverneombud, beredskap, interkommunal IKT-DDØ, kultur og næring. Koordinerende funksjon, som er en lovbestemt oppgave, er foreslått overført til enheten Familiehuset – RBU fra 01.01.2017.

NØKKELTALL – ØKONOMI OG ÅRSVERK

(budsjettbeløp i hele 1.000 kroner)	2016	2017	2018	2019	2020
Brutto driftsutgifter	21 186	22 697			
Netto driftsutgifter	19 565	21 432	22 528	22 529	22 606
Antall årsverk	9,7	8,6			

Koordinerende enhet (0,6 årsverk) er flyttet til enheten Familiehuset – RBU med 0,3 årsverk.

Det er holdt vakant totalt 0,8 årsverk i rådmannens stab i 2017; 0,3 årsverk (koordinerende enhet) og 0,5 årsverk (vakant).

NØKKELTALL – AKTIVITETSNIVÅ I TJENESTENE

Tjenesteområde	Volum/aktivitet
Politiske styringsorgan, rådmann, koordinerende funksjon og felles utgifter fordelt slik: • Politiske organ inkl. kontrollutvalg, elderråd, råd	Netto utgiftsramme på kr. 9,496 mill. i 2017 (kr. 9,622 mill. i 2016) Ordfører 1,0 årsverk, varaordfører 0,2 årsverk og øvrige politiske ledere 0,2 årsverk. Gjennomføre 9 politiske møter under i året.

Tjenesteområde	Volum/aktivitet
funksjonshemmede, innvandreråd - Rådmann - Koordinerende funksjon og folkehelsekoordinator (overført til enheten Familiehuset – RBU) - Kommuneoverlege - Fellesutgifter	Organisere valg annethvert år. Neste valg er Stortingsvalget i 2017. Rådmann, ass. Rådmann, en rådgiver og politisk sekretariat totalt 3,5 årsverk. Det er i 2017 budsjettet med å holde vakant 0,5 årsverk. Overordnet strategisk ledelse, ressurs- og økonomistyring og personalledelse, samt planlegging, beredskap, kommunikasjon og drift av kommunen. Salg- og skjenebevilgningssaker. Rådgiver 0,6 årsverk. Systemansvarlig IP (individuell plan). Arbeider på systemnivå inn mot alle enheter. Funksjonen er foreslått overført til enheten Familiehuset – RBU fra 01.01.2017 med 0,3 årsverk. Resten 0,3 årsverk er foreslått holdt vakant i 2017. Folkehelsekoordinator-funksjonen ble overført til enheten Familiehuset - RBU fra 01.01.2016. Interkommunal kommuneoverlege stilling med Risør på totalt 0,6 årsverk. Utgifter til kriseteamet og vaksinasjoner m.m. Hovedtillitsvalgte (4 arbeidstakerorganisasjoner; utvalg for hovedtillitsvalgte) 1,5 årsverk og hovedverneombud 0,2 årsverk. Medlemskontingenter KS, Østre Agder, Kyst- og fjordkommunenettverk KS, Eiendomsskatteforum KS, Rådmannsforum KS, NHS m.fl. Interkommunal innkjøpsordning; OFA, samhandlingskoordinator Østre Agder, koordinator for ehelse og velferdsteknologi Østre Agder, advokatutgifter og andre fellesutgifter m.m.
IKT	Netto utgiftsramme på kr. 7,878 mill. i 2017 (kr. 6,922 mill. i 2016). Interkommunal IKT-enhet på Vegårshei som dekker drift av IKT i de 5 kommunene i øst-regionen med i underkant av 3 000 brukere (inkl. elever). Totalt 16 årsverk i den interkommunale IKT-enheten (DDØ). Driftsutgifter for alle kommunale fagsystemer innenfor IKT og Microsoft lisenser.
Næring	Netto utgiftsramme på kr. 1,424 mill. i 2017 (kr. 1,024 mill. i 2016). Næringssjef 1,0 årsverk. Tilskudd til interkommunalt næringsfond øst-regionen på kr. 200.000, utgifter etablerersenteret kr. 85.000,-, turistinformasjon samlet med kr. 139.000,- og tilskudd til driften av blomstrende Tvedestrand med kr. 30.000,-.
Kultur og frivilligsentral	Netto utgiftsramme på kr. 2,634 mill. i 2017 (kr. 2,227 mill. i 2016). Kulturrådgiver 0,5 årsverk, samt 0,2 årsverk knyttet til planlegging av idrettsanlegg for ny videregående skole ved Mjåvann (dekt over investeringsbudsjettet i 2017 og 2018). Frivilligsentral 1,0 årsverk og nettoutgift på kr. 709.000,-. Tjenna badepark netto utgift på kr. 107.000,-, som forutsetter eksterne tilskudd til driften på kr. 40.000,-. Tilskudd til Næs jernverksmuseum kr. 574.000,-, tilskudd til Bokbyen kr. 64.000,- og tilskudd til de 3 andre "fyrtårnene" kr. 99.000,- (kr. 33.000,- til hver). Tilskudd idrett kr. 175.000,-, lag og organisasjoner kr. 50.000,-, barn/unge kr. 20.000,- Aust-Agder Kulturhistoriske senter kr. 155.000,-, kulturelle skolesekk, kulturelle spaserstokken kr. 122.000,-, kulturpris kr. 5.000,-. Tilskudd kanonjolla kr. 12.000,-, vinteridrett Nes verk støtte på kr. 53.000,- og 17-mai komiteen kr. 48.000,-. Generelt tilskudd kulturformål er økt fra kr. 50.000,- til kr. 75.000,- i 2017.

ENHETENS MÅLEKART

Fokusområde	Bruker	Medarbeider	Økonomi
Hva måler vi?	Brukertilfredshet	Medarbeidertilfredshet Sykefravær	Avvik i forhold til budsjett
Hvordan måler vi?	Brukerundersøkelse	Medarbeiderundersøkelse Sykefraværstatistikk	Regnskap
Ambisjonsnivå	Brukertilfredshet kommune-styre 4,0 (1-5 hvor 5 er best) Svarprosent 100 %	Medarbeidertilfredshet på 4,2 (1-5 hvor 5 er best). Gjennomføres 2.hvert år, neste gang i 2018. Sykefravær 3,0 % hvorav 1,0 % er korttid	Avvik +/- 0,5 % fra netto budsjetttramme

FOKUSOMRÅDER*Rådmannsnivå*

- Samlende og utviklende ledelse for gjennomføring av strategien i vedtatt Handlingsplan (utviklingsalternativet).
- Ressurs- og prosjektstyring på overordnet nivå med sterkt fokus på å få kommunen ut av Robek-lista i tråd med vedtatt plan.

IKT-DDØ

- Utvikle en felles digitaliseringsstrategi for DDØ og kommunen.
- Utrede eventuell sammenslåing av IKT-DDØ og IKT-Agder i tråd med vedtatt plan.

Næring

- Iverksette tiltakene i strategisk næringsplan regionalt og lokalt.
- Utvikle strategi for utvikling og salg av næringsarealer i kommunen.

Kultur

- Iverksette tiltakene i vedtatt kommunedelplan for Kultur.
- Rullering av handlingsplan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv med særlig vekt på deltagelse i planlegging og utvikling av idrettsanlegg ved ny videregående skole ved Mjåvann.

8.3 Ansvar 215 Administrativ støtteenhet**TJENESTEOMRÅDER**

Administrativ støtteenhet (økonomiteam, personalteam, service-/dokumentsenter og interkommunalt skatteoppkreverkontor, biblioteket) server enhetene i kommunen, samt yter tjenester til innbyggere og andre interessenter. Det inngår også fellesutgifter for enhetene, inkl. bedriftshelsetjeneste, i administrativ støtteenhet.

NØKKELTALL – ØKONOMI OG ÅRSVERK

(budsjettbeløp i hele 1.000 kroner)	2016	2017	2018	2019	2020
Brutto driftsutgifter	14 641	16 547			
Netto driftsutgifter	11 737	13 535	13 340	13 515	13 340
Antall årsverk	18,3	18,9			

Ansettelse av leder for eiendomsskattekontoret medfører en økning med 0,6 årsverk.

NØKKELTALL – AKTIVITETSNIVÅ I TJENESTENE

Tjenesteområde	Volum/aktivitet
Team Økonomi	4,6 årsverk fordelt på 5 ansatte. Hovedaktivitet; Regnskap, innfordring, økonomiplan, budsjett, eiendomsskattekontor, controller/prosjektøkonom, tertialrapport og årsmelding
Team personal	3 årsverk fordelt på 3 ansatte. Hovedaktivitet: Lønn, fravær, refusjoner, bistå i ansettelsesprosesser, pensjon, oppdatere reglement.
Team service- og dokumentsenter	4,1 årsverk fordelt på 5 ansatte. Hovedaktivitet: Arkiv, post, kommunens hjemmeside, valg, ansattportal, bistå politisk sekretariat, ekspedisjon og sentralbord.
Team skatt	4,8 årsverk fordelt på 5 ansatte. (Felles interkommunalt skatteoppkreverkontor for 5 kommuner i Øst-regionen. Hovedaktivitet: For alle 5 kommunene i øst-regionene; innfordring, arbeidsgiverkontroll (5% av kommunens arbeidsgivere skal kontrolleres), skatteoppgjør, regnskap.
Biblioteket	1,7 årsverk fordelt på 4 ansatte.

Tjenesteområde	Volum/aktivitet
	Hovedaktivitet: utlån bøker og andre media, formidlingsaktivitet, arena for arrangement, utstillinger og offentlig debatt. Mål for aktivitet er 10 arrangement for barn og 10 arrangement for voksne i løpet av året, samt 10 utstillinger pr år.
HR-arbeid	IA-arbeid, HMS-håndbok, personalreglement og retningslinjer, veiledning og støtte til ledere og ansatte i personalsaker.

ENHETENS MÅLEKART

Fokusområde	Bruker	Medarbeider	Økonomi
Hva måler vi?	Brukertilfredshet Biblioteket • antall utlån • antall arrangement Skatt • Fastsatte parametre gitt fra skattedirektoratet til skatt sør (kontroll og innfordring)	Medarbeidertilfredshet og arbeidsmiljø • Sykefravær	Avvik i forhold til budsjett
Hvordan måler vi?	Brukerundersøkelse internt Biblioteket • Utlån - statistikk fra fagsystem • Antall arrangement Skatt • Parametrene tas ut fra fagsystemet Sofie	Medarbeiderundersøkelse Sykefraværsstatistikk	Regnskap
Ambisjonsnivå	Gjennomført og evaluert brukerundersøkelser i egen enhet. Måltall: svarprosent 75% og score på 4.0 (skala 1-6) Biblioteket • Utlån biblioteket: Mål: opprettholde resultat fra 2014 som var 28420. (2015 og 2016 hadde vi redusert åpningstid) • 10 arrangement for barn og 10 arrangement for voksne i løpet av året, samt 10 utstillinger pr år. Skatt • Oppfylle skattedirektoratets krav på kontroll og innfordring.	Medarbeidertilfredshet; måltall 4,0 (skala 1-5). Svarprosent: 80% Måltall sykefravær, 3%, hvorav korttidsfravær, 1,5%	Avvik +/- 0,5 % fra netto budsjettramme

FOKUSOMRÅDER

Vi ser behovet for å fortsette med fokusområdene i 2016 også i 2017.

1. Internkontroll
2. Sykefravær i kommunen
3. Service

8.4 Ansvar 229 Tvedestrandskolen

TJENESTEOMRÅDER

Barneskoler i Tvedestrand, Vestre Sandøya, Holt, Dypvåg og Songe, ungdomsskole på Lyngmyr, SFO ved alle barneskolene, interkommunal kulturskole, ledelse og administrasjon av enheten, skoleskyss, voksenopplæring og Leirskolen AS.

NØKKELTALL – ØKONOMI OG ÅRSVERK

(budsjettbeløp i hele 1.000 kroner)	2016	2017	2018	2019	2020
Brutto driftsutgifter	91 865	91 103			
Netto driftsutgifter	70 613	73 378	72 707	72 343	72 383
Antall årsverk	114,45*	120,3			

*)Årsverkstall 2016 er oppgitt uten ansatte i SFO

Årsverk SFO var utelatt i budsjett for 2016. I budsjett for 2015 var det oppgitt 122,49 årsverk inkludert SFO. Antall årsverk i 2017 er totalt 120,3 årsverk inkludert SFO.

NØKKELTALL – AKTIVITETSNIVÅ I TJENESTENE

Tvedestrand-skolen	Antall elever	Årsverk skole	SFO årsverk	Lærertetthet	Skyss	SFO	Enkeltvedtak	Merknad
Lyngmyr*	200	27,72		15,3	80			Parkveien regnet inn
Tvedestrand*	255	26,92	2,55	11,85	56	69		Parkveien regnet inn
Holt	82	10,94	0,71	11,63	77	24		
Songe	68	9,43	0,69	10,15	34	16		
Dypvåg	98	11,44	1,23	11,55	88	22		
Parkveien	-14	9,9	1,95					Elevtall regnet inn i Lyngmyr og Tvedestrand
Voksenopplæringen	1							Kjøper tjenester av Risør vox
Vestre Sandøya	17	2,26	0,6			15		
Admin Ansvar 229		2,25						
Kulturskole	318	9,71						
Leirskolen AS		2						Skolen er selvfinansierende
Tvedestrand-skolen totalt	720	112,57	7,73		335	146	70	

Skolene får tildelt ressurs etter vedtatt tildelingsmodell. Sandøya skole og Parkveien er ikke del av tildelingsmodellen.

Skoleåret 2016-2017 er avsetning til elever med svært store behov tatt inn i tildelingsmodellen som en del av elevsatsen. Dette forsterker tidlig innsats for alle elever.

Elever og grupper Høsten 2017																								
Skole	1. trinn		2. trinn		3. trinn		4. trinn		5. trinn		6. trinn		7. trinn		8. trinn		9. trinn		10. trinn		Sum	Grupper		
	Ele v.	gr	Ele v	gr	ele v	gr	ele v	gr	elev	gr.	elev	gr.	elev	gr	ele v	gr	ele v	gr	ele v	gr	elev er	B.T R	Ut r	Totalt
8-10 Lyngmyr															77	3	64	3	62	3	203		9	9
1-7 Tvedestrand	29	2	34	2	27	1	33	2	41	2	38	2	37	2							239	13	0	13
1-7 Holt	16	1	7	1	14	0	10	1	13	0	15	1	9	0							84	4	0	4
1-7 Dypvåg	13	1	22	1	17	1	14	1	11	1	9	0	12	1							98	6	0	6
1-7 Songe	10	1	14	1	11	1	11	0	13	1	10	0	9	1							78	5	0	5
SUM	68	5	77	5	69	3	68	4	78	4	72	3	67	4	77	3	64	3	62	3	702	28	9	37

Tabellen over viser antall elever på skolene, unntatt Sandøya skole og Parkveien, fra høsten 2017. Økningen på Tvedestrandsskole fra 4. til 5. klasse skyldes elever som kommer fra Sandøya.

ENHETENS MÅLEKART

Fokusområde	Elever/foresatte	Medarbeider	Økonomi
Hva måler vi?	Trivsel, skoleresultater, hjem/skole samarbeid	Sykefravær Medarbeidertilfredshet	Avvik i forhold til budsjett
Hvordan måler vi?	Elevundersøkelsen og nasjonale prøver	Sykefraværstatistikk Medarbeiderundersøkelse	Regnskap
Resultat	Mål: På nasjonale prøver er målet å ligge over landsgjennomsnittet i fagene matematikk, norsk og engelsk. Mål for grunnskolepoeng er 40.	Mål: Godt arbeidsmiljø og god helse. Sykefravær på 6,0 %	Avvik +/- 0,5

FOKUSOMRÅDER

- Spesialundervisning og TPO
- Tverrfaglig samarbeid
- Ledelse
- Grunnskolepoeng og resultater på de nasjonale prøvene

8.5 Ansvar 230 Barnehageenheten

TJENESTEOMRÅDER

Drift av de fem kommunale barnehagene Lyngbakken, Skriverstua, Bøklia, Villa Utsikten og Grotten, tilskudd til private barnehager, spesialpedagogiske tiltak for barnehagebarn, samt drift av enhetsleders kontor.

NØKKELTALL – ØKONOMI OG ÅRSVERK

(budsjettbeløp i hele 1.000 kroner)	2016	2017	2018	2019	2020
Brutto driftsutgifter	44 757	46 741			
Netto driftsutgifter	38 215	40 459	40 859	41 359	41 359
Antall årsverk	52,1	52,9			

Det er en økning i antall årsverk på 0,8 pga. økt volum barn som har behov for spesialpedagogisk hjelp. I tillegg er det pga. familiejenforening begynt flyktningbarn i barnehagen som skal ha norskopplæring.

NØKKELTALL – AKTIVITETSNIVÅ I TJENESTENE

Vi har i alt 394 godkjente barnehageplasser i kommunen. Fordelingen mellom de ulike driftsformene er som følger:

Godkjente plasser	2016	2017
Kommunale barnehager	260	260
Ordinære private barnehager	124	124
Private familiebarnehager	10	10
I alt	394	394

Medio august 2016 var det 282 barn i alderen 1 – 6 år som har barnehageplass i Tvedestrand kommune.

Disse er fordelt på 5 kommunale og 6 private barnehager.

Barn i alderen 3-6 år bruker en barnehageplass, mens barn i alderen 0-2 år bruker 2 barnehageplasser.

	Pr. 15. august 2016	
	Barn over 3	Barn under 3
Kommunale barnehager	125	67
Private barnehager	63	27
I alt	188	94

68 % av barna har barnehageplass i kommunale barnehager, og 32 % av barna har barnehageplass i private barnehager.

ENHETENS MÅLEKART

Fokusområde	Bruker	Medarbeider	Økonomi
Hva måler vi?	Brukertilfredshet	Medarbeidertilfredshet Sykefravær	Avvik i forhold til budsjett
Hvordan måler vi?	Brukerundersøkelse Skala fra 1-6	Medarbeiderundersøkelse Skala fra 1-5 Sykefraværstatistikk	Regnskap
Ambisjonsnivå	Resultat: 4,5 Deltakelse: 65 %	Medarbeider Resultat: 4 Sykefraværstatistikk: Resultat totalt: 9 % Korttidsfravær: 2 % Langtidsfravær: 7 %	Avvik +/- 0,5 % fra netto budsjettramme

FOKUSOMRÅDER

- Tverrfaglig samarbeid
- Tidlig innsats
- Ledelse

8.6 Ansvar 240 Plan, miljø og eiendom

TJENESTEOMRÅDER

Drift av alle kommunens bygninger (inkl. skoler, barnehager, helseinstitusjoner og Furøya). Boligkontoret, boligtilskudd og bostøtte, byggesaksbehandling, oppmålingstjeneste, planarbeid, reguleringsarbeid, havnevesenet, miljøvernarbeid, landbruksforvaltning og viltforvaltning. Prosjektavdeling for større tverrfaglige prosjekter.

NØKKELTALL – ØKONOMI OG ÅRSVERK

(budsjettbeløp i hele 1.000 kroner)	2016	2017	2018	2019	2020
Brutto driftsutgifter	36 268	39 491			
Netto driftsutgifter	20 588	21 906	22 246	21 646	21 566
Antall årsverk	33,0*	33,4			

*) Det ble i oversikt fra økonomiplan 2016-2019 ved en feil satt opp 34,21 årsverk for 2016.

Årsverksoversikt i 2016 er etter enhetens oppstilling er 33 årsverk og 33,4 i 2017. Det er ansatt en ny prosjektingeniør i 100 % som foreløpig bare jobber i 90 % stilling, i tillegg har vi redusert antall årsverk innenfor renhold med et halvt årsverk. I 2017 er det budsjettet med at 2,15 av disse årsverkene skal finansieres over investeringsprosjektene, slik at denne kompetanseressursen ikke skal jobbe med driftsoppgaver.

NØKKELTALL – AKTIVITETSNIVÅ I TJENESTENE

Tjenesteområde	Volum/aktivitet 2016	Volum/aktivitet 2017
Byggesaksbehandling og tilsyn.	Over 400 enkeltsaker. ca. kr. 400.000 i mindre gebyrinntekter enn budsjettet i 2016.	Opprettholder samme inntektsforventning som i 2016, kr. 2,4 mill., men vi frykter dette er for optimistisk.
Arealplanforvaltning	Aktivitet som forventet for private planer. Økonomisk blir det et mindre overskudd. Kommuneplanarbeidet intensivert og ferdig	Antar samme volum for private planer i 2017. <u>Annen planlegging:</u> Oppfølging av kommunens planstrategi.
Kart og oppmåling	Stor aktivitet i 2016. Økonomisk overskudd som nesten tilsvarer underskudd på byggesak	Digitale kart og planer, oppmåling. Omsetning ca kr. 1,1 mill/år.
Eiendomsforvaltning	Salg av kommunale eiendommer prioritert	Overlatt til Tvedestrand vekst
Boligfinansiering	Lån og tilskudd. 12- 15 millioner.	Lån og tilskudd. 12- 15 millioner
Bygningsdrift/vedlikehold	Statlig tiltakspakke har bidratt slik at vi har fått løst viktige vedlikeholdsoppgaver.	Tiltakspakken videreføres i 2017
Nybygg/investering	Prosjektavdeling er etablert og implementert i organisasjonen, med støtte fra prosjektøkonom. Høy aktivitet. se egen oppstilling i driftstiltak og investeringstiltak 2016	Følge opp igangsatte og planlagte prosjekter i henhold til vedtatt fremdriftsplan.
Brygger og havneanlegg	Vedlikehold og drift 130 utleieplasser, gjestehavn og 12 kommunale brygger.	Vedlikehold og drift 130 utleieplasser, gjestehavn og 12 kommunale brygger.
Renhold	Vaskeareal 2016 19.800 m2	Vaskeareal 2017 19.800 m2

Merknader til budsjettforslaget 2017:

- 2,15 årsverk skal disponeres til investering. Det er kun tilført 0,9 årsverk ekstra ressurser, noe som medfører at ressursene til den løpende driften er redusert med 1,25 årsverk. Investeringsprosjektene har høyeste prioritet i enheten.

- Det er ikke lagt opp til endringer i havneavgift eller gebyrene innenfor plan, byggesak og oppmåling. Havneavgiften ble økt med 50 % i fjor.
- Også i 2017 må det gjennomføres flere driftsprosjekter innenfor plan og drift. Se egen oppstilling med kommentarer i eget vedlegg som følger omtalen.
- Utviklingen de siste 3 år tilsier at vi har lagt inn for store forventninger (kr. 3-400.000) til inntekt fra byggesaksbehandlingen. Dette spådde vi også i budsjettet for 2016, noe som har slått til.
- Følgende driftsmessige tiltak er ellers innarbeidet i budsjettforslaget:
 - Fullårsvirkning planrådgiver 20 % stilling
 - Renhold offentlige toaletter økt med 50.000
 - Det er avsatt 125.000 i vedlikeholdsmidler til brannstasjonene Søsterdalen, Almestua Dypvåg, bygning kjøpt av Fagelektro, hytte Ramsdalen.
 - Husleie for kontor Psykiatri er overført fra ansvar 255 til 240 med kr. 60.000
- Effektiviseringskrav med kr. 431.000 er innarbeidet i driftsbudsjettet etter ostehøvelprinsippet flere steder i driften.
- Det er lagt inn kr. 160.000 ekstra til serviceavtaler. Denne tjenesten var underbudsjettet med tilsvarende beløp.
- For strøm er det lagt inn en forventet innsparing som følge av SD- anlegg og et generelt mindre utgiftsnivå til energi med til sammen kr. 385.000.
- Det er ikke lagt inn økt husleie som følge av planlagt utvidelse av Grotten. HIF har meldt tilbake at prosjektet foreløpig er lagt på is.

Lovkrav og anbefalte normer for noen av tjenestene, sammenliknet for faktiske produksjon i 2016, se tabell nedenfor:

Nøkkeltall produksjon

Tjeneste	Norm/krav	Faktisk Saksb.tid 2016	2017
Byggesak enkle	21 dager	7 dager	10 dager
Byggesak andre	84 dager	17 dager	21 dager
Klagesaker	84 dager	66 dager	60 dager
Reguleringsplaner	Ingen	300 dager	280 dager

FDV= Forvaltning drift og vedlikehold

Tallene for 2017 er målsettinger basert på rådmannens budsjettutkast

ENHETENS MÅLEKART

Fokusområde	Bruker	Medarbeider	Økonomi
Hva måler vi?	Brukertilfredshet	Medarbeidertilfredshet Sykefravær	Avvik i forhold til budsjett
Hvordan måler vi?	Brukerundersøkelse	Medarbeiderundersøkelse Sykefraværstatistikk	Regnskap
Ambisjonsnivå	90 % av maks	Medarbeider: 4,5 Sykefravær: 5%, herav korttidsfravær 2%	Avvik +/- 0,5 % fra netto budsjetttramme

FOKUSOMRÅDER

- Gjennomføre plan og prosjektoppgavene med den kvalitet og fremdrift som er beskrevet, og innenfor økonomiske rammebetingelser.
- Samhandling på tvers og gode medvirkningsprosesser.
- Opprettholde et godt arbeidsmiljø i en presset arbeidssituasjon.
- Øke stillingsbrøkene innenfor renhold.

8.7 Ansvar 245 Teknisk drift

TJENESTEOMRÅDER

Kommunalt verksted, kommunale veier, parkering, skjærgårdspark, brann-/feiervesen, parker, grøntareal og lekeplasser, miljøgruppa, Lyngmyr idrettsanlegg, kommunale badeplasser, tilskudd båtselskap, vann og avløp, kommunale avgifter, planarbeid.

NØKKELTALL – ØKONOMI OG ÅRSVERK

(budsjettbeløp i hele 1.000 kroner)	2016	2017	2018	2019	2020
Brutto driftsutgifter	33 871	37 943			
Netto driftsutgifter	4 165	7 958	6 802	5 603	5 436
Antall årsverk	16,8	16,8			

En ny prosjektingeniør for vann- og avløp tiltrer 1.januar 2017. Stillingen ble opprettet fra 1.8.2016. Dette som et resultat av de store utbyggingsprosjektene i kommunen.

NØKKELTALL – AKTIVITETSNIVÅ I TJENESTENE

Tjenesteområde	Volum/aktivitet 2016	Volum/aktivitet 2017
Kommunalt verksted	Vedlikehold av 25 biler, to lastebiler, en traktor og maskinredskaper, samt en sekshjuling, gressklippere, tilhengere, etc.	Vedlikehold av 25 biler, to lastebiler, en traktor og maskinredskaper, samt en sekshjuling, gressklippere, tilhengere, etc.
Kommunale veier	Brøyting/vedlikehold av 55 km vei, hvorav 30 km er asfaltert. Pluss 25 km grusveier i distriktene.	Brøyting/vedlikehold av 55 km vei, hvorav 30 km er asfaltert. Pluss 25 km grusveier i distriktene.
Kommunale parkeringsplasser	Brøyting, vedlikehold av ca. 750 P-plasser og parkeringskontroll av 435 plasser.	Brøyting, vedlikehold av ca. 750 P-plasser og parkeringskontroll av 435 plasser.
Vei-/gatelys	Vedlikehold av omkring 1 400 gatelys. En ekstern stilling delt med 8 kommuner, pluss egeninnsats.	Vedlikehold av omkring 1 420 gatelys. En ekstern stilling delt med 8 kommuner, pluss egeninnsats.
Tilskudd båtselskap	Oppfølging av avtale.	Oppfølging av avtale.
Brannvesen	Oppfølging av avtale med brannvesen.	Oppfølging av avtale med brannvesen.
Feiervesen	Oppfølging av avtale med feiervesen.	Oppfølging av avtale med feiervesen.
Lyngmyr idrettsanlegg	Vedlikehold, vanning og merking av baner.	Vedlikehold i avtale med Golfklubben. Vanning og merking av baner utføres av Fotballgruppa. Kommunen dekker kostnadene.
Park/grøntareal pluss lekeplasser	Klipping/vedlikehold av grøntareal i hele kommunen, pluss Najaden på Lyngør.	Klipping/vedlikehold av grøntareal i hele kommunen, pluss Najaden på Lyngør.
Kommunale badeplasser	Vedlikehold og søppelhåndtering	Vedlikehold og søppelhåndtering, samt badevannsprøver.
Miljøgruppa	Drive arbeidstreningstilbud.	Drive arbeidstreningstilbud.
Skjærgårdspark.	Renovasjon av Skjærgårdsparken med egen båt, samt utføre oppdrag for Statens naturoppsyn (SNO)	Renovasjon av Skjærgårdsparken med egen båt, samt utføre oppdrag for Statens naturoppsyn (SNO), politiet og Forskning.
Vann	Ca. 115 km med kommunale vannledninger. Ett vannbehandlingsanlegg, 10 pumpestasjoner, tre høydebasseng. 2400 abonnenter.	Ca. 125 km med kommunale vannledninger. Ett vannbehandlingsanlegg, 10 pumpestasjoner, tre høydebasseng. 2400 abonnenter.
Avløp	Ca. 145 km med kommunale avløpsledninger. To renseanlegg og 77 avløpspumpestasjoner. 2 850 abonnenter.	Ca. 155 km med kommunale avløpsledninger. To renseanlegg og 77 avløpspumpestasjoner. 2 950 abonnenter.
Kommunale avgifter	Ajourhold og oppfølging av tilkoblinger og kommunale gebyrer.	Ajourhold og oppfølging av tilkoblinger og kommunale gebyrer.
Planarbeid og	Følge opp planarbeid og saksbehandling	Følge opp planarbeid og saksbehandling

Tjenesteområde	Volum/aktivitet 2016	Volum/aktivitet 2017
saksbehandling	innenfor alle fagområdene. Her vil det blir redusert kapasitet.	innenfor alle fagområdene. Krevende.
Tvedestrand Badepark	Planlegging, utsetting, og oppfølging av badeparken i sesongen, samt opptak og lagring av utstyr. Ca. 45 dagsverk pluss maskinbruk.	Planlegging, utsetting, og oppfølging av badeparken i sesongen, samt opptak og lagring av utstyr. Ca. 50 dagsverk pluss maskinbruk.
Rehabiliterings- planer vann og avløp	Oppfølging av rehabiliteringsplan for vann og avløp. Innsats ca. 0,5 årsverk administrasjon, samt 1 årsverk fagarbeider.	Oppfølging av rehabiliteringsplan for vann og avløp. Innsats ca. 0,5 årsverk administrasjon, samt 1 årsverk fagarbeider.
Prosjekter	Prosjektgjennomføring og oppfølging av Hovedgata/Hulgata, samt medvirkning i kommunes andre prosjekter. E18, ny VGS m.m. Innsats ca. 1,0 årsverk administrasjon.	Prosjektoppfølgning og medvirkning i kommunes store prosjekter. E18, ny VGS, ny barneskole og barnehage m.m. Innsats ca. 2,0 årsverk administrasjon pluss fagarbeider 0,5 årsverk.

Enheten blir styrket med ett årsverk for prosjektingeniør vann og avløp fra 1.januar. Oppgavene vil være oppfølging av utbyggingsprosjektene i kommunen. I tillegg vil prosjektene kreve stor innsats fra enhetens veiingeniør og vann og avløpsingeniør. Prosjektarbeidet vil være krevende og redusere kapasiteten til daglig drift.

ENHETENS MÅLEKART

Fokusområde	Bruker	Medarbeider	Økonomi
Hva måler vi?	Brukertilfredshet	Medarbeidertilfredshet Sykefravær	Avvik i forhold til budsjett
Hvordan måler vi?	Brukerundersøkelse	Medarbeiderundersøkelse Sykefraværstatistikk	Regnskap
Ambisjonsnivå	Svarprosent 90 % Omdømme 4,5	Mål: Godt arbeidsmiljø. Mål: 3,5 poeng av 5 mulige. Mål: Totalfravær maks: 6,5 % Korttidsfravær: 1,5 %	Avvik +/- 0,5 % fra netto budsjettramme

FOKUSOMRÅDER

- Prosjektstyring og oppfølging i tråd med gjeldende vedtak.
- Videreføre arbeidet med lekkasjesøk og utbedring på vann- og avløpsnettet.
- Utføre daglig drift innenfor gjeldende rammer.

8.8 Ansvar 250 Omsorg og rehabilitering

TJENESTEOMRÅDER

Sykehjem (institusjon), hjemmehjelp og avlastningstjeneste, hjemmesykepleie, Dypvåg bofellesskap, personlige assistenter og støttekontakter for voksne og eldre, rehabiliteringstjenester, samt driftstilskudd til private fysioterapeuter.

Et politisk ad-hoc-utvalg ble opprettet for å gjennomgå driftskonsept, budsjett og bemanningsplan for enheten. Rapporten legges fram for kommunestyret i desember.

NØKKELTALL – ØKONOMI OG ÅRSVERK

(budsjettbeløp i hele 1.000 kroner)	2016	2017	2018	2019	2020
Brutto driftsutgifter	97 809	98 896			
Netto driftsutgifter	80 529	83 571	81 951	81 176	80 716
Antall årsverk driftsbudsjettet, herav:	116,5	116,2			
- Fast grunnbemanning	107	109,2			
- Faste årsverk til syke- og ferievikarer	9,5	7,0			
Antall årsverk i investeringsbudsjettet		0,7			

I budsjett 2016 fattet kommunestyret vedtak på 116,5 årsverk. Dette var etter en reduksjon med 3,4 årsverk som følge av rådmannens forslag om å legge ned Dypvåg bofellesskap. Kommunestyret vedtok i sak 1/2016 at bofellesskapet ikke skulle nedlegges. I sak 128/2016 vedtok derfor samme organ å gjenopprette 3,4 årsverk. Kommunestyret har gjennom året vedtatt følgende endringer knyttet til stillingsrammen:

- Opprette 1,0 årsverk som prosjektleder innen velferdsteknologi, jf. kommunestyresak 34/2016. Av dette belastes 0,09 årsverk driftsbudsjettet til Oppfølgingsenheten, 0,21 årsverk driftsbudsjettet til Omsorg og rehabilitering, 0,7 årsverk investeringsbudsjettet.
- Opprette 0,5 årsverk som kreftkoordinator, jf. kommunestyresak 86/2016.

Etter dette har enheten en korrigert stillingsramme på 120,6 i driftsbudsjettet.

Da budsjettet for 2016 ble utarbeidet, hadde kommunestyret vedtatt å kjøpe 1,0 hjemmel fra en privatpraktiserende fysioterapeut. 0,9 av hjemmelen var vedtatt solgt videre til andre private fysioterapeuter i kommunen, mens 0,1 hjemmel ble tildelt OR for styrke den kommunale fysioterapitjenesten. Økonomisk var 0,1 hjemmel innarbeidet i enhetens budsjett, men en hadde dessverre ikke fått med 0,1 årsverk i årsverksoversikten.

Enheten har i 2016 gjort organisasjonsmessige endringer. Blant annet er ni faste årsverk til syke- og ferievikarer tatt ut av hjemmetjenestens og sykehjemmets ordinære bemanningsplaner. Syv av disse er benyttet til opprettelse av Ressurstjenesten i Avdeling for tildeling, utvikling og innovasjon, TUI. Ressurstjenesten er etablert for å få god styring av vikarressursene når vikarbehovet for sykehjemmet og hjemmetjenesten ses under ett, utskilt fra ordinær drift. Det er også gjort andre mindre organisasjonsmessige tilpasninger i stillingsbrøker. Endringene gir en samlet reduksjon på 1,2 årsverk. Etter dette får en 119,5 årsverk i driftsbudsjettet før nedleggelse av Dypvåg bofellesskap fra høsten 2017 og endring av struktur i hjemmebaserte tjenester. Forslag om å legge ned Dypvåg bofellesskap vil redusere årsverkene med 3,4 igjen.

NØKKELTALL – AKTIVITETSNIVÅ I TJENESTENE*Sykehjemmet, Omsorgsboliger og Dypvåg bofellesskap*

Tjeneste	Plasser	Gjennomsnittlig belegg, måltall 2016	Gjennomsnittlig belegg, måltall 2017	Gjennomsnittlig belegg med pasientbetaling måltall 2017
Sykehjem	46	99 %	92 %	86 %
Omsorgsboliger	43	98 %	98 %	Ikke aktuelt
Dypvåg bofellesskap	8+2	-	80 % til avviklingsdato	Ikke aktuelt

Tabellen definerer aktivitetsnivået /kapasiteten som ligger til grunn for budsjettrammen i 2017. Fordi det er overkapasitet på institusjonsplasser og økonomien ikke gir rom for andre løsninger, kommer enheten fortsatt til å gi korttidstilbudet i sykehjem i 2017. Hybelavdelingen vil holdes stengt. Det medfører tapte inntekter fordi langtidsopphold utgjør en langt høyere døgnpris. Tjenesteprofilen på sykehjemmet er endret med stadig høyere andel korttidsopphold. Brukerne betaler ikke for avlastningsopphold, og ikke for den første måneden de har langtidsopphold på sykehjemmet.

Pr. 2. tertial 2016 var det et gjennomsnittlig belegg på sykehjemmet på 93 %. 89 % var med pasientbetaling. Gjestepasienter fra Arendal er med i disse tallene.

Måltallet for beleggsprosent på sykehjemmet i 2017 innebærer at det til enhver tid er tre ledige rom.

Dypvåg bofellesskap der 2 plasser i utgangspunktet var tiltenkt brukt til avlastningsopphold, fungerer ikke som planlagt. Dette skyldes delvis at brukerne trenger mer omfattende helsehjelp enn det bemanningen på Dypvåg kan gi uten at det leies inn ekstra, og delvis fordi brukere ikke ønsker å gjennomføre avlastningsoppholdet på Dypvåg. Det vises til tiltaksbeskrivelsen angående virksomheten på Dypvåg bofellesskap.

Hjemmetjenesten

Tjeneste	Budsjetterte uketimeverk 2017	Budsjetterte vedtakstimer 2017
Hjemmesykepleie	1372	823 60 % pasientrettet tid
Hjemmehjelp	186	149 80 % pasientrettet tid

Forklaring: 1 uketimeverk=årsverk x 35,5 arbeidstimer. 1 vedtakstime = tiden som brukes til direkte pasientkontakt.

Tabellen viser hvor mange vedtakstimer som kan gis innenfor budsjettramme og årsverk i 2017. Budsjetterte uketimeverk er brutto timeverk, dvs. at for å synliggjøre «nettotid» til direkte pasientrettet arbeid, må den enkelte ansattes arbeidstid som brukes på transport, dokumentasjon, møter, kontakt med pårørende og samarbeidsparter osv., trekkes fra. Beregningen er foretatt som estimat. Direkte pasientrettet tid beregnes til 60 % av budsjetterte uketimeverk og indirekte pasientrettet tid beregnes til 40 %.

Avdeling for tildeling, utvikling og innovasjon

Aktiviteter	Måltall 2016	Måltall 2017
Brukere – voksne registrert med individuell fysioterapi; undersøkelse/behandling	100	100
Brukere – barn registrert med individuell fysioterapi – undersøkelse og behandling		80 barn 300 behandlinger
Hverdagsrehabilitering	45	80
Helsefremmende hjemmebesøk	25	40
Antall aktive brukere m/utlånte hjelpemidler fra hjelpemiddelsentralen 01.01.16-30.06.16 (Får ikke ny statistikk for over nyttår 2017) *I Profil er det 221 personer som står registrert med FYT -	650	Aktive brukere: 717 Ant. br m utl. hj.m utl. i perioden: 108 Nye brukere: 15 Ant. utleverte hj.m: 319

Aktiviteter	Måltall 2016	Måltall 2017
fysioterapi tekniske hjelpemidler (gammel)og THJ- tekniske hjelpemidler		Ant.innleverte hj.m.: 229
Gruppetilbud: 1) Lavterskel trimgruppe for eldre m/varierende grad av funksjonssvikt	30	35
Trening for mennesker m/kronisk lungelidelse	7	6 - 8
Friskliv	45	60
Treningstilbud til kommunens ansatte	77	75
Syn - hørsel; formidling, tilpasning og veiledning *I Profil er det til sammen 75 personer som står oppført THØ-tekniske hjelpemidler syn/hørsel/lunge	-	75
Helseundersøkelse/vurdering utført av Avansert geriatrisk sykepleier	-	20
Journalgjennomgang – påbegynte sjekklister for brukere sykehjem/hjemmetjeneste	-	200 brukere: • ernæring • etterlevelse av sjekklister • TILT • Legemidler

ENHETENS MÅLEKART

Fokus-område	Bruker	Medarbeider	Økonomi
Hva måler vi?	Brukertilfredshet	Medarbeider-tilfredshet Sykefravær	Avvik i forhold til budsjett
Hvordan måler vi?	Brukerundersøkelse	Medarbeiderundersøkelse Sykefraværstatistikk	Regnskap
Ambisjons-nivå	Gjennomføre og evaluere brukerundersøkelse Score: 4 på en skala fra 1 - 6	Sykefravær totalt 8,3% herunder 2,3% korttidsfravær Medarbeider-tilfredshet 4+	Avvik +/- 0,5 % fra netto budsjett-ramme

Enheten har også jobbet fram eget målekart for faglig kvalitet. Dette vises nedenfor:

Fokus-område	Faglig kvalitet
Hva måler vi?	Ernæring Etterlevelse av sjekklister «Gode pasientforløp» Legemiddelgjennomgang TILT (Tidlig identifisering av livstruende tilstander; systematisk observasjon av akutt sykdom (blodtrykk, puls, temperatur og respirasjonsfrekvens)) Hverdagsrehabilitering
Hvordan måler vi?	Journalgjennomgang i fagsystem
Ambisjons-nivå	• Alle brukere skal være screenet for ernæringsmessig status • 80% av beboere i sykehjem er i god ernæringsmessig status • Sjekklister benyttes i 80% av interne og eksterne overganger. Ant. avvik skal ikke overstige 50% (nytt) • Mnd. legemiddel-gjennomgang i sykehjem. (Metode legevisitt) • Årlig gjennomgang på brukere som mottar hj.spl. og benytter mer enn 4 legemidler • Alle nye brukere i s.hj. og hj.tj.Tiltas Hverdagsrehabilitering (HR) 80 brukere skal få tilbud om HR tjeneste • 30% nye brukere – uten tjenester • 20% avsluttes uten hj.spl, men med hj.hjelp (oftest har hatt hj.hj.før) • 20% avsluttes med mindre enn 50% av hj.spl. enn de ellers ville hatt • 5% er etter HR innsats, i stand til å bo i egen leilighet i stedet for sykehjem • 10% får en kortere vurdering før det tildeles nye tjenester eller at søknader avslås • 15% får hjemmesykepl.på samme eller økt nivå

FOKUSOMRÅDER

1. Budsjettbalanse
2. Mestring, forebygging og tverrfaglighet
3. Brukere får tildelt riktig tjeneste til rett tid – evaluering av tjenestene
4. Kompetanse, forskning og rekruttering

8.9 Ansvar 255 Oppfølgingsenheten**TJENESTEOMRÅDER**

Dagsenter med aktivitets- og arbeidstrening, voksenopplæring for utviklingshemmede, botilbud for utviklingshemmede over 18 år, avlastningstilbud til barn og unge, oppfølging av personer med rus- og avhengighetsproblematikk, psykisk helse og behandling av rusavhengighet.

NØKKELTALL – ØKONOMI OG ÅRSVERK

(budsjettbeløp i hele 1.000 kroner)	2016	2017	2018	2019	2020
Brutto driftsutgifter	34 204	39 876			
Netto driftsutgifter	30 876	35 126	34 871	34 871	36 871
Antall årsverk	46,88	52,08			

Økningen i antall årsverk skyldes prosjektleder i velferdsteknologi på 9 % i 2016 slik at årsverksramma økte opp til 46,88 i løpet av året.

Fra 2017 er økningen økt bemanning til tjenester til utviklingshemmede, bolig på 4,35 årsverk og økning i avlastningstjenesten på 0,65 årsverk.

Overføring fra Familiehuset på 0,2 årsverk for helse og omsorgstjenesten.

NØKKELTALL – AKTIVITETSNIVÅ I TJENESTENE

Tjeneste	2016			2017		
	Budsjetterte uketimeverk	Vedtaks timer Pr.2. tertial	Antall brukere pr. 2. tertial	Budsjetterte uketimeverk	Estimat vedtaks timer	Estimat antall brukere
Bolig - utviklingshemmede	680	787	19	787	787+	19
Avlastningstjenesten	230	402	8	230	402+	8
Tve Pro	52	59	4	52	59	4
Rus og avhengighet	82	61	52	82	61	52
Psykisk helse	99	104	95	99	104+	99+
Brukerstyrt personlig assistent	11	11	1	11	11	1
Omsorgslønn brukere/timer	13	12	3	13	12	3
Støttekontakt brukere/timer	46	43	18	46	46	19
IP- koordinator			32			30

Tjeneste	2016			2017		
	Antall plasser	Antall benyttede plasser pr. 2. tertial	Antall brukere	Antall plasser	Estimat forventede benyttede plasser	Estimat antall brukere.
Aktivitet og arbeidstrening	147	159	96	147	159	96

Budsjetterte uketimeverk er hvor mange timer pr. uke enheten har årsverk som kan yte aktive tjenester mot bruker. Inn i denne tiden inngår for eksempel transport, journalføring, telefoner samarbeidsmøter ol. Vedtakstimer er hvor mange timer pr. uke brukeren har direkte vedtakstimer. Tallene i tabellen viser at tjenestene er svært presset, slik har det også vært over tid. I boliger til utviklingshemmede, avlastningstjenesten og i psykisk helse er deler av tjenestetilbudet gitt i form av bofellesskapsløsning. Dette fører som tallene viser til effektiv tjenesteyting. Det største presset er i boliger til utviklingshemmede og i rus og avhengighetstjenesten. Også aktivitet og arbeidstreningstilbudet har stor pågang, det er valgt å ta inn flere brukere enn hva det er bemanning og plass til for en periode. Den gruppa som øker mest er personer med demens. Sannsynligheten for å se økning i vedtakstimer og antall brukere i 2017 er høy. Enheten er ikke rustet til å klare økninger av flere brukere uten nye tilførte ressurser. De tjenestene det sannsynligvis kan forventes økning er i avlastningstjenesten, bolig til utviklingshemmede og i psykisk helse. I avlastningstjenesten og i boliger for utviklingshemmede vil økningen sannsynligvis være størst for brukere som allerede har tildelt tjeneste. En økning i avvik, vold og trusler i løpet av året gjør til at bemanningen rundt enkeltbrukere i disse tjenestene ikke vurderes til å være forsvarlig slik den er i dag. I psykisk helse kan det forventes høyere brukertall som følge av raskere utskrivningshastighet fra sykehuset.

ENHETENS MÅLEKART

Fokusområde	Bruker	Medarbeider	Økonomi
Hva måler vi?	Brukertilfredshet	Medarbeidertilfredshet Sykefravær	Avvik i forhold til budsjett
Hvordan måler vi?	Brukerundersøkelse	Sykefraværstatistikk	Regnskap
Ambisjonsnivå	Høyere svarprosent og bedre score enn i 2016	Sykefravær 9 % Korttid 1,8	Avvik +/- 0,5 % fra netto budsjettramme

Sammenligningstall for sykefravær fra Habiliteringsenheten i Risør kommune:
2014 11,7 % og 2015 8,1 %.

FOKUSOMRÅDER

- Planlegging av nye samlokaliserte boliger for personer med utviklingshemming
- Kvalitetsutvikling av tjenestetilbudet

8.10 Ansvar 260 Familiehuset – Ressurssenter for barn og unge

TJENESTEOMRÅDER

Ansaret består av helsestasjon med leger og jordmor, ungdomsklubb / fritidsklubbtilbud, legetjenester, helse- og omsorgstjenester til barn og unge, interkommunalt barnevern der Gjerstad er vertskommune, interkommunal pedagogisk/psykologisk tjeneste (PPT) der Risør er vertskommune, interkommunalt krisesentertilbud der Arendal er vertskommune, ungdomsrådet og ansvar for helsetilbud til enslige mindreårige asylsøkere på Englegaard. Enhetsleder er også folkehelsekoordinator.

NØKKELTALL – ØKONOMI OG ÅRSVERK

(budsjettbeløp i hele 1.000 kroner)	2016	2017	2018	2019	2020
Brutto driftsutgifter	31 399	32 058			
Netto driftsutgifter	24 307	25 861	25 834	26 552	26 552
Antall årsverk	14,3	14,8			

Det er lagt inn en økning med 0,4 årsverk helsesøster og 0,3 årsverk jordmor fra 1.1.2017. I tillegg er det redusert med 0,2 årsverk som er overført til Oppfølgingsenheten.

NØKKELTALL – AKTIVITETSNIVÅ I TJENESTENE

Tjeneste	2016	2017
Enhetsleder		
Årsverk	1,0	1,0
Helsestasjon og jordmortjeneste:		
Årsverk: helsesøster/jordmor + helsestasjon for ungdom/lege/merkantil	4,0/0,4+0,1/ 0,4/0,6	4,0/0,4+0,1/ 0,4/0,6
Antall konsultasjoner jordmor /"ny gravide"	330/61	222/36
Antall fødsler	50	40
Antall konsultasjoner helsestasjon 0 - 18 år	2500	2500
Tjenna legekantor		
Årsverk: Fastleger/legesekretærer	2,05/3,1066	3,05/3,1066
Listepasienter: meldt inn til HELFO / aktive	3340/ -	3340/3446
Kommunale helse og omsorgstjeneste		
Årsverk saksbehandler	0,2	0,2
Antall barn – med støttekontakt/timer pr. uke	18/63	11/43
Antall barn – med omsorgslønn/timer pr. uke	3/21	3/21
Antall barn – med avlastning i hjem/helger pr. mnd.	11/14	5/10
Fritidsklubb/Ungdomsklubb		
Årsverk – 2 ansatte x 0,32 årsverk	0,64	0,64
Helsetilbud til enslig mindreårige på Englegård - Prosjekt		
Antall ungdommer	40	40
Årsverk – helsesøster / lege – ikke tatt med i tabellen: Nøkkeltall – økonomi og årsverk	0,7/0,2	0,7/0,2

Antall vedtakstimer/konsultasjoner/fødsler/listepasienter er pr. 1. oktober.

Antall konsultasjoner i helsestasjonen er et gjennomsnitt pr. år. 25 % får ytterligere oppfølging og oppfølging er også behovsprøvd utover de konsultasjonene som er lovpålagt.

I 2015 jobbet jordmor i 80 % stilling. Hun hadde 30 % i prosjektstilling i prosjektet "Jordmor tidlig hjem"- for å følge opp nye retningslinjer, tidlig hjemmebesøk innen 48 timer etter hjemreise fra barsel og første virkedag etter helg til førstegangsfødende. Grunnet høyere stilling og da også mer tilstedeværelse og prosjektet er det flere konsultasjoner pr. 1. oktober i 2015 enn i 2016. I 2014, i 50 % stilling, var nøkkeltallene slik: antall konsultasjoner jordmor /"ny gravide" – 225/51 + 2 feriegjester.

Barneverntjenesten ble interkommunal fra og med 01.01.16. Pr. 31. juli var nøkkeltall i interkommunal barneverntjenesten:

Antall meldinger:	41
Antall barn i hjelpetiltak:	71 i hjemmet og 8 utenfor hjemmet
Antall barn under omsorg:	11

ENHETENS MÅLEKART

Fokusområde	Bruker	Medarbeider	Økonomi
Hva måler vi?	Brukertilfredshet	Medarbeidertilfredshet Sykefravær	Avvik i forhold til budsjett
Hvordan måler vi?	Brukerundersøkelse Skala fra 1 til 4	Medarbeiderundersøkelse Sykefraværstatistikk	Regnskap
Ambisjonsnivå	Score på 2,5 – 4 og "litt enig"	Score på 4,2 Sykefravær totalt: 7,0 Korttid: 2,0	Avvik +/- 0,5 % fra netto budsjettramme

FOKUSOMRÅDER

- Videreføre "Familiehusmodellen", med nye tjenestetilbud i enheten
- Tverrfaglig samarbeid

8.11 Ansvar 265 NAV

TJENESTEOMRÅDER

NAV-kontor, økonomisk sosialhjelp, flyktningkontor og voksenopplæring for flyktninger, kvalifiseringsprogrammet og attføringsbedrifter.

I denne omtalen har vi kun rapportert på den delen av NAV-kontoret som er kommunal. De statlige oppgavene som ligger til NAV-kontoret er ikke kommentert. Det gjør at vi ikke får frem kompleksiteten i kontorets oppgaver. Nav Tvedestrand har et statlig målekort der det månedlig rapporteres på 27 parametere, herav er tre kommunale.

NØKKELTALL – ØKONOMI OG ÅRSVERK

(budsjettbeløp i hele 1.000 kroner)	2015	2017	2018	2019	2020
Brutto driftsutgifter	24 867	28 587			
Netto driftsutgifter	22 782	26 502	30 502	32 722	31 002
Antall årsverk	10,4	10,4			

NØKKELTALL – AKTIVITETSNIVÅ I TJENESTENE

	2016	2017	Kommentar:
Kvalifiseringsprogrammet	10 deltakere som mål. Det har vært i snitt 5 deltakere.	10 deltakere.	Kvalifiseringsprogrammet innvilges etter søknad. Det kan innvilges personer i yrkesaktiv alder som har vesentlig nedsatt arbeid- og inntektsevne og ingen eller svært begrensede ytelser til livsopphold.
Økonomisk sosialhjelp	Antall som lever av sosialstønad er i snitt 28 personer i årets første ni måneder. Av disse er det i snitt 8 personer under 25 år. De som er under 25 er på vei inn i aktivitet, eller i aktivitet på sosialstønad.	Redusere antall som lever på sosialstønad. Målet er at færre enn 28 personer skal leve av sosialstønad. Spesielt fokus på unge, her er aktivitet et prioritert område. Målet er at færre enn 6 personer under 25 år skal leve av sosialstønad.	Økonomisk sosialhjelp er fellesbegrep på alle stønader under sosialkontoret. Livsopphold gis til de som ikke har annen inntekt, og som i hovedsak lever av sosialstønad. Supplerende gis til de som ikke har nok til eget livsopphold, husleie, strøm og til bidrag til andre utgifter.
Kommunal flyktningetjeneste	Målet om å bosette 30 flyktninger i 2016 blir nådd. Det er før nov. 2016 bosatt 29 flyktninger i Tvedestrand. I løpet av november vil det bli bosatt 2 personer til. Det er innen utgangen av november 2016 kommet 6 personer som familieinnvandrere, 2 voksne og fire barn.	Bosette 30 personer, i tillegg kommer eventuelle familiejenforeninger	

ENHETENS MÅLEKART

Fokusområde	Bruker	Medarbeider	Økonomi
Hva måler vi?	Brukertilfredshet	Medarbeidertilfredshet Sykefravær	Avvik i forhold til budsjett
Hvordan måler vi?	Brukerundersøkelse – skala fra 1 – 6.	Medarbeiderundersøkelse – statlig Medarbeiderundersøkelse - kommunal Sykefraværstatistikk	Tertialrapport Regnskap
Ambisjonsnivå	Score som fylkesgjennomsnittet	Statlig undersøkelse: Score på 4,5 (skala 1-5) Kommunal undersøkelse: Score på 4,5 (skala 1 – 5) Sykefravær: Under 6% samlet, herav under 3% korttidsfravær	Avvik +/- 0,5 % fra netto budsjettramme

FOKUSOMRÅDER

- Færre unge under 25 år som mottar sosialhjelp
- Redusere utbetalinger av økonomisk sosialhjelp

8.12 Ansvar 275 Kirke, tros- og livssynssamfunn**TJENESTEOMRÅDER**

Tilskuddet til Tvedestrand kirkelig fellesråd går til å dekke de utgiftene som fellesrådet har ansvaret for etter kirkeoven. Det gjelder blant annet:

- Kirkelig administrasjon
- Kirker (bygninger og kirkelige handlinger utenom prestens lønnsutgifter)
- Kirkegårder

Tilskuddet til andre tros- og livssynssamfunn følger av nivået på tilskudd pr. medlem til Den norske Kirke og det enkelte tros- og livssynssamfunns medlemstall.

NØKKELTALL – ØKONOMI OG ÅRSVERK

(budsjettbeløp i hele 1.000 kroner)	2016	2017	2018	2019	2020
Brutto driftsutgifter	4 632	4 871			
Netto driftsutgifter herav:	4 482	4 721	5 076	5 131	4 931
- Tvedestrand kirkelig fellesråd	3 859	4 234			
- Ungdomsprest	50	50			
- Andre tros- livssynssamfunn	573	587			

8.13 Ansvar 280 Tilleggsbevilgninger, lønnsoppgjør og premieavvik

Ansvar 280 er ikke en egen enhet i kommunen, men et ansvarsområde for føring av enkelte fellesutgifter, budsjettering av avsetninger mv. Rådmannen har ansvar for å følge opp dette ansvarsområdet. Nedenfor spesifiseres og omtales de ulike bevilgningene på ansvarsområdet.

Ansvar 280 Tilleggsbev., lønnsoppgj. og premieavvik (2017-2020: 2017-priser, hele 1 000 kroner)	Budsjett	Budsjett	Økonomiplan		
	2016	2017	2018	2019	2020
Tilleggsbevilgninger kommunestyret	1 615	100	466	518	525
Sluttpakke tidligere rådmann		1 504			
Tilskudd til innsamlingsaksjonen	5	5	5	5	5
Kompetanseheving, fellespott	300	200	200	200	200
Lønnavsetningsposten (lønnsoppgjøret i 2016)	5 500	3 700	3 700	3 700	3 700
Premieavvik KLP	-11 610	-14 422	-14 422	-14 422	-14 422
Premieavvik SPK	-690	399	399	399	399
Amortisering av tidligere års premieavvik KLP	4 970	5 363	5 363	5 363	5 363
Amortisering av tidligere års premieavvik SPK	-25	22	22	22	22
Innbetaling til Norsk Pasientskadeerstatning	200	200	200	200	200
Avsetning til tap på krav	50	50	50	50	50
OU-midler til Kommunenes Sentralforbund, netto	340	320	320	320	320
Inntekter utbyggingsavtaler		-300	-100	-100	-100
Redusert premie personforsikringer		-300	-300	-300	-300
Økte pensjonskostnader, tilbakebetaling fremtidige premieavvik			400	900	1 400
Statsbudsjettet 2016, rus, utøvende psykolog, 1årsverk fra 1.10.2018			150	600	600
Brukerstyrt personlig assistent, avsetn. for evt. økte utgifter		-	200	200	200
Tilskudd til Senter mot seksuelle overgrep	16	16	16	16	16
Eiendomsskatt, utgifter ved innføring og til taksering av eiendommer	600	620			
Totalt	1 271	-2 523	-3 331	-2 329	-1 822

Flere poster er selvforklarende eller omtalt tilstrekkelig over, derfor kommenteres ikke alle poster her.

Tilleggsbevilgninger kommunestyret

Bevilgningen til kommunestyrets disposisjon er innarbeidet med en økning på 50 000 kroner første året, og økning på 450 000 hvert år videre i planperioden, sett i forhold økonomiplan 2016-2019.

For 2017 er i tillegg innarbeidet 1,5 mill. kroner i forbindelse med sluttpakke til forhenværende rådmann.

Kommunestyret vedtok å redusere kommunestyrets tilleggsbevilgningspost med 50 000 kroner til 100 000 kroner i 2017. For perioden 2018 til 2020 vil kommunestyrets tilleggsbevilgningspost bli hhv 466 000, 518 000 og 525 000 kroner.

Kompetanseheving

Midlene som er avsatt til kompetanseheving gjelder midler til fellestiltak eller til fordeling etter særskilt vurdering av rådmannen. I tillegg til disse midlene har alle enheter midler til kompetanseheving innenfor sine budsjетtrammer.

Lønnsavsetningsposten

Ved beregning av lønnsavsetningsposten for 2017 har en i utgangspunkt benyttet statsbudsjettets forutsetninger om en årslønnsvekst på 2,2 %. Overhenget fra 2016 er anslått til 0,9 %, slik at det er rom for et tillegg og lønnsglidning i 2016 på 1,3 %. Avsetningen til lønnsavsetningsposten er etter dette beregnet til 3,7 mill. kroner.

Pensjon og premieavvik

I midten av september 2016 mottok kommunen brev fra KLP med anslag på hva en må innbetale i pensjonspremie i 2017. Prognosene viser en reduksjon sammenlignet med det som er innarbeidet i budsjett 2016. Da var det lagt inn en premiesats på 18,9 %, mens det en vil belaste gjennom året i 2017 er 19,8 %. Anslaget for premieavvik økes noe.

En har også mottatt informasjon fra Statens Pensjonskasse (SPK) med prognoser for 2017. Beregningene for dette området viser at en kan redusere premiebelastningen fra 11,15 % i 2016 til 10,25 % i 2017. Anslaget for premieavvik endres fra inntekt til utgift.

De senere årene har en sett store endringer gjennom året i KLPs anslag på innbetalingsbeløp fra kommunene og årets premieavvik. Det er derfor grunn til å presisere at det er stor usikkerhet på området.

Bokførte premieavvik skal senere kostnadsføres med enn lik andel over flere år. Til og med 2010 har dette vært fordelt over 15 år, mens det fra 2011 ble endret til ti år. Fra 2014-avviket skal en benytte sju år. Amortisering av tidligere års premieavvik er beregnet med utgangspunkt i informasjon pr. september 2016. Det er usikkerhet også på dette området, siden premieavvikene for 2016 ikke blir kjent før i januar 2017.

OU-midler til Kommunenes Sentralforbund (KS)

Kommunen må hvert år innbetale et visst beløp pr. ansatt til opplæringsfond i KS. Ansatte betaler selv litt av dette gjennom månedlig trekk i lønnen. Kommunen har likevel nettoutgifter på området, og beløpet er anslått til 320 000 kroner i 2017.

Tilskudd til Senter mot seksuelle overgrep

Ved behandlingen av økonomiplanen for 2016-2019 vedtok kommunestyret å bevilge 16 000 kroner i tilskudd til Senter mot seksuelle overgrep. I tråd med kommunestyrets vedtak er det lagt inn midler alle årene i planperioden.

Midler til psykologstilling

Statsbudsjettet 2016 gir føringer for utøvende psykolog på rusfeltet. I og med at det synes et behov for slike tjenester i Tvedestrand, er det lagt inn 1 årsverk for utøvende psykolog fra 1.10.2018.

VEDLEGG

1. Kommunelovens regler om årsbudsjettet og informasjon om ROBEK

Kommunelovens regler om årsbudsjettet finner vi i paragrafene 45-49. I korte trekk sier loven blant annet følgende:

Kommunestyret skal innen årets utgang vedta budsjettet for kommende år etter innstilling-(er) fra formannskapet. Det kan fremmes flere alternative forslag fra formannskapet, m.a.o. ikke bare én innstilling. Men hvert enkelt forslag eller innstilling skal tilfredsstille de krav som forskriften stiller opp. Det kan ikke fremmes ufullstendige forslag, f.eks. forslag som kun gjelder deler av kommunens virksomhet, eller forslag som ikke er i balanse.

Årsbudsjettet er en bindende plan for kommunens inntekter og bruken av disse. Budsjettet skal være realistisk og i balanse. Budsjettendringer vedtas etter innstilling fra formannskapet.

Kommunestyret kan ikke delegere sin budsjettmyndighet. Endringer i forhold til det ramme-budsjettet kommunestyret vedtar, må legges frem for kommunestyret til behandling.

Fylkesmannen skal ikke godkjenne budsjettet/ låneopptak, men det utføres en såkalt betinget kontroll. Kommuner som ikke tilfredsstiller krav i lov og forskrift, vil bli registrert i et offentlig register, ROBEK-listen (ROBEK = Register om betinget godkjenning og kontroll).

Det som fører til at en kommune kommer på ROBEK-lista er om en har et årsbudsjett eller økonomiplan som ikke er i balanse, om et regnskapsmessig underskudd ikke er dekket innen året etter at regnskapet er lagt fram, eller at en ikke følger en vedtatt plan for dekning av underskudd. Fylkesmannen i Aust-Agder har i brev av 29.09.2011 gitt følgende presisering; "Et budsjettet driftsunderskudd som er forutsatt finansiert gjennom "uspesifiserte innsparinger" gir grunnlag for registrering i ROBEK. "Uspesifiserte innsparinger" anses ikke som noen inntekt ved denne vurderingen."

Er en kommune på ROBEK-lista får det den konsekvens at vedtak om opptak av lån eller vedtak om langsiktig avtale om leie av bygninger, anlegg og varige driftsmidler som kan påføre kommunen utgifter ut over de fire neste budsjettår, ikke er gyldig før det er godkjent av fylkesmannen.

2. Eiendomsskatt – beregning av økonomisk effekt

Prognose for eiendomsskatt - Tvedestrand kommune	Antall enheter	Gj.sn. Formuesgrunnlag pr. enhet	Prognose formuesgrunnlag	Sats eiendoms-skatt	Gj.sn.skatt pr. bolig
Boliger	2850	1 500 000	4 275 000 000	Boliger	Skatteverdi
Fritidseiendommer	1525	1 000 000	1 525 000 000	Fritid	Taksering
Sum	4375	1 325 714	5 800 000 000	Gj.sn. -Sum	
Kontrollsum			5 800 000 000		
Satsgrunnlag 2 - 7 o/oo.					
Kan maks. økes med 2 o/oo pr. år.					
Alle tallene er beheftet med stor grad av usikkerhet.					
Prognose maks. eiendomsskatt første året			11 600 000	2,00	3 000
Prognose maks. eiendomsskatt andre året			17 400 000	3,00	4 500
Prognose maks. eiendomsskatt tredje året			23 200 000	4,00	6 000
Prognose maks. eiendomsskatt fjerde året			29 000 000	5,00	7 500
Prognose maks. eiendomsskatt femte året			34 800 000	6,00	9 000
Prognose maks. eiendomsskatt sjette året			40 600 000	7,00	10 500

3. Driftsbudsjett vann, avløp og feiing 2016-2020

	R2015	Anslag 2016	2017	2018	2019	2020
3400/ 3450 VANN						
Direkte driftsutgifter - Variabel del	2 556	3 025	2 830	3 290	2 740	2 740
Lønnsutgifter - Variabel del	2 070	2 513	2 801	3 101	3 101	3 101
Fordelte maskinutgifter - Variabel del (12306)	390	380	398	398	398	398
Fordelte administrasjonsutgifter - Variabel del (11209)	326	326	326	326	326	326
Kalkulatoriske renteutgifter - Fast del	889	790	1 072	1 393	1 784	2 090
Fordelte avskrivninger - Fast del	1 820	1 910	2 001	2 216	2 468	2 743
Sum driftsutgifter	8 051	8 944	9 428	10 724	10 817	11 398
Årsavgifter	-7 670	-7 730	-7 810	-7 890	-9 177	-10 988
Tilkoblingsavgifter	-456	-380	-380	-380	-410	-410
Andre inntekter	-	-	-	-	-	-
Sum driftsinntekter	-8 126	-8 110	-8 190	-8 270	-9 587	-11 398
Driftsresultat = Overskudd (-) / Underskudd (+)	-74	834	1 238	2 454	1 230	-
Akkumulert driftsresultat pr. 31.12.	-5 756	-4 922	-3 684	-1 230	0	0
Fondsmidler pr. 01.01.	5 682	5 756	4 922	3 684	1 230	-0
Bruk av fondsmidler	-	-834	-1 238	-2 454	-1 230	-
Avsetning av fondsmidler	74	-	-	-	-	-
Fondsmidler pr. 31.12.	5 756	4 922	3 684	1 230	-0	-0
Differanse akk. driftsresultat og driftsfond pr. 31.12.	0	0	0	0	0	0
Endring vannavgiften	-8,9 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	15,0 %	20,0 %
Vannavgiften - Ordinær ekskl. mva.	2 870	2 870	2 870	2 870	3 300	3 960
Tilkoblingsavgifter - Ordinær ekskl. mva.	13 500	13 500	13 500	13 500	13 500	13 500
3500/ 3530 AVLØP						
Direkte driftsutgifter - Variabel del	5 082	6 562	8 747	6 947	6 547	6 047
Lønnsutgifter - Variabel del	2 916	3 700	4 022	4 322	4 322	4 322
Fordelte maskinutgifter - Variabel del (12306)	545	532	477	477	477	477
Fordelte administrasjonsutgifter - Variabel del (11209)	600	600	600	600	600	600
Kalkulatoriske renteutgifter - Fast del	1 154	1 025	1 240	1 461	1 836	2 132
Fordelte avskrivninger - Fast del	4 081	4 295	4 107	3 723	3 878	4 228
Sum driftsutgifter	14 379	16 714	19 193	17 530	17 660	17 806
Årsavgifter	-17 172	-17 290	-17 520	-17 770	-16 562	-14 548
Tilkoblingsavgifter	-1 067	-630	-580	-660	-780	-640
Andre inntekter	-20	-	-	-	-	-
Sum driftsinntekter	-18 259	-17 920	-18 100	-18 430	-17 342	-15 188
Driftsresultat = Overskudd (-) / Underskudd (+)	-3 880	-1 206	1 093	-900	318	2 618
Akkumulert driftsresultat pr. 31.12.	-4 305	-5 511	-4 418	-5 318	-5 000	-2 382
Fondsmidler pr. 01.01.	424	4 304	5 510	4 417	5 317	4 999
Bruk av fondsmidler	-	-	-1 093	-	-318	-2 618
Avsetning av fondsmidler	3 880	1 206	-	900	-	-
Fondsmidler pr. 31.12.	4 304	5 510	4 417	5 317	4 999	2 381
Differanse akk. driftsresultat og driftsfond pr. 31.12.	-0	-0	-0	-0	-0	-0
Endring kloakkavgiften	6,7 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	-8,1 %	-13,6 %
Kloakkavgiften - Ordinær ekskl. mva.	5 280	5 280	5 280	5 280	4 850	4 190

	R2015	Anslag 2016	2017	2018	2019	2020
Tilkoblingsavgifter - Ordinær ekskl. mva.	13 500	13 500	13 500	13 500	13 500	13 500
3380 FEIING						
Direkte driftsutgifter - Variabel del	686	720	755	755	755	755
Lønnsutgifter - Variabel del	74	31	27	27	27	27
Fordelte administrasjonsutgifter - Variabel del (11209)	31	31	31	31	31	31
Sum driftsutgifter	791	782	813	813	813	813
Årsavgifter	-763	-764	-770	-770	-770	-770
Sum driftsinntekter	-763	-764	-770	-770	-770	-770
Driftsresultat = Overskudd (-) / Underskudd (+)	28	18	43	43	43	43
Akkumulert driftsresultat pr. 31.12.	-304	-286	-243	-200	-157	-114
Fondsmidler pr. 01.01.	332	304	286	243	200	157
Bruk av fondsmidler	-28	-18	-43	-43	-43	-43
Avsetning av fondsmidler	-	-	-	-	-	-
Fondsmidler pr. 31.12.	304	286	243	200	157	114
Differanse akk. driftsresultat og driftsfond pr. 31.12.	-0	-0	-0	-0	-0	-0
Økning feieravgiften	-16,7 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Feieravgiften - Ordinær ekskl. mva.	250	250	250	250	250	250
3400/ 3450 VANNVERK						
Variabel del	66,3 %	69,8 %	67,4 %	66,3 %	60,7 %	57,6 %
Fast del (renter og avdrag)	33,7 %	30,2 %	32,6 %	33,7 %	39,3 %	42,4 %
3500/ 3530 AVLØP						
Variabel del	63,6 %	68,2 %	72,1 %	70,4 %	67,6 %	64,3 %
Fast del (renter og avdrag)	36,4 %	31,8 %	27,9 %	29,6 %	32,4 %	35,7 %
Sum kommunale avgifter - Normal husstand						
Vannavgift	2 870	2 870	2 870	2 870	3 300	3 960
Kloakkavgift	5 280	5 280	5 280	5 280	4 850	4 190
Renovasjon *	-	-	-	-	-	-
Feiing	250	250	250	250	250	250
Sum ekskl. mva (netto)	8 400	8 400	8 400	8 400	8 400	8 400
Mva	2 100	2 100	2 100	2 100	2 100	2 100
Sum inkl. mva (brutto)	10 500	10 500	10 500	10 500	10 500	10 500
Økning i kr. inkl. mva	-	-	-	-	-	-
Økning i %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
* Avgiften er satt til null fra 2010 for at en kan sammenligne bedre de avgifter kommunen skal kreve inn fra 2011.						
Budsjetterte nye tilkoblinger, inkl. konsekvenser av nye investeringstiltak						
Vann	32	28	28	28	30	30
Avløp	70	47	43	49	58	47

4. Søknader fra organisasjoner

Kommunen har mottatt søknader om støtte fra ulike organisasjoner som det er naturlig å vurdere i budsjettsammenheng. Søknader omtalt under er ikke imøtekommet i rådmannens budsjettforslag.

Idrettsleiren Hove 2017 søker i brev 22.09.16 om tilskudd for 2017.

Tvedestrand musikkorps ber i brev 9.9.16 om støtte til salg av Tvedestrandskalenderen 2017.

Aust-Agder MS-forening søker i brev 2.9.16 om støtte til virksomhet i 2017. Foreningen håper derfor på et bidrag fra kommunen for å kunne gi dette tilbudet om tur for sine medlemmer. MS-foreningen lokalt driver også medlemsmøter, jevnlig lunsjtreff og bowling. I 2017 skal foreningen starte opp et pilotprosjekt sammen med BarnsBeste med fokus på pårørende av kronisk syke, da spesielt barn.

5. Avgifter, betalingssatser og gebyrer

Beløp i kroner	Sats 2016	Sats 2017	Endringstidspunkt
Vannavgift, ekskl. mva.	2 870	2 870	
Kloakkavgift, ekskl. mva.	5 280	5 280	
Feieavgift, ekskl. mva.	250	250	
Slamavgift, ekskl. mva.	1 080	1 080	Faktureres direkte fra RTA AS
Renovasjonsavgift, ekskl. mva.	2 970	2 920	Faktureres direkte fra RTA AS
Foreldrebetaling SFO, 6-10 t/u, i 10 mnd.	1 860	1 860	
Foreldrebetaling SFO, 11-15 t/u, i 10 mnd.	2 275	2 275	
Foreldrebetaling SFO, 16- t/u, i 10 mnd.	2 605	2 605	
Kostpenger SFO, 6-10 t/u, i 10 mnd.	60	60	
Kostpenger SFO, 11-15 t/u, i 10 mnd.	85	85	
Kostpenger SFO, 16- t/u, 10 mnd.	100	100	
Foreldrebetaling barnehage, full plass	Statlig fastsatt maksimalpris (tall i parentes)	Statlig fastsatt maksimalpris	01.01.2017
Kostpenger barnehage, full plass	300	300	
Parkeringsavgift, pris pr. time	20 kr. 1.6.- 31.8., ellers 10 kr.	20 kr. 1.6.- 31.8., ellers 10 kr.	
Leie av parkeringsplass i sentrum, beløp pr. år inkl. merverdiavgift	5 000	5 000	
Korttidsopphold hybel pr. døgn	319	326	01.01.2017
Middag daglig, pr. mnd.	1 831	1 870	01.01.2017
Full kost, pr. mnd.	3 194	3 263	01.01.2017
Matombringing, pr. dag	77	80	01.01.2017
Matombringing, frokost eller kvelds, pr. mnd.	681	696	01.01.2017
Matombringing grøt, pr. gang	31	32	01.01.2017
Trygghetsalarm, pr. mnd.	347	354	01.01.2017
Brukerbetaling for hjelp i hjemmet, netto inntekt (1G = 90 068 kroner pr. 1.5.2015):			
Inntil 2G, helt abonnement	Statlig fastsatt maksimalpris	Statlig fastsatt maksimalpris	
2G-3G, helt abonnement	462	472	01.01.2017
3G-4G, helt abonnement	924	944	01.01.2017
4G-5G, helt abonnement	1 448	1 479	01.01.2017
Over 5G, helt abonnement	1 844	1 884	01.01.2017
Inntil 2G, halvt abonnement	Statlig fastsatt maksimalpris	Statlig fastsatt maksimalpris	
2G-3G, halvt abonnement	231	236	01.01.2017
3G-4G, halvt abonnement	462	472	01.01.2017
4G-5G, halvt abonnement	724	740	01.01.2017
Over 5G, halvt abonnement	924	944	01.01.2017
Maks timesats hjelp i hjemmet	252	257	01.01.2017

Beløp i kroner	Sats 2016	Sats 2017	Endringstidspunkt
Husleie frisør og fotpleier, Strannasenteret	1 965	2 007	01.01.2017
Refusjon for strøm, Lyngmyrvn. 33, pr. mnd	510	521	01.01.2017
Refusjon for strøm, Lyngmyrvn. 35, pr. mnd	615	628	01.01.2017
Kulturskolen, elevkontingent pr. semester:			
Grupper pr. semester	860	900	01.01.2017
Korps, salg av elevplasser pr. semester	1 400	1 500	01.01.2017
Individuell musikk (22,5 min) pr. semester	1 530	1 600	01.01.2017
Kunst pr. semester	1 530	1 530	01.01.2017
Kulturskolen, instrumentleie pr. semester	500	500	01.01.2017
Kulturskolen, materiell pr. semester (kunst)	400	400	01.01.2017
Gjestehavna:			
Dagsbesøk	Gratis	Gratis	
Overnatting 15.6-15.8., pr. natt, båter 30 fot og mindre	150	150	01.01.2017
Overnatting 15.6-15.8., pr. natt, båter over 30 fot	200	200	01.01.2017
Overnatting utenom 15.6.-15.8., pr. natt, uavhengig av båtstørrelse	50	50	01.01.2017
Båtplasser:			
1-4:Badehussvingen - Utrigger	4 915	4 915	
5-16:Badehussvingen - Utrigger	4 100	4 100	
17-81:Nyvei - Utrigger	4 100	4 100	
81-82:Nyvei - Bøye	4 100	4 100	
83-89:Rådhuset - Bøye	3 280	3 280	
90-92:Rådhuset - Bøye	3 280	3 280	
93-98:Rådhuset - Bøye	3 280	3 280	
99:Rådhuset - Bøye	4 100	4 100	
100-102:Rådhuset - Bøye	3 280	3 280	
104:Rådhuset - Bøye	4 100	4 100	
105-110:Ved Andersens lagerbygg - Bøye	4 100	4 100	
111:Ved Andersens lagerbygg - Bøye	3 280	3 280	
112-115:Ved Trelastutsalget - Bøye	3 280	3 280	
116-130:Bakkeskåt ved parkering - Bøye	4 915	4 915	
131:Ved Vertshuset - Bøye	4 100	4 100	
132-136:Bakkeskåt Marina - Bøye	5 960	5 960	
200-207:Badehussvingen - Utrigger	4 915	4 915	

Statlig fastsatt maksimalpris for foreldrebetaling i barnehagene er 2 655 kroner for 2016. I regjeringens forslag til statsbudsjett for 2017 er prisen satt til 2 730 kroner. Stortinget behandler statsbudsjettet og fastsetter maksimalprisen i desember 2016.

Dag- eller nattopphold på sykehjem og korttidsopphold sykehjem reguleres i eget rundskriv fra Helse- og omsorgsdepartementet.

Betaling for langtidsopphold på sykehjem beregnes etter inntekt i henhold til "Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester".

I kulturskolen gis det 25 % rabatt på den dyreste disiplinen dersom en person er elev i flere disipliner.

6. IKT-investeringer

Overskrift og kort beskrivelse	2016 Beløp	2017 Beløp	2018 Beløp	2019 Beløp	2020 Beløp
IKT-investeringer ekskl. mva	1 700 000	1 600 000	800 000	800 000	800 000
PC-er skolene elever- Utskiftinger og nye	50 000	250 000	250 000	250 000	250 000
Nettbrett - Utvideleser	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000
Diverse oppgraderinger/utskiftinge/reserve	200 000	200 000	200 000	200 000	200 000
Nye switcher og nettverksutgifter	100 000	100 000	100 000	100 000	100 000
PC-er administrasjonen inkl. lærere - Utskiftinger	1 300 000	800 000	200 000	200 000	200 000
Ny lisensavtale Microsoft adm.str. Volumøkning og nye versjoner		200 000			
Sum inkl. mva	2 125 000	2 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
Merverdiavgift - mva	425 000	400 000	200 000	200 000	200 000
Antall PC-er i skolen elever a kr, 5,500	10	45	45	45	45
Antall PC-er adm.str. inkl. lærere a kr. 7.500	150	105	25	25	25
Antall nettbrett a kr. 5.000	10	10	10	10	10
Antall nettbrett politikerne a kr. 5.000					
Pris pr. stk. er ekskl. mva.	Pris kr. 7.500,- er inkl. dok.st. a kr. 2.000,-.				

7. Budsjettforskriftens vedlegg 3: Økonomisk oversikt - Drift

Tekst	KOSTRA-art	Budsjett 2017	Budsjett 2016	Regnskap 2015
Brukerbetalinger	SUM(600)	21 834 000	24 270 000	20 200 997
Andre salgs- og leieinntekter	SUM(620:670)	42 129 000	43 185 000	43 400 954
Overføringer med krav til motytelse	SUM(700:780)	41 108 000	38 214 000	58 810 812
Rammetilskudd	800	201 305 000	192 464 000	188 738 232
Andre statlige overføringer	810	22 018 000	15 980 000	10 119 016
Andre overføringer	SUM(830:850)+ SUM(880:895)	230 000	190 000	977 552
Inntekts- og formuesskatt	870	138 395 000	137 078 000	126 293 582
Eiendomsskatt	SUM(874:875)	11 600 000		-
Andre direkte og indirekte skatter	877	-		-
Sum driftsinntekter	B	478 619 000	451 381 000	448 541 145
Lønnsutgifter	SUM(010:089)+SUM(160:165)	251 334 000	239 017 000	245 567 634
Sosiale utgifter	SUM(090:099)	70 952 000	66 914 000	68 936 003
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunens tjenesteproduksjon	SUM(100:285) - SUM(160:165)	78 278 000	74 357 000	74 464 928
Kjøp av tjenester erstatter kommunal tjenesteproduksjon	SUM(300:380)	53 178 000	51 871 000	41 116 313
Overføringer	SUM(400:490)	26 757 000	24 900 000	28 106 655
Avskrivninger	590	21 269 000	19 431 000	18 468 608
Fordelte utgifter	- 690 + 290 - 790	-21 492 000	-20 290 000	-20 221 579
Sum driftsutgifter	C	480 276 000	456 200 000	456 438 561
Brutto driftsresultat	D=B-C	-1 657 000	-4 819 000	-7 897 417
Renteinntekter og utbytte	SUM(900:905)	8 327 000	8 475 000	9 758 994
Gevinst finansielle instrumenter (omløpsmidler)	909	-	-	-
Mottatte avdrag på utlån	SUM(920:921)	30 000	30 000	149 483
Sum eksterne finansinntekter	E	8 357 000	8 505 000	9 908 477
Renteutgifter og låneomkostninger	SUM(500:501)	7 942 000	7 939 000	7 735 092
Tap finansielle instrumenter (omløpsmidler)	509	-	-	-
Avdrag på lån	SUM(510:511)	13 550 000	13 550 000	12 489 696
Utlån	SUM(520:521)		-	126 283
Sum eksterne finansutgifter	F	21 492 000	21 489 000	20 351 071
Resultat eksterne finanstransaksjoner	G=E- F	-13 135 000	-12 984 000	-10 442 594
Motpost avskrivninger	990	21 269 000	19 431 000	18 468 608
Netto driftsresultat	I	6 477 000	1 628 000	128 598
Bruk av tidligere års regnskapsmessige mindreforbruk	930	-	-	-
Bruk av disposisjonsfond	940	-	-	701 119
Bruk av bundne driftsfond	950	2 374 000	1 272 000	2 603 312
Sum bruk av avsetninger	J	2 374 000	1 272 000	3 304 431
Overført til investeringsregnskapet	570	-	-	-
Avsatt til dekning av tidligere års regnskapsmessige merforbruk	530	4 851 000	2 174 000	-
Avsatt til disposisjonsfond	540	4 000 000	-	-
Avsatt til bundne driftsfond	550	-	726 000	6 110 264
Sum avsetninger	K	8 851 000	2 900 000	6 110 264
Regnskapsmessig merforbruk (-) / mindreforbruk (+)	L=I+J-K	-	-	-2 677 235

8. Budsjettforskriftens vedlegg 4: Økonomisk oversikt – Investering

Tekst	KOSTRA-art	Budsjett 2017	Budsjett 2016	Regnskap 2015
Salg av driftsmidler og fast eiendom	SUM(660:670)	-	1 500 000	223 429
Andre salgsinntekter	SUM(600:650)	-	-	250 000
Overføringer med krav til motytelse	SUM(700:710)+SUM(730:780)	-	-	10 406 832
Kompensasjon for merverdiavgift	729	3 044 000	5 072 000	
Statlige overføringer	810	-	-	-
Andre overføringer	SUM(830:895)	-	295 000	-
Renteinntekter og utbytte	SUM(900:905)	-	-	-
Sum inntekter	L	3 044 000	6 867 000	10 880 261
Lønnsutgifter	SUM(010:080)+SUM(160:165)	2 509 000	-	451 329
Sosiale utgifter	SUM(090:099)	921 000	-	151 389
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunens tjenesteproduksjon	SUM(100:285)-SUM(160:165)	28 526 000	54 666 000	26 596 001
Kjøp av tjenester som erstatter kommunal tjenesteproduksjon	SUM(300:380)	-	-	-
Overføringer	SUM(400:480)	3 344 000	7 272 000	3 216 042
Renteutgifter og omkostninger	SUM(500:501)	-	-	-
Fordelte utgifter	- 690+(290-790)	-	-	-
Sum utgifter	M	35 300 000	61 938 000	30 414 761
Avdrag på lån	SUM(510:511)	3 400 000	2 950 000	8 033 790
Utlån	SUM(520:521)	15 000 000	12 000 000	11 111 000
Kjøp av aksjer og andeler	529	1 450 000	1 250 000	1 117 201
Dekning av tidligere års udekket	530	-	-	-
Avsatt til ubundne investeringsfond	548	-	1 500 000	1 833 429
Avsatt til bundne investeringsfond	550	-	-	167 127
Sum finansieringstransaksjoner	N	19 850 000	17 700 000	22 262 547
Finansieringsbehov	O=M+N-L	52 106 000	72 771 000	41 797 047
Bruk av lån	SUM(910:911)	49 406 000	68 571 000	30 618 130
Salg av aksjer og andeler	929	-	-	-
Mottatt avdrag på utlån	SUM (920:921)	2 700 000	2 250 000	6 823 716
Overført fra driftsregnskapet	970	-	-	-
Bruk av tidligere års udisponert	930	-	-	-
Bruk av disposisjonsfond	940	-	-	-
Bruk av bundne driftsfond	950	-	-	-
Bruk av ubundne investeringsfond	948	-	1 950 000	2 037 201
Bruk av bundne investeringsfond	958	-	-	2 318 000
Sum finansiering	R	52 106 000	72 771 000	41 797 047
Udekket (-) / Udisponert (+)	S=R-O	-	-	-

9. Kommunestyrets vedtak 13.12.16 i sak 155/2016: »Økonomiplan 2017-2020 og budsjett 2017«

Tvedestrand kommune

Saksframlegg

Arkivsak: 2016/63-14

Arkiv: 151

Saksbeh: Beate Pettersson

Dato: 17.11.2016

Utv.saksnr	Utvalg	Møtedato
78/16	Formannskap	29.11.2016
155/16	Kommunestyre	13.12.2016

Økonomiplan 2017-2020 og budsjett 2017

Vedtak

1. Tvedestrand kommunestyre vedtar "Økonomiplan 2017-2020 – budsjett 2017" slik det fremgår av vedlagte dokument, jf. budsjettskjema 1A og 1B angående drift og 2A og 2B angående investering med følgende endringer:

	Driften (beløp i hele tusen kroner)	2017	2018	2019	2020
260	Utvidet åpningstid på fritidsklubben 2017	50			
260	Helsesøster 0,1 årsverk (til 0,4 årsverk)	60	60	60	60
210	Web-overføring av kommunestyremøter	50	25	25	25
229	Rabatt-ordning mellom SFO og bhg fra høsten 2017	80	200	200	200
290	Avsetning til utviklingsfond				744
245	Redusere trafikksikkerhetsplan i 2017, reduseres fra 200' til 150'	-50			
210	Lisens Microsoft, redusert	-60	-60	-60	-60
280	Kommunestyrets tilleggsbevilgningspost	-50	-84	-32	-25
290	Øke antall flyktninger, økt integreringstilskudd		-2 090	-4 290	-5 890
265	Øke antall flyktninger, økte utgifter				
	Opprettholde mottak av 30 flyktninger i 2018, 2019 og 2020:				
	- introduksjonsstønad		949	2 847	3 796
	- Sosialhjelp; etablering og reise		400	400	350
	- Sosialhjelp/ uforutsett		300	200	150
	- Årsverk		300	650	650
280	Avsetning til innføring av eiendomsskatt; fra 700 000 kr til 620 000 kr	-80			
	Sum netto	0	0	0	0

2. Bevilgningen i budsjettskjema 1B, til fordeling drift, vedtas som et rammebudsjett med nettobevilgning pr. enhet/ansvarsområde, og med de endringer som følger av punkt 1 over.
3. Samlet avsetning til opplæring av minoritetsspråklige elever i skolen fastsettes til 1 734 000 kroner i 2017 og fordeles likt mellom Lyngmyr skole og Tvedestrand skole.
4. Tildeling til elever med svært store behov fastsettes til 5 290 000 kroner og er lagt inn i tildelingsmodellen etter antall elever med 4 129 000 kroner. Dette er en justering av gjeldende tildelingsmodell. Et restbeløp på 1 161 000 kroner har en fordeling i tråd med vedtatt tildelingsmodell.
5. Rådmannen får fullmakt til å fordele avsetningene på driftsbudsjettet til ansvar 280 Tilleggsbevilgninger, avsetninger og premieavvik til de andre ansvarsområdene, dersom fordelingen ikke er av prinsipiell karakter. Fullmakten gjelder ikke kommunestyrets tilleggsbevilgningspost.
6. Kommunestyret fastsetter det kommunale skattøret for 2017 til de til enhver tid gjeldende maksimalsatser, jf. statsbudsjett 2017:
 - a) Inntektsskatt for personlige skatteyttere og dødsbo fastsettes til 11,8 %.
 - b) Marginavsetningen for forskuddspliktige fastsettes til 10,0 %.
7. Kommunestyret godkjenner et låneopptak på 34 406 000 kroner i 2017 til finansiering av investeringer. Avdragstiden settes til 30 år.
8. Kommunestyret godkjenner et låneopptak på 15,0 mill. kroner i formidlingslån i Husbanken (for videre utlån). Avdragstiden settes til 30 år.
9. Kommunestyret vedtar en total grunnbemanning på 444,4 årsverk, jf. årsverksoversikt pr enhet.
10. Kommunestyret vedtar endringer i følgende avgifter, betalingssatser og gebyrer:

Beløp i kroner	Sats 2016	Sats 2017	Endringstidspunkt
Foreldrebetaling barnehage, full plass	Statlig fastsatt maksimalpris (2 655 kroner)	Statlig fastsatt maksimalpris (2 730 kroner)	01.01.2017
Korttidsopphold hybel pr. døgn	319	326	01.01.2017
Middag daglig, pr. mnd.	1 831	1 870	01.01.2017
Full kost, pr. mnd.	3 194	3 263	01.01.2017
Matombringning, pr. dag	77	80	01.01.2017
Matombringning, frokost eller kvelds, pr. mnd.	681	696	01.01.2017
Matombringning grøt, pr. gang	31	32	01.01.2017
Trygghetsalarm, pr. mnd.	347	354	01.01.2017
Brukerbetaling for hjelp i hjemmet, netto inntekt (1G = 92 576 kroner pr. 1.5.2016):			
Inntil 2G, helt abonnement	Statlig fastsatt maksimalpris	Statlig fastsatt maksimalpris	
2G-3G, helt abonnement	462	472	01.01.2017

Beløp i kroner	Sats 2016	Sats 2017	Endringstidspunkt
3G-4G, helt abonnement	924	944	01.01.2017
4G-5G, helt abonnement	1 448	1 479	01.01.2017
Over 5G, helt abonnement	1 844	1 884	01.01.2017
Inntil 2G, halvt abonnement	Statlig fastsatt maksimalpris	Statlig fastsatt maksimalpris	
2G-3G, halvt abonnement	231	236	01.01.2017
3G-4G, halvt abonnement	462	472	01.01.2017
4G-5G, halvt abonnement	724	740	01.01.2017
Over 5G, halvt abonnement	924	944	01.01.2017
Maks timesats hjelp i hjemmet	252	257	01.01.2017
Husleie frisør og fotpleier, Strannasenteret	1 965	2 007	01.01.2017
Refusjon for strøm, Lyngmyrvn. 33, pr. mnd	510	521	01.01.2017
Refusjon for strøm, Lyngmyrvn. 35, pr. mnd	615	628	01.01.2017
Kulturskolen, elevkontingent pr. semester:			
Grupper pr. semester	860	900	01.01.2017
Korps, salg av elevplasser pr. semester	1 400	1 500	01.01.2017
Individuell musikk (22,5 min) pr. semester	1 530	1 600	01.01.2017

11. Det legges opp til en økning fra 4 til 6 terminer for kommunale avgifter inkl. eiendomsskatt senest fra 1.1. 2018.
12. Dersom strykingsbestemmelsene må anvendes i forbindelse med avslutningen av driftsregnskapet for 2016, foretas strykninger i denne rekkefølge:
 1. Avsetning til enhetenes disposisjonsfond (ved mindreforbruk).
 2. Avsetning til generelt disposisjonsfond.
 3. Overføring fra drift til investering.
13. Kommunestyret viderefører vedtatt nivå på bosetting av 30 flyktninger i tillegg til eventuelle familiejenforeninger i 2017-2020. Boligstiftelsen og rådmannen (NAV-flyktningetjenesten) gis i oppdrag i fellesskap å sørge for det nødvendige antall boliger. Kommunestyret ber om at det legges frem egen sak i 2017 dersom forutsetningene endres.
14. Rådmannen får fullmakt til å effektivere en styrt avvikling av Dypvåg bofellesskap fra 1.9.2017. Rådmannen gis i oppdrag å drøfte og avtale med Boligstiftelsen om en økonomisk kompensasjon, som en overgangsordning i forbindelse med avviklingen, innenfor rammen i budsjett og økonomiplan. Kommunestyret godkjenner at Boligstiftelsen eventuelt kan selge eiendommen Dypvåg Bofellesskap etter at driften er avviklet.
15. Tvedestrand kommunes ramme for innbetalinger til næringsfondet i østregionen settes til 200 000 kroner i 2018. Samlet tilskudd som gis i 2017 til bedrifter i Tvedestrand må tilpasses dette, innenfor de til en hver tid gjeldende bestemmelser i fondet.
16. Kommunestyret legger ikke opp til en stor samlet organisasjonsgjennomgang i økonomiplanperioden. Kommunestyret forutsetter at rådmannen gjennomfører mindre

justeringer i kommunens organisering, slik at en oppnår en mest mulig effektiv og hensiktsmessig organisasjonsform for å møte fremtidens utfordringer.

17. Kommunestyret ber om at det foretas en gjennomgang av organisering og lages en strategi for mottak og inkludering av flyktningarbeidet i kommunen.
18. Endring i «Mulighetsstudie» side 26 i budsjettdokumentet:
Skal også gjelde Middelskolen og Villa Utsikten
19. Kommunestyret ber administrasjonen v/ rådmannen innarbeide oppgradering og maling av Trafostasjonen i Ruhagen. Midlene hentes fra «tiltakspakka» fra staten, ca. 40 000 kroner. Arbeidet må være ferdigstilt innen 1. mai 2017.
20. Økning av antall lærlingeplasser med 2, fra 9 til 11:
Kommunestyret har som intensjon om å øke antall lærlingeplasser i kommunen med 2 fra høsten 2017 (fra skoleåret 2017-2018).
Nettoutgift stipulert til om lag 280.000,- pr. år for 2 lærlingeplasser.
Kommunestyret ber rådmannen komme tilbake med forslag til mulig finansiering etter at regnskapet for 2016 er avsluttet og kjent.
Forslag til finansiering skal gjelde for hele økonomiplanperioden 2017-2020.

Oversendelsesforslag:

Tidligere i år hadde Tvedestrand kommunestyre til behandling en sak som gikk på å bygge ut Grotten barnehage på Nes Verk. Så vidt oss bekjent er denne saken lagt bort. I Holt er der behov for flere barnehageplasser, og vi ber derfor at det fremmes en sak på hvordan dette best kan løses.